

378:373.2.011.3-051(075.8)
К 64

Р. В. Кондратенко

Педагогічна практика студентів спеціальності “Дошкільна освіта”

371.133:373.2(07)

378:373,2.011.3-051(075.8)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

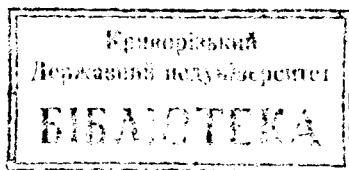
К64

Р. В. Кондратенко

**ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА
СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
«ДОШКІЛЬНА ОСВІТА»**

Навчально-методичний посібник

119976-110

**м. Кривий Ріг
2011**

УДК 378.147.88 : 373.211.24 (07)

ББК 74.58

К 64

Кондратенко Р.В. Педагогічна практика студентів спеціальності «Дошкільна освіта»: навчально-методичний посібник / Руслана Василівна Кондратенко. – Кривий Ріг: КДПУ, 2011. – 156 с.

У навчально-методичному посібнику представлено програми всіх видів педагогічної практики за вимогами кредитно-модульної системи навчання та методичні рекомендації до них.

Посібник розраховано на студентів, які навчаються за спеціальністю «Дошкільна освіта» та викладачів вищих педагогічних навчальних закладів.

Рецензенти:

Беленька Г.В. – канд. пед. наук, професор кафедри методик та технологій дошкільної освіти, заст. директора з наукової роботи Педагогічного інституту Київського державного університету імені Бориса Грінченка;

Ковшар О.В. – канд. пед. наук, доцент, завідувач кафедри дошкільної освіти Криворізького державного педагогічного університету;

Пихтіна Н.П. – канд. пед. наук, доцент, завідувач кафедри дошкільної освіти Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Друкується за рішенням вченої ради Криворізького державного педагогічного університету (протокол № 8 від 15.03.2011 р.)

З М І С Т

Вступ	4
Положення про педагогічну практику за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр», «спеціаліст» (6.010101; 7.010101 «Дошкільна освіта»).....	7
Організація і проведення ознайомлювальної та навчальної практики в групах молодшого дошкільного віку	13
Організація і проведення навчальної практики в групах раннього віку	24
Організація і проведення навчальної практики в групах старшого дошкільного віку	35
Організація і проведення виробничої практики в групах раннього віку	43
Організація і проведення виробничої практики в групах дошкільного віку	50
Організація і проведення виробничої практики студентів за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст»	62
Організація і проведення педагогічної практики студентів заочної форми навчання	78
Література для самоосвіти	80
Додатки	89

ВСТУП

Процес формування готовності майбутніх педагогів до професійної діяльності вчені пов'язують із набуттям студентами не тільки теоретичних знань, усвідомлення професійних поглядів щодо забезпечення успішного виховання та навчання підростаючого покоління, а й уміння висококваліфіковано застосовувати їх під час безпосередньої праці в навчальному закладі (О.Абдулліна, Г.Беленька, Н.Кузьміна, Р.Хмелюк та ін.). З огляду на це, ми приєднуємося до думки О.Абдулліної, Н.Бахольської, Н.Горопахи, М.Козій, М.Кононенко, Н.Лихтіної, Т.Поніманської, І.Протасової, В.Розова, О.Сластьоніна та ін., що педагогічна практика є однією із ключових ланок у системі формування готовності студентів до педагогічної діяльності, сприяє становленню професіоналізму, набуттю першого педагогічного досвіду.

За навчальним планом практика студентів, які навчаються за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр», визначена у такому порядку:

№	Назва практики	Курс (семестр)	Кількість тижнів
1.	Ознайомлювальна та навчальна практика в групах молодшого дошкільного віку	1 (II семестр)	2
2.	Навчальна практика в групах раннього віку	2 (IV семестр)	2
3.	Навчальна практика в групах старшого дошкільного віку	3 (VI семестр)	2
4.	Виробнича практика в групах раннього віку	3 (VI семестр)	2
5.	Виробнича практика в групах дошкільного віку	4 (VIII семестр)	6

За навчальним планом практика студентів, які навчаються за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст», визначена в такому порядку:

№	Назва практики	Курс (семестр)	Кількість тижнів
1.	Виробнича практика: - у дошкільних навчальних закладах; - у районних відділах освіти	5 (I семестр)	7 1

Педагогічна практика для студентів спеціальності «Дошкільна освіта» Криворізького державного педагогічного університету проходить впродовж п'яти років і має такі види:

I курс – ознайомлювальна та навчальна практика в групах молодшого дошкільного віку. Під час проходження ознайомлювальної практики (1 тиждень) студенти здійснюють екскурсії, в ході яких знайомляться з різними типами дошкільних навчальних закладів (ДНЗ загального розвитку, ДНЗ з групами компенсуючого типу, комбінований ДНЗ, ДНЗ з групами санаторного типу, навчально-виховний комплекс), а також ознайомлюються з педагогічним процесом в групах раннього та дошкільного віку. Під час відвідування бази практики (II тиждень) студенти ознайомлюються з особливостями навчально-виховного процесу у групах молодшого дошкільного віку відповідно програмно-методичних документів (Базового компоненту дошкільної освіти в Україні та Коментаря до нього, Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі»), набувають умінь вести записи спостережень, аналізувати і узагальнювати отриману інформацію, правильно оформлювати документацію, виховується інтерес до праці вихователя.

II курс – навчальна практика у групах раннього віку, впродовж якої в майбутніх педагогів формуються уміння аналізувати роботу вихователя зі створення умов для повноцінного розвитку дітей до 3-х років, а також розвиваються уміння здійснювати психолого-педагогічне дослідження особливостей розвитку дітей раннього віку. Особливістю даної практики є те, що спостережень й аналіз роботи вихователя студенти здійснюють за 7 лініями розвитку дітей відповідно до змісту Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі».

III курс – навчальна практика в групах старшого дошкільного віку, під час якої для студентів створюються умови для цілеспрямованої науково обґрунтованої роботи, спрямованої на забезпечення готовності дітей до навчання й виховання в школі. Практиканти ретельно вивчають і досліджують «Портрет дошкільника напередодні його вступу до школи», складають організаційно-педагогічний проект «Готуємось до школи», підґрунтям якого є ключові освітні завдання Програми розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт».

Особливою є *виробнича практика в групах раннього віку на III курсі,* яка відбувається в літньо-оздоровчий період. Своєрідність практики полягає в тому, що студенти повинні самостійно проводити розвивально-виховну роботу з дітьми перших трьох років життя, враховуючи їх вікові та індивідуальні особливості, а також аналізувати процес адаптації дітей раннього віку в літній період до умов ДНЗ, проводити психолого-педагогічне спостереження за розвитком дитини.

IV курс – виробнича практика в групах дошкільного віку. Студенти-практиканти оволодівають способами і тактикою спілкування, яке забезпечує встановлення особистісно орієнтованої взаємодії з

дитиною, набувають умінь визначати мету та планувати зміст роботи, цілеспрямовано відбирати методи, засоби, прийоми організації навчально-виховного процесу, прогнозувати результати їх застосування, враховувати динаміку розвитку кожної дитини і всіх дітей групи. Студенти проводять низку педагогічних заходів з дітьми (заняття, ігри, бесіди, прогулянки та інші режимні процеси у повсякденні), які відвідують, аналізують і оцінюють вихователь-наставник вікової групи, керівник ДНЗ, викладачі кафедри дошкільної освіти.

На *V курсі* – *виробнича практика* відбувається за трьома напрямками: організаційно-методичний, інспекторсько-методичний та педагогічний. На кожному етапі студенти виконують конкретні завдання. На організаційно-методичній практиці вони ознайомлюються з організацією діяльності ДНЗ, зі змістом роботи вихователя-методиста і керівника ДНЗ, спостерігають та аналізують освітній процес ДНЗ, проводять різноманітні форми методичної роботи з педагогами.

Поглиблення теоретичної підготовки студентів до управлінської діяльності в органах управління в системі дошкільної освіти, формування професійних вмінь, необхідних для виконання управлінських функцій, відбувається під час інспекторсько-методичної практики. Тут формуються й закріплюються вміння аналізувати діяльність дошкільних закладів, добираючи відповідні методи контролю, ознайомлюються з організацією роботи районного методичного кабінету з дошкільної освіти, заходів із керівниками та педагогами ДНЗ, із громадськістю.

Педагогічна практика передбачає формування всіх сфер професійної компетентності майбутніх фахівців під час взаємодії з дошкільниками та оволодіння функціями діяльності вихователя дошкільного навчального закладу. Під час цього виду практики студенти здійснюють науково-експериментальне дослідження для використання його при підготовці кваліфікаційної роботи.

Даний навчально-методичний посібник містить програми для всіх навчальних курсів, які складені за вимогами кредитно-модульної системи, подані методичні рекомендації з метою якісного виконання передбачених завдань, змістовні додатки щодо оформлення відповідної документації, допоміжний методичний матеріал та надана література для самоосвіти студентів для всіх видів практик.

**ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПЕДАГОГІЧНУ ПРАКТИКУ
за освітньо-кваліфікаційними рівнями
«бакалавр», «спеціаліст»
(6.010101; 7.010101 «Дошкільна освіта»)**

I. Бази практики

Педагогічна практика проходить у базових дошкільних навчальних закладах, районних відділах освіти. Між базовими закладами, установами укладаються угоди про проведення педагогічної практики студентів.

II. Організація практики

У дошкільний навчальний заклад для проходження практики направляється група студентів чисельністю 4-8 осіб. В одній віковій групі працює не більше двох студентів. Практикант перебуває у ДНЗ 6 годин на день в I і II зміни.

Перед початком практики в межах університету проводиться настановна конференція, на якій відбувається розподіл студентів за базами практики, оголошуються мета, важливі завдання, види роботи, правила перебування в дошкільному закладі.

Завдання педагогічної практики рівномірно розподіляються протягом всього терміну її проходження з поступовим ускладненням і відображаються в індивідуальних планах студентів (*Додаток 1*).

Впродовж практики студент веде Щоденник психолого-педагогічних спостережень (навчальна практика) або Щоденник педагогічної практики (виробнича практика), в який кожного дня складає план навчально-виховної роботи своєї зміни (в тому числі розгорнутий конспект заняття), записує відомості про хід і результати виконання практики згідно індивідуального плану по визначеній формі (*Додаток 2*). В кінці практики студент пише звіт про її проходження (*Додаток 3*). Після проходження педагогічної практики студент повинен подати на кафедру дошкільної освіти у визначений термін звітну документацію (*Додаток 4*) і підготуватися до виступу на підсумковій конференції.

Студент допускається до проходження педагогічної практики за наявності санітарної книжки з висновком медичного огляду. Дні, які пропустив студент з поважної причини, повинні бути підтверджені документально і відпрацьовані в інший час.

III. Керівництво педагогічною практикою

Методичне керівництво практикою студентів здійснюють викладачі кафедри дошкільної освіти:

Керівник педагогічної практики:

- готує наказ про проведення педагогічної практики;
- забезпечує планування, організацію й облік результатів практики;
- установлює зв'язок із базами проведення практики, укладає з керівниками навчальних закладів та відділів освіти угоди;
- розподіляє студентів за базовими закладами проходження практики;
- проводить настановну і підсумкову конференції для учасників різних видів практик;
- координує діяльність викладачів, які задіяні у практиці;
- вибірково відвідує різні форми організації студентами-практикантами педагогічної діяльності, вживає заходи щодо усунення недоліків в організації практики;
- у співпраці з методистами, викладачами практики аналізує діяльність студентів-практикантів, вивчає документацію, оцінює роботу студентів.

Психолог-педагог, методист кафедри:

- беруть участь у настановній та підсумковій конференціях;
- консультують студентів з питань організації навчально-виховного процесу за конкретною темою, по складанню індивідуального плану, з методики проведення різних видів практичної діяльності;
- забезпечують практикантів методичними рекомендаціями з виконання завдань практики;
- відвідують, аналізують і оцінюють залікові заходи студентів;
- затверджують плани-конспекти занять та інших форм діяльності з дітьми, аналізують та контролюють їх виконання (Додаток 5);
- перевіряють звітну документацію;
- беруть участь у диференційованому оцінюванні студентів;
- складають звіт про підсумки практики, рівень підготовки студентів з фахових дисциплін і подають його керівнику практики.

Завідувач (вихователь-методист) бази практики:

- створює психолого-педагогічні та матеріально-технічні умови для проходження студентами практики;

- видає наказ по дошкільному закладу «Про проходження педагогічної практики студентами КДПУ»;
- проводить інструктаж із практикантами з безпеки діяльності на робочому місці та щодо забезпечення охорони здоров'я та життя дітей;
- перевіряє наявність санітарної книжки студентів;
- закріплює за кожним студентом вихователя-наставника, який має значний досвід роботи та високий рівень професіоналізму;
- перевіряє відвідування студентами практики;
- у разі потреби надає педагогічні консультації практикантам; вибірково відвідує та аналізує заходи, які проводять студенти на оцінку;
- надає характеристику студенту-практиканту (за потребою);
- підтримує зв'язок із керівником педагогічної практики;
- під час організаційно-методичного напряму практики допомагає студентові в складанні індивідуального плану, слідкує за виконанням завдань, аналізує якість проведення методичних заходів, оцінює.

Вихователь-наставник бази практики:

- допомагає студенту-практиканту адаптуватися до умов та ритму роботи даної вікової групи, «входженню» у дитячий колектив;
- допомагає в складанні індивідуального плану роботи практиканта;
- консультує щодо написання окремих педагогічних заходів з дітьми; затверджує, аналізує та виставляє оцінку за заходи, які підлягають оцінюванню;
- ділиться своїм педагогічним досвідом щодо забезпечення якісної дошкільної освіти, виконання Базової програми та нормативних документів, впровадження інноваційних технологій тощо;
- особистим прикладом відповідального ставлення до роботи сприяє формуванню у студента позитивного уявлення про професію вихователя.

Методист (інспектор) районного відділу освіти:

- є наставником для студента-практиканта під час проходження інспекторсько-методичного напряму педпрактики;
- створює психолого-педагогічні умови для успішного проходження практики;
- надає консультації щодо виконання студентом індивідуального плану;

- підтримує зв'язок із керівником педпрактики;
- аналізує та оцінює діяльність студентів щодо виконання завдань педпрактики.

Староста групи педпрактики:

- заповнює журнал проходження педпрактики;
- веде облік відвідування студентами педпрактики;
- тримає зв'язок із керівником практики, виконує його доручення, повідомляє про причину відсутності студента на практиці;
- вчасно подає викладачам-методистам педпрактики графік проведення студентами педагогічних заходів з дітьми;
- слідкує за своєчасним оформленням студентами групи матеріалів практики та представлення їх на кафедру;
- організовує студентів на підготовку і проведення звітної презентації про результати проходження педпрактики.

Студент-практикант:

- бере участь у настановній і підсумковій конференціях;
- дотримується графіку роботи, який встановлений для даного виду практики, своєчасно повідомляє керівника практики про причини відсутності;
- вивчає спеціальну педагогічну, методичну й психологічну літературу, яку рекомендовано по кожному виду практику;
- виконує всі види робіт, передбачені програмою практики, ретельно готується і проводить навчально-виховну роботу з дітьми;
- повідомляє старості педпрактики про причини у разі відсутності на практиці в той же день;
- звертається до керівника, методиста, адміністрації базового закладу з усіх питань, що виникають у процесі практики;
- вносить пропозиції з удосконалення навчально-виховного процесу в дошкільному навчальному закладі, на базі якого проводиться практика;
- упродовж практики веде Щоденник, оформлює звітну документацію, готує звіт про виконання завдань практики.

IV. Форми і методи контролю педагогічної практики

Оцінювання здійснюється за національною шкалою (2, 3, 4, 5, зараховано, не зараховано) та за шкалою ECTS. Оцінка з кредитного модуля визначається з урахуванням балів за виконання заходів змістових модулів протягом педагогічної практики. Результатом успішної практичної роботи студентів з кожного кредитного модуля є зарахування їм відповідної кількості кредитів. Оскільки концепція ECTS

і КМСОНП передбачає залікові кредити з усіх дисциплін навчального плану, всі оцінювання і заліки мають оцінки за єдиною шкалою (відповідно до вимог Положення про організацію навчального процесу у Криворізькому державному педагогічному університеті та ECTS):

Національна шкала успішності	Оцінка ECTS	Визначення ECTS	Допоміжна 100-бальна система оцінювання
відмінно/ зараховано	<i>A</i>	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначними помилками	90...100
добре/ зараховано	<i>B</i>	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	80...89
	<i>C</i>	ДОБРЕ – у цілому правильна робота з певною кількістю помилок і недоліків	70...79
задовільно/ зараховано	<i>D</i>	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю грубих помилок	60...69
	<i>E</i>	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні потреби	50...59
незадовільно/ не зараховано	<i>FX</i>	НЕЗАДОВІЛЬНО – із можливістю повторного складання	25...49
	<i>F</i>	НЕЗАДОВІЛЬНО – з обов'язковим повторним проходженням практики	1...24

4.1. Порядок здійснення контролю за навчальною практикою за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр»:

Поточний контроль за педагогічною практикою здійснюють керівник педпрактики, методисти, викладачі з педагогіки та психології. Результат навчальної практики студента оцінюється за системою: «зараховано» – «не зараховано», який виставляється у відомість та в залікову книжку.

4.2. Порядок здійснення контролю за виробничою практикою за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр», «спеціаліст»:

Поточний контроль за педагогічною практикою здійснюють вихователь-наставник групи, вихователь-методист, завідувач ДНЗ. Вони затверджують документацію студента, перевіряють конспекти всіх педагогічних заходів (занять), які проводить студент. Керівник педагогічної практики, методисти з окремих методик, педагогіки, психології визначають свою оцінку за виконання студентом завдань під час педагогічної практики, перевіряють і затверджують звітну документацію. Після захисту педагогічної практики студентом-практикантом на звітній конференції, визначається підсумкова оцінка за бальною системою. Оцінка виставляється керівником педагогічної практики у відомість та в залікову книжку.

ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНОЇ ТА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ В ГРУПАХ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

1. Програма ознайомлювальної та навчальної практики в групах молодшого дошкільного віку

Структура програми навчальної практики (за вимогами ECTS)

Загальна характеристика навчальної практики		Напрямок, спеціальність освітньо-кваліфікаційний рівень	Структура навчальної практики	
Семестр	II	Шифр та назва напряму 01.01 Педагогічна освіта	Практична робота	60 год.
Кількість кредитів ECTS	3		Індивідуальна робота	4 год.
модулів	2	Шифр та назва спеціальності: 6.010101 Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Самостійна робота	44 год.
Змістових модулів	3			
Загальна кількість годин	108			
Тижневих годин	54			108 год.
Вид контролю	залік			

Мета практики: формування в студентів цілісного уявлення про навчально-виховний процес у сучасному дошкільному навчальному закладі.

Завдання практики:

- формувати готовність до проходження педагогічної практики, професійний інтерес до педагогічної діяльності вихователя ДНЗ;
- ознайомити студентів із системою дошкільної освіти в Україні;
- ознайомити з різними типами ДНЗ міста, з особливостями їх функціонування;

- ознайомити студентів з особливостями навчально-виховного процесу в групах раннього та дошкільного віку;
- формувати вміння вести записи спостережень, аналізувати і узагальнювати отриману інформацію, правильно оформлювати документацію;
- спонукати до здійснення елементарної дослідно-діагностичної діяльності з вивчення роботи вихователя, індивідуальних особливостей дітей молодшого дошкільного віку;
- формувати суспільну активність майбутнього вихователя, розвивати необхідні професійні й особистісні якостей.

Структура залікового кредиту навчальної практики:

№ п/п	Змістовий модуль	Кількість годин		
		Практична робота	Самост. робота	Індивід. робота
1	Спостереження й аналіз діяльності різних типів ДНЗ та вікових груп (ранній та дошкільний вік)	20	15	
2	Спостереження й аналіз роботи вихователя-наставника	20	15	4
3	Оформлення звітної документації	20	14	
Всього		60	44	25

Організація практики:

Педагогічна практика проходить впродовж 2 тижнів:

I тиждень (ознайомлювальна практика) – екскурсійний. Студенти кожного дня з психологом-педагогом практики відвідують дошкільні навчальні заклади різного типу, знайомляться зі специфікою їх функціонування, відвідують групи раннього та дошкільного віку, проводять аналіз;

II тиждень (навчальна практика) – студенти перебувають у конкретному дошкільному закладі; за ними закріплюються вихователі-наставники, які демонструють організацію життєдіяльності дошкільників молодшого дошкільного віку (4^а та 5^а роки життя) за 4 сферами, створення предметно-ігрового середовища. Студенти виконують психолого-педагогічні завдання, рівномірно розподіливши впродовж 5 днів. Також

практиканти допомагають вихователью-наставнику у ремонті та виготовленні посібників для дітей, підготовці матеріалів до занять, у роботі з батьками, беруть активну участь за вказівкою вихователя у проведенні різноманітних педагогічних заходів із дошкільниками (наприклад, вивчення малих фольклорних творів, проведення рухливих ігор, організація трудової діяльності, підготовка до прогулянки, формування культурно-гігієнічних навичок та ін.).

Змістовий модуль 1. Спостереження й аналіз діяльності різних типів ДНЗ та вікових груп (ранній та дошкільний вік).

Зміст психолого-педагогічних завдань:

Екскурсія в ДНЗ загального розвитку

1. Ознайомлення з ДНЗ загального розвитку: матеріально-технічний стан та розвивальне середовище; кадрове забезпечення, функціональні обов'язки педагогів.
2. Ознайомлення з організацією навчально-виховного процесу. Визначення основних напрямів та завдань роботи ДНЗ.
3. Екскурсія в групи раннього та дошкільного віку. Здійснення порівняльного аналізу створення ігрового середовища, визначення особливостей обладнання спальних та туалетних кімнат.
4. Зустріч з практичним психологом ДНЗ: особливості його діяльності, ознайомлення з кабінетом психолога, програмно-методичним забезпеченням.

Екскурсія в ДНЗ з групами компенсуючого типу

1. Ознайомлення з групами компенсуючого типу ДНЗ, їх видами. Особливість функціонування ДНЗ для дітей із порушенням зору (або: слуху, опорно-рухового апарату, мовлення) специфіка діяльності спеціалістів (наприклад, тифлопедагогів, сурдопедагогів, вчителів-логопедів).
2. Комплектування груп ДНЗ компенсуючого типу, відбір дітей. Особливості навчально-виховної роботи.

Екскурсія в ДНЗ комбінованого типу

1. Ознайомлення з ДНЗ комбінованого типу (з групами для дітей із ЗПП та розумово відсталих). Специфіка життєдіяльності дітей.
2. Склад педагогічного й медичного персоналу.
3. Своєрідність розвивального простору. Особливість проведення корекційної роботи з дітьми.

Екскурсія в ДНЗ санаторного типу

1. Ознайомлення з ДНЗ санаторного типу (для дітей частохворіючих та тубінфікованих).
2. Аналіз своєрідності обладнання приміщень, режиму дня та організації навчально-виховного процесу.
3. Умови, підстави прийому дітей в ДНЗ санаторного типу.

Екскурсія в навчально-виховний комплекс

1. Ознайомлення з навчально-виховним комплексом «ДНЗ-початкова школа». Особливості функціонування навчального закладу даного типу.
2. Знайомство зі специфікою організації навчально-виховного процесу. Здійснення порівняльного аналізу розвивального простору в групах дошкільного віку та класах для молодших школярів.
3. Забезпечення наступності між дошкільною і початковою освітою.

Змістовий модуль 2. Спостереження й аналіз роботи вихователя-наставника

Зміст психолого-педагогічних завдань:

Практика в базовому дошкільному навчальному закладі:

1. Знайомство з ДНЗ – базою практики: адміністрація ДНЗ, тип закладу, комплектація груп, приміщення, їх обладнання.
2. Знайомство з віковою групою: співробітниками, дітьми, середовищем.
3. Режим дня вікової групи, аналіз його дотримання.
4. Знайомство з розподілом обов'язків між вихователем та помічником вихователя (I та II зміни).
5. Вивчення особливостей взаємодії вихователя з дітьми.
6. Виготовлення наочного посібника або дидактичної гри для дітей.
7. Ознайомлення із забезпеченням вихователем життєдіяльності дітей за сферою «Природа».
8. Ознайомлення із забезпеченням вихователем життєдіяльності дітей за сферою «Культура».
9. Ознайомлення із забезпеченням вихователем життєдіяльності дітей за сферою «Люди».
10. Ознайомлення із забезпеченням вихователем життєдіяльності дітей за сферою «Я сам».

Змістовий модуль 3. Оформлення звітної документації

- Щоденник психолого-педагогічних спостережень;
- індивідуальний план педагогічної практики;
- зразок виготовленої до заняття наочності;
- звіт про проходження педагогічної практики.

Індивідуальне навчально-дослідницьке завдання (ІНДЗ):

- бесіда з дітьми «Чи подобається тобі в дитячому садку?»;
- тест «Чи шанобливо я ставлюсь до своїх вихованців?»;
- складання моделі «Портрет сучасного вихователя».

Розподіл балів, що присвоюються студентам:

Модуль I			Модуль II	Підсумкова конференція	Загальна кількість
ЗМ – 1	ЗМ – 2	ЗМ – 3	ІНДЗ		
20 б	20 б	20 б	30 б	10 б	100 б

2. Методичні рекомендації щодо проведення психолого-педагогічних спостережень та їх аналіз під час навчальної практики студента у базовому ДНЗ

Розподіл психолого-педагогічних завдань в індивідуальному плані під час практики в базовому ДНЗ в один із днів може мати, наприклад, такий вигляд:

№	Дата виконання	Зміст роботи	Відмітка про виконання
7.	02.04.2010	1. Розподіл обов'язків між вихователем та помічником вихователя в І зміну. 2. Ознайомлення із забезпеченням вихователем життєдіяльності дітей за сферою «Природа». 3. Тест «Чи шанобливо я ставлюсь до своїх вихованців?». 4. Підготовка матеріалу для виготовлення наочного посібника для заняття з дітьми.	виконано

Тема. Знайомство з ДНЗ – базою практики: адміністрація ДНЗ, тип закладу, комплектація груп, приміщення, їх обладнання.

Під час знайомства з ДНЗ – базою практики студент спілкується з завідувачем, в ході чого дізнається про тип дошкільного закладу, адресу, напрями його діяльності, педагогічний склад, кількість вікових груп, кількість вихованців в ДНЗ, наявність музичної та фізкультурної зали, обладнання приміщень для здійснення педагогічного процесу. Аналізує естетику оформлення, матеріально-технічне забезпечення дошкільного закладу тощо.

Тема. Знайомство з віковою групою: співробітниками, дітьми, середовищем.

Ознаймлення з віковою групою розпочинає із знайомства з вихователями, з'ясування їх освіти, кваліфікації. У ході бесіди з вихователем-наставником студент дізнається, як довго він працює з дітьми, чи любить свою професію, що спонукало стати вихователем, які підходи до виховання дітей для нього є пріоритетними, які труднощі зустрічаються у роботі і як він їх долає.

Також студент знайомиться із помічником вихователя та освітнім середовищем. Аналізує санітарно-гігієнічний стан групи (дотримання режиму вологого прибирання приміщення, повітряно-світловий режим, зберігання інвентарю), обладнання, яким користуються діти (чи є окремі для кожної дитини ліжко, стілець, місце за столом, шафа для одягу, рушник тощо), розвивальний простір (яке є ігрове обладнання, осередки для різноманітної діяльності).

Тема. Режим дня вікової групи, аналіз його дотримання.

Ознайомлюючись із режимом дня дітей молодшого дошкільного віку даної вікової групи, студент звертає увагу на запропонований орієнтовний розподіл часу активної діяльності та відпочинку з метою визначення оптимальності поєднання різних режимних моментів:

Режимні процеси	З р.ж.
1. Прийом дітей, огляд, ігри, спілкування	до 7 ⁵⁵
2. Ранкова гімнастика	8 ⁰⁰ - 8 ¹⁰
3. Сніданок	8 ¹⁵ - 8 ³⁰
4. Ігрова діяльність, або спілкування з дітьми	8 ⁴⁰ - 9 ⁰⁰
5. Організація освітньої діяльності	9 ⁰⁰ - 10 ³⁰ (11 ⁰⁰)
6. Підготовка до прогулянки, прогулянка	10 ³⁰ - 12 ⁰⁰
7. Повернення з прогулянки, водні процедури	12 ⁰⁰ - 12 ¹⁵
8. Обід	12 ¹⁵ - 12 ⁴⁰
9. Сон	12 ⁴⁰ - 15 ⁰⁰
10. Поступовий підйом, гігієнічні процедури, ігри	15 ⁰⁰ - 15 ⁴⁵
11. Ігри або СХД тощо	15 ⁴⁵ - 16 ¹⁵
12. Вечеря	16 ¹⁵ - 16 ⁴⁵
13. Прогулянка, повернення додому	17 ⁰⁰ - 18 ⁰⁰

Тема. Знайомство з розподілом обов'язків між вихователем та помічником вихователя (в I та II зміну).

Аналізуючи розподіл фахової діяльності між вихователем і помічником вихователя у забезпеченні життєдіяльності дітей у групі, пропонуємо ознайомитися з орієнтовним. Види діяльності помічника вихователя, які у колонці виділені курсивом, свідчать про те, що він є активним учасником у забезпеченні навчального-виховного процесу:

Час, режимний процес	Вихователь	Помічник вихователя
До 8 ⁰⁰ (8 ³⁰) ранковий прийом, ранкова гімнастика	Готується до прийому дітей: оглядає приміщення (або ігрової ділянки). Провітрює (без дітей), перевіряє наявність матеріалу для ігор та занять. Зустрічає дітей, організує з ними діяльність за планом. Проводить роботу з батьками, заповнює відповідну документацію. Проводить гімнастику.	Прибирає приміщення (втирає пил). <i>Якщо діти були на ділянці, то зустрічає їх, допомагає роздягнутися.</i> Слідкує за використанням туалету. Приносить сніданок.
Сніданок	Запрошує дітей за столи, слідкує за культурою харчування. Хто поїв, слідкує, щоб діти були зайняті справою, грою.	Чашки з рідиною, хліб, серветки та столові прибори (ложки, виделки) ставить на столи перед тим, як діти сідають за столи. Роздає тарілки з їжею кожному, хто сів за стіл на своє місце.
8 ⁵⁰ -9 ⁰⁰	Готується до заняття, слідкує, щоб діти прибрали за собою іграшки.	<i>Прибирає приміщення після сніданку для заняття, мие посуд.</i>
Освітня діяльність	Проводить заняття з дітьми зі всією групою або по підгрупам (індивідуально).	Якщо на занятті задіяні всі діти, то починає за графіком генеральне прибирання у тому приміщенні, де відсутні діти. <i>Якщо підгрупа залишилася, то організує дітей за вказівкою вихователя.</i>
Підготовка до прогулянки	Організує одягання дітей, формує відповідні навички та вміння. З основною частиною дітей виходить на вулицю.	<i>Допомагає в одяганні дітей. Виводить на вулицю останніх 5-6 дітей. Виносить іграшки.</i>
Прогулянка	Проводить прогулянку за планом	Здійснює прибирання спальні, провітрює приміщення, мие туалет, виконує господарчі справи.

Повернення з прогулянки	Заводить дітей у приміщення. Організує роздягання.	<i>Зустрічає дітей з прогулянки, допомагає роздягатися. Йде за обідом, розставляє чашки з рідиною, хліб, столові прибори.</i>
Обід	Після миття рук садить поступово за столи. Слідкує за культурою харчування.	Подає I гарячу страву. II страву ставить, прибираючи тарілку після першої.
Сон	Слідкує за сном дітей, працює з документацією, готується до наступного робочого дня.	Мие посуд, прибирає в роздягальні, групі та туалеті. Провітрює приміщення.
15 ⁰⁰ (15 ¹⁰)	Здійснює поступовий підйом, організовує гігієнічно-загартовуючі процедури.	<i>Допомагає проводити водні процедури. Застеляє ліжка. Провітрює спальню.</i>
II половина дня	В теплий період проводиться II прогулянка після денного сну (підготовка, проведення і повернення як під час I прогулянки)	
	Проводить роботу за планом, організуючи різні види діяльності з дітьми.	Займається господарчими справами. <i>Допомагає в організації трудової діяльності дітей (за проханням вихователя).</i>
Вечеря	Організує дітей на вечерю	Приносить вечерю, накриває на столи. Мие посуд, прибирає.
Вечірні години	Організує дітей на II прогулянку, проводить роботу за планом. Робота з батьками.	<i>Допомагає вихователю зібрати дітей на вулицю.</i>

Тема. Вивчення особливостей взаємодії вихователя з дітьми.

Студент звертає увагу: як вихователь ставиться до дітей у ході організації режимних процесів; чи проявляються у взаємодії толерантні, партнерські стосунки; як здійснює педагог вказівки, зауваження, заохочення до дітей; чи зважено ставиться до скарг дітей; чи не обмежує вихователь природний шум у групі (гру, сміх, вільну розмову тощо); чи не підвищує голосу над голосами дітей; чи звертає увагу на індивідуальні та вікові особливості дітей.

Тема. Виготовлення наочного посібника або дидактичної гри для дітей.

Виготовлення наочного посібника або дидактичної гри для дітей відбувається за домовленістю з вихователем-наставником. Студент підбирає необхідний матеріал, опрацьовує літературу, знайомиться з вимогами Базової програми «Я у Світі» щодо визначення мети. Посібник або гра повинна мати естетичний вигляд, розмір для зручного користування (щоб можна помістити у файл), з сучасного матеріалу (наприклад: кольоровий картон, пластик, пінопласт тощо). Також до виробу додається друкований на окремому аркуші «Паспорт гри (або посібника)», в якому зазначаються такі дані: назва, вікова група, для якої сфери (або лінії розвитку дитини), мета, матеріал (або обладнання), правила гри, хід гри (або засіб використання). Якщо гра або посібник має декілька варіантів використання, то вказати всі.

Тема. Ознайомлення із забезпеченням вихователем життєдіяльності дітей за сферою «Природа».

Під час ознайомлення із сферами життєдіяльності дітей «Природа», «Культура», «Люди», «Я сам» студент обов'язково опрацьовує Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні, Базовий компонент дошкільної освіти та Базову програму розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі».

Студент ознайомлюється із забезпеченням життєдіяльності дітей у сфері «Природа»: спостерігає, яким чином відбувається спілкування з природою, виховання гуманного ставлення до об'єктів природи: рослин, тварин. Дізнається, що знають діти про природу планети Земля і природу Космосу. Практикант здійснює спостереження за проведенням вихователем разом з дітьми елементарних дослідів та експериментів, спостережень за природними та погодними явищами, ігор та занять природознавчого змісту. Студент обстежує куточок природи у даній віковій групі: констатує наявність календаря природи, кількість та назви рослин і тварин, спостерігає й аналізує працю в природі (організацію чергування) тощо.

Тема. Ознайомлення із забезпеченням вихователем життєдіяльності дітей за сферою «Культура».

У процесі практики студент вивчає життєдіяльність дітей у сфері «Культура» через ознайомлення із трьома її складовими:

- предметний світ: дізнається, яким чином вихователь знайомить із предметним довкіллям; чи орієнтуються діти в предметах в межах житла і поза ним (на вулиці) – називають їх, класифікують, обирають за ознаками тощо; чи можуть діти користуватися тими предметами, про які мають знання (знаряддя праці, прилади тощо); чи займаються діти під час занять та в повсякденні предметно-практичною діяльністю;

- світ гри: констатує, які різновиди іграшок є у віковій групі; чи використовують їх діти в своїх іграх; спостерігає, в які ігри граються діти; як переважно виникають ігри: чи за ініціативою вихователя, чи самих дітей;

- світ мистецтва: дізнається, чи знайомлять дітей з різними видами мистецтва: живописом, музикою, художніми творами, театром тощо; вивчає тематику занять з малювання, ліплення, аплікації; спостерігає, чи проводиться з дітьми щодня театралізована діяльність; чи проявляють діти активність на музичних заняттях; чи є в групі осередок художньо-естетичного спрямування; чи займаються діти самостійно художньою діяльністю.

Тема. Ознайомлення із забезпеченням вихователем життєдіяльності дітей за сферою «Люди».

Вивчаючи сферу «Люди», студент звертає увагу на взаємини дітей з дорослими й однолітками: чи дотримуються моральних правил поведінки; чи мають уявлення про свою сім'ю, родину, сторонніх людей; чи надає вихователь дітям знання з цього питання; чи можна назвати дитячий колектив дружним.

Тема. Ознайомлення із забезпеченням вихователем життєдіяльності дітей за сферою «Я сам».

Для дослідження як забезпечується життєдіяльність дітей у сфері «Я сам», студент звертає увагу на 3 субсфери:

- я-фізичне: спостерігає, чи вміють діти слідкувати за своїм тілом, дотримуватися гігієни; чи проводить вихователь форми роботи з формування здорового способу життя дітей; чи прослідковується в організації педагогічного процесу гендерне виховання (тобто диференційоване ставлення до хлопчаків та дівчаток), якщо так, то під час яких видів діяльності або режимних моментів; чи знають діти про небезпечно навколишнє середовище; чи дотримуються правил безпеки;

- я-психічне: спостерігає, чи проявляють діти пізнавальну активність у різній взаємодії з вихователем; чи знають про емоції та почуття, чи звертає увагу вихователь на емоційні стани дітей; чи є відповідні ігри; чи знають діти свої права і обов'язки, як це проявляється у повсякденному житті;

- я-соціальне: дізнається, який сформований контакт між дітьми і вихователем; чи легко діти можуть висловлювати свої думки; чи відбувається особистісне спілкування між дітьми і вихователем; чи вміють діти, наприклад, в іграх вирішувати конфліктні ситуації, як допомагає вихователь.

Рекомендації щодо виконання ІНДЗ:

Бесіда «Чи подобається тобі у дитячому садку?» проводиться з 5 дітьми в повсякденні (Додаток б). Практикант має звернути увагу, щоб під час бесіди був забезпечений емоційний комфорт, гарний настрій дітей на взаємодію з ним. Після бесіди студент у Щоденнику спостережень у колонці «Зміст роботи» вписує запитання, а в колонці «Аналіз спостережень» здійснює аналіз відповідей на кожне з них.

Тест «Чи шанобливо я ставлюсь до своїх вихованців?» (Додаток 7) студент проводить самостійно з метою самоперевірки здатності належною мірою ставитися до своїх вихованців. Аналіз отриманих балів студент здійснює у Щоденнику спостережень.

Модель «Портрет сучасного вихователя» може містити в собі такі складові: показники педагогічного такту, педагогічної техніки, психолого-педагогічні знання, професійні уміння, професійна спрямованість, особистісні якості, професійні функції тощо, і представляти собою зображення (малюнок), схему, макет, опис, графік, діаграму тощо на аркушах А4. Створюючи модель, студент узагальнює свої знання з навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності» та проявляє креативні здібності.

ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ В ГРУПАХ РАНЬОГО ВІКУ

1. Програма навчальної практики в групах раннього віку

Структура програми навчальної практики (за вимогами ECTS)

Загальна характеристика навчальної практики		Напрямок, спеціальність освітньо-кваліфікаційний рівень	Структура навчальної практики	
Семест	IV	Шифр та назва напряму 01.01 Педагогічна освіта	Практична робота	60 год.
Кількість кредитів ECTS	3		Індивідуальна робота	4 год.
модулів	2	Шифр та назва спеціальності: 6.010101	Самостійна робота	44 год.
Змістових модулів	3			
Загальна кількість годин	108		Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	108 год.
Тижневих годин	54			
Вид контролю	залік			

Мета практики: формування в студентів уявлень про сучасні методи та форми організації життєдіяльності дітей раннього віку.

Завдання практики:

- ознайомити студентів з особливостями роботи дошкільного навчального закладу з дітьми раннього віку;
- формувати вміння аналізувати роботу вихователя зі створення умов для повноцінного розвитку дітей до 3-х років згідно чинної програми;
- створити умови для набуття студентами вміння здійснювати психолого-педагогічне дослідження особливостей розвитку дітей раннього віку;
- формувати відповідальне ставлення до дотримання правил безпечної життєдіяльності малюків;

- розвивати інтерес до майбутньої професії, педагогічні здібності.

Структура залікового кредиту навчальної практики:

№ п/п	Змістовий модуль	Кількість годин		
		Практична робота	Самост. робота	Індивід. робота
1	Спостереження й аналіз роботи вихователя-наставника	20	15	
2	Проведення психолого-педагогічної діагностики дітей	20	15	4
3	Оформлення звітної документації	20	14	
Всього		60	44	4

Організація педагогічної практики:

Перші 3 дні студент-практикант знайомиться з дошкільним навчальним закладом, вихователем-наставником, дитячим колективом.

Починаючи з 4-го дня навчальної практики вивчає діяльність вихователя щодо розвитку дітей за 7 лініями:

- послідовність виконання змісту психолого-педагогічних завдань може варіювати у залежності з календарним планом роботи вихователя в даній групі;
- студент-практикант організовує різноманітні види діяльності з дітьми у парі з вихователем з метою набуття навичок роботи з дітьми раннього віку, проводить психолого-педагогічну діагностику.

Змістовий модуль 1. Спостереження й аналіз роботи вихователя-наставника

Зміст психолого-педагогічних завдань:

День 1

1. Знайомство з дошкільним навчальним закладом: назва, тип закладу, профільність або спеціалізація, кількість вікових груп, кількість дітей, обладнанні приміщення для навчальних занять, педагогічні кадри (завідувач, вихователь-методист, вихователі, спеціалісти).
2. Знайомство з віковою групою: назва групи, вихователі (кваліфікація, педагогічний стаж), помічник вихователя, список та вік дітей.
3. Планування навчально-виховної роботи з дітьми: перспективне, календарне, інноваційна діяльність.

День 2

1. Ознайомлення зі специфікою організації життєдіяльності дітей у першу половину дня.
2. Режим дня вікової групи.
3. Розподіл обов'язків між вихователем і помічником вихователя в ході режимних процесів за формою:

Час у режимі дня	Режимний процес	Діяльність	
		вихователя	помічник вихователя

День 3

1. Ознайомлення зі специфікою організації життєдіяльності дітей у другу половину дня.
2. Особливості предметно-розвивального середовища у віковій групі.
3. Організація самостійної діяльності дітей раннього віку.
4. Організація співпраці вихователів з батьками. Планування роботи з батьками у поточному місяці:

№	Тематика заходів з батьками	Форма проведення (масові, групові, індивідуальні, наочні, письмові)	Дата проведення

Тематика завдань за лініями розвитку:

Фізичний розвиток

1. Охорона життя і здоров'я дітей.
2. Організація загартувальних процедур з дітьми.
3. Аналіз фізкультурно-оздоровчої роботи: ранкова гімнастика, рухливі ігри, фізкультурне заняття.
4. Виховання культурно-гігієнічних навичок дітей.

Соціально-моральний розвиток

1. Поєднання організації предметної та ігрової діяльності.
2. Керівництво вихователя іграми дітей.
3. Взаємини між дітьми і оточуючими людьми (дорослими, однолітками). Моральні норми етикету і поведінки.
4. Соціалізація дитини в колективі.

Емоційно-ціннісний розвиток

1. Робота вихователя з дітьми у повсякденні (організація ігор-забав, рухливих ігор, самостійної діяльності, розваг).

2. Організація і проведення занять із використанням творів художньої літератури.
3. Співпраця музичного керівника і вихователя на музичних заняттях.

Художньо-естетичний розвиток

1. Організація і проведення занять із зображувальної діяльності (малювання).
2. Аналіз предметно-розвивального середовища з образотворчого мистецтва.
3. Інтеграція елементарних видів художньої діяльності: образотворчої, музичної, художньо-мовленнєвої (театралізації).

Креативний розвиток

1. Організація елементарної дослідно-пошукової діяльності.
2. Аналіз проведення спостереження дітей в природному середовищі.
3. Роль вихователя під час прояву самостійності дитини у різних видах діяльності.

Пізнавальний розвиток

1. Організація та проведення заняття з сенсорного розвитку дітей.
2. Форми роботи з дітьми в продовж дня з метою формування елементарних уявлень про навколишнє.
3. Обстеження дидактичного матеріалу в груповій кімнаті, який зорієнтований на розвиток окремих сфер відчуттів, розумових дій дітей.

Мовленнєвий розвиток

1. Організація і проведення заняття та інших форм роботи з розвитку мови.
2. Організація спілкування з дітьми у повсякденні.
3. Створення розвивального мовленнєвого середовища у груповій кімнаті.

Змістовий модуль 2. Проведення психолого-педагогічної діагностики дітей

Студент визначає двох дітей (хлопчика й дівчинку) і розпочинає здійснювати психолого-педагогічну діагностику розвитку дітей раннього віку (обстеження здійснюється сім днів) (*Додаток 8*). Результати заносить у протоколи обстеження, на основі яких розробляє рекомендації щодо подальшої роботи з дітьми.

Змістовий модуль 3. Оформлення звітної документації

- Щоденник психолого-педагогічних спостережень;
- індивідуальний план педагогічної практики;

- матеріали психолого-педагогічної діагностики розвитку двох дітей;
- фотоматеріали предметно-розвивальних осередків групової кімнати;
- звіт про проходження педагогічної практики.

Індивідуальне навчально-дослідницьке завдання (ІНДЗ):

Впродовж практики студент досліджує предметно-розвивальне середовище. Здійснює опис осередків: назва осередку, перелік обладнання, узагальнює матеріали на окремих аркушах А4 (папці), підтверджує відповідними фотографіями [28].

Розподіл балів, що присвоюються студентам:

Модуль І			Модуль ІІ	Підсумкова конференція	Загальна кількість
ЗМ – 1	ЗМ – 2	ЗМ – 3	ІНДЗ		
20 б	20 б	20 б	30 б	10 б	100 б

2. Методичні рекомендації щодо вивчення й аналізу психолого-педагогічних спостережень під час навчальної практики студента

1 день.

Форми і методи вивчення:

Екскурсія по ДНЗ, груповій кімнаті, співбесіда із завідувачем ДНЗ, вихователем, ознайомлювальна бесіда з дітьми, знайомство зі Статутом ДНЗ, вивчення ділової документації групи, аналіз Базової програми «Я у Світі.»

Запитальник для аналізу:

Як матеріально-технічне забезпечення співвідноситься з типом дошкільного закладу?

Кількісне й якісне забезпечення ДНЗ педагогічними кадрами.

Яка кваліфікація вихователя та наповнюваність групи дітьми відповідно вимогам Закону України «Про дошкільну освіту»?

Як здійснюється перспективне й календарне планування педагогічного процесу?

За якою формою написаний план, чи враховуються вимоги Базового компоненту дошкільної освіти в Україні, Базової програми «Я у Світі»?

Чи впроваджуються інноваційні технології? Якщо так, то яким чином, де відображено?

2 день.

Форми і методи вивчення:

Аналіз розподілу обов'язків (Васильєва А.И. Старший вихователь дитячого саду / А.И.Васильєва, Х.А.Батуріна, И.И.Хобитина. – М.: Просвещение, 1990. – С. 60-61), спостереження за діяльністю всіх учасників педагогічного процесу.

Запитальник для аналізу:

Чи швидко вам вдалось встановити контакт з дітьми, з якими труднощами ви стикнулися?

Які види діяльності вихователем проводилися у першу половину дня? Їх тривалість, черговість, різноманітність.

Яким чином відповідає режим дня віковим та індивідуальним особливостям дітей?

Скільки часу діти перебували на свіжому повітрі?

Як відбувалось чергування навчальних занять та ігрової діяльності?

Чи відповідає режим дня педагогічним вимогам: відповідність природному ритму основних фізіологічних процесів дитячого організму; постійність, стійкість і визначеність елементів; гнучкість.

Які загальні компоненти присутні у режимі дня?

Поясніть, яке значення має дотримання режиму дня для розвитку дитини.

Яким чином розподілені обов'язки між вихователем та помічником вихователя?

Як визначено місце вихователя і помічника вихователя під час підготовки та повернення з прогулянки дітей, організації сну і пробудження, навчальних занять, організації харчування.

3 день.

Форми і методи вивчення:

Спостереження за діяльністю всіх учасників педагогічного процесу, вивчення документації (план вихователя), вивчення предметного середовища відповідно до Типового переліку обладнання та іграшок, аналіз батьківських віталень, спостереження за роботою вихователя з батьками.

Запитальник для аналізу:

В чому полягають особливості організації життєдіяльності дітей після денного сну, які види діяльності переважають?

Які методичні прийоми використовує вихователь під час організації окремих режимних процесів?

Як вихователь враховує індивідуальні особливості дітей?

Які осередки є у віковій групі? Чи в достатній кількості обладнання, іграшок, ігор для дітей? Чи мають діти доступ до них? Чи

відповідає організація предметного середовища календарному плануванню?

Яким педагогічним вимогам відповідає ігровий простір?

Яким чином організується самостійна ігрова діяльність дітей (організація ігор пов'язаних з рухом, предметно-ігрової дії з іграшками, предметами, будівельним матеріалом, пізнавально-орієнтована діяльність: розгляд навколишнього, картинок, книжок); сюжетно-відображувальні, рольові ігри (ігри з лялькою)?

Які форми роботи з батьками переважають? Яка тематика висвітлюється у батьківських куточках? Чи задовольняє вона потреби батьків? Які питання ви рекомендували б вихователям висвітлити у батьківській вітальні? Чому саме цю тематику?

Тема. Фізичний розвиток дітей.

Форми і методи вивчення:

Аналіз групового середовища, виявлення небезпечних місць, спостереження за діяльністю дітей і вихователя, вивчення документації.

Запитальник для аналізу:

Як організована безпечність життєвого простору дітей у віковій групі?

Як відбувається дотримання температурного режиму? Чи відповідає одяг дітей температурі?

Як плануються і проводяться загартовувальні процедури? Яким чином? Проаналізуйте врахування індивідуальних особливостей дітей під час спеціального загартування.

Яким чином організується рухова діяльність дітей?

Як проводиться ранкова гімнастика: методичні прийоми, різноманітність вправ, порядок їх проведення, кількість вправ і їх повторень.

Які проводяться рухливі ігри на прогулянці, їх кількість, доцільність проведення, черговість з іншими видами діяльності.

Чи дотримується вихователь структури фізкультурного заняття? Якими основними рухами оволоділи діти, доцільність їх поєднання? Які методичні прийоми використовував вихователь на занятті? Які виховні завдання реалізовувались на фізкультурному занятті?

Яким чином формуються у дітей культурно-гігієнічні навички: вмивання, миття рук під час вмивання, користування ложкою, чашкою під час їжі. Акуратність, охайність, самостійність у виховання культурно-гігієнічних заходів. Чи використовує вихователь малі українські фольклорні форми під час проведення гігієнічних процедур, які саме?

Тема. Соціально-моральний розвиток дітей.

Форми і методи вивчення:

Спостереження за предметною та ігровою діяльністю, діагностика розвитку дітей, бесіда з вихователем, спілкування з дітьми, вивчення документації вихователя.

Запитальник для аналізу:

Яка загальна тривалість предметної та ігрової діяльності?

Характеристика ігрових осередків, їх доцільність розміщення, поєднання, естетичність оформлення, привабливість тощо.

Чи засвоюють діти під час предметної діяльності моральні правила та норми взаємодії? Яким чином це проявляється?

Чи використовують діти під час спілкування різні способи комунікації: міміку, жести, тональність голосу, мовлення? Наведіть приклад.

Які ввічливі слова вживають діти, під час яких видів діяльності, в яких ситуаціях? Яким чином вихователь спонукає дітей дотримуватися елементарних норм етикету?

Чи охоче діти йдуть на контакт? Чи з легкістю вступають у взаємодію з однолітком, вихователем, іншою дорослою людиною (наприклад, з вами)?

Які ігри переважають? Яка тематика й сюжети сюжетно-відображувальних ігор? Чи є місце дитячим конфліктам у грі? Якщо так, то за яких причин? Як здійснює керівництво іграми вихователь?

Чи реагують діти на відтінки настрою, інтонацію, міміку дорослого?

Які використовує вихователь спеціальні ігрові ситуації, які розвивають у дітей навички взаємин (наприклад, вміння почекати, коли хочеться отримати іграшку, а з нею грається інша дитина; поступатися місцем тощо)?

В яких розділах плану навчально-виховної роботи прослідковуються виховні завдання типу: виховання початків гуманних почуттів, співпереживання, розсудливості, відповідальності, любові до всього живого, рідних, доброзичливості, позитивного ставлення до тварин тощо.

Чи відбуваються індивідуальні бесіди вихователя з дитиною на моральну тематику? За яких причин це відбувається?

Чи володіють діти прийомами знайомства, проявляють прагнення дотримуватись соціальних вимог?

Тема. Емоційно-ціннісний розвиток дітей.

Форми і методи вивчення:

Спостереження за взаємодією вихователя з дітьми у повсякденні, за їх емоційними станами, аналіз занять з дітьми, спостереження за співпрацею музичного керівника з вихователем, аналіз ігор з емоційного розвитку дітей та ігор-забав.

Запитальник для аналізу:

Чи розрізняють діти емоційні стани людей, визначають, коли вони радіють, засмучуються, сердяться? Чи можуть проявляти співчуття (жаліти, допомагати, заспокоювати)?

Яким чином схвалює вихователь прагнення дітей самостійно діяти, їх налаштованість на досягнення високих результатів у предметній та елементарній розумовій діяльності?

Які є у групі іграшки-забави для підвищення позитивних емоційних станів: фігурки з різними імітаційними діями (ті, що клюють, грають на музичних інструментах, хитаються, танцюють), іграшки з музичним та звуковим ефектом, іграшки з кольоровим та світловим ефектом, фігурки на колесах і гойдалках, фігурки, які здійснюють рухи та вигукують звуки (дзига), фігурки, які стрибають, виконують трудові рухи (рубають або розпилюють дрова) тощо?

Які умови створює вихователь для формування у дітей позитивних взаємин з однолітками під час проведення рухливих ігор, організації самостійної діяльності, розваг?

Як вирішує вихователь конфліктні ситуації: у м'якій формі, називає дітей по іменам, не проявляє насилья чи окриків?

Чи звертає вихователь увагу під час ознайомлення з художніми творами на їх ціннісне значення для виховання у дітей моральних та емоційних почуттів?

Яким чином вихователь та музичний керівник спонукають дітей передавати музичними засобами характерні особливості різних персонажів, свої емоційні переживання і настрої? Як створене музичне середовище, що сприяє емоційному благополуччю дітей?

Тема. Художньо-естетичний розвиток дітей.

Форми і методи вивчення:

Спостереження й аналіз заняття з малювання, вивчення продуктів дитячої діяльності (малюнків, виробів з глини (пластиліну, тіста)), вивчення документації (планування художньо-естетичної діяльності), аналіз матеріалу з образотворчого мистецтва, видів театрів тощо.

Запитальник для аналізу:

Перегляд й аналіз заняття з малювання: дотримання санітарно-гігієнічних умов та добір обладнання відповідно віку дітей; забезпечення психологічного та емоційної налаштованості на заняття, створення мотивації; методи і прийоми, використані на різних етапах заняття (пояснення, показ тощо); зв'язок програмових завдань та тематики з порами року, сезонами, навколишнім середовищем; наповнення атмосфери заняття грою, казкою, як засобом розкриття творчих здібностей дітей; місце особистісно-орієнтованого спілкування між вихователем і дітьми; аналіз робіт.

Яке обладнання передбачено для художньо-естетичного розвитку дітей у груповій кімнаті?

Чи є у групі предмети українського декоративно-ужиткового мистецтва – народні іграшки, плетені вироби з соломи, лози, вишивка, писанки, вишиванки тощо, в яких предметно-ігрових осередках?

Яким чином прослідковується у плані навчально-виховної роботи інтеграція видів мистецтва, їх взаємозв'язок (наприклад, аплікація чи ліплення перед малюванням).

Під час яких видів діяльності діти розповідають напам'ять (з допомогою вихователя) забавлянки, утішки, пісеньки тощо?

Як у режимі дня передбачається використання різних форм театралізованої діяльності (ігри-імпровазації, покази-імпровазації, покази настільного театру, театру іграшок, ігри-маніпуляції з іграшками тощо)?

Тема. Креативний розвиток дітей.

Форми і методи вивчення:

Спостереження за іграми з природними матеріалами (піском, водою, снігом), за організацією спостереження в природі, елементарних дослідів в різних видах діяльності.

Запитальник для аналізу:

Під час спостереження за діяльністю дітей виявити: чи проявляють вони вигадкування, фантазування, імпровазацію?

Яким чином вихователь спонукає дитину до елементарних дослідницьких дій, коментування їх та пояснення наслідків експериментування?

Які елементарні досліди вихователь влаштовує під час ігор з водою, снігом, піском? Чи відчувають діти радість від самостійних відкриттів, чи прагнуть їх повторити?

Під час організації вихователем спостереження в природному довіллі студент аналізує, чи проявляє дитина активність у знаходженні відмінного, схожого, однакового; чи виділяє дивне, чарівне; дивується, радіє тощо?

В яких видах діяльності діти проявляють творчість? В чому вона полягає? В чому проявляється самостійність дітей?

Тема. Пізнавальний розвиток дітей.

Форми і методи вивчення:

Спостереження за заняттям з сенсорного розвитку, повсякденною життєдіяльністю дітей, аналіз розвивального середовища з пізнавального розвитку дітей.

Запитальник для аналізу:

В ході аналізу заняття з сенсорного розвитку дітей студент звертає увагу на: створення умов для діяльності з дітьми, різноманітність, педагогічну доцільність наочності, використання методів і прийомів на занятті, емоційний стан дітей, рівень пізнавальної активності, особистісно орієнтоване спілкування вихователя з дітьми.

Під час яких форм роботи з дітьми впродовж дня вирішуються завдання формування в дітей системи перцептивних (обстежувальних) дій, системи сенсорних еталонів, з розвитку умінь самостійно використовувати сенсорні еталони у власній діяльності?

Чи впроваджується вихователем групи система сенсорного виховання дітей за методикою М.Монтессорі? Якщо так, то в чому полягає її педагогічна цінність для пізнавального розвитку дітей?

Які елементарні уявлення про навколишнє вихователь формує у дітей в повсякденні? Наведіть приклади: в груповій кімнаті, на прогулянці.

Який матеріал, що знаходиться у груповій кімнаті, є найбільш доцільним для пізнавального розвитку дітей.

Доведіть, спираючись на реальні приклади, що найефективнішим шляхом сенсорного розвитку є продуктивна діяльність.

Тема. Мовленнєвий розвиток дітей.

Форми і методи вивчення:

Спостереження за різними видами діяльності з дітьми, аналіз планування роботи з розвитку мови дітей, дослідження мовленнєвого середовища.

Запитальник для аналізу:

Студент аналізує заняття з розвитку мови дітей, враховуючи: доцільність наочного матеріалу, продумування ігрового сюжету заняття, створення мовленнєвого середовища, використання методів і прийомів для розвитку звукової культури мови та активізації словника, здійснення індивідуального підходу.

Які форми роботи використовує вихователь впродовж дня з метою розвитку мови дітей?

Яким чином прослідковується у ході повсякденного спілкування формування діалогічного мовлення, етичні засади спілкування?

Доведіть ефективність використання методів і прийомів для активізації дітей під час мовлення (супровід ритмічних рухів, жестів, міміки, ходи тощо).

Яке мовленнєве середовище створене у даній віковій групі? Дайте рекомендації по його удосконаленню.

ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ В ГРУПАХ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

1. Програма навчальної практики в групах старшого дошкільного віку

Структура програми навчальної практики (за вимогами ECTS)

Загальна характеристика навчальної практики		Напрямок, спеціальність освітньо-кваліфікаційний рівень	Структура навчальної практики	
Семестр	VI	Шифр та назва напрямку 01.01 Педагогічна освіта	Практична робота	60 год.
Кількість кредитів ECTS	3		Індивідуальна робота	4 год.
модулів	2	Шифр та назва спеціальності: 6.010101	Самостійна робота	44 год.
Змістових модулів	3			
Загальна кількість годин	108	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр		108 год.
Тижневих годин	54			
Вид контролю	залік			

Мета практики: формування у студентів цілісного уявлення про особливості педагогічної взаємодії між вихователем і старшими дошкільниками та оволодіння функціями діяльності вихователя у групі старшого дошкільного віку.

Завдання практики:

- формувати в студентів систему професійних знань, умінь, навичок, необхідних для виконання функцій вихователя в групі старшого дошкільного віку;

- створити умови для цілеспрямованої науково обґрунтованої роботи студентів, спрямованої на забезпечення готовності дітей до навчання і виховання в школі;
- актуалізувати теоретичні знання студентів з психолого-педагогічної і методичної підготовки для обґрунтування принципу наступності і перспективності в освіті дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку;
- виховувати відповідальність, педагогічну культуру, доброзичливе ставлення до дітей.

Структура залікового кредиту навчальної практики:

№ п/п	Змістовий модуль	Кількість годин		
		Практична робота	Самост. робота	Індивід. робота
1	Спостереження й аналіз роботи вихователя-наставника	20	15	
2	Вивчення особистості дитини	20	15	4
3	Оформлення звітної документації	20	15	
Всього		60	44	4

Змістовий модуль 1. Спостереження й аналіз роботи вихователя-наставника.

Зміст психолого-педагогічних завдань:

День 1

1. Знайомство із базою практики (тип ДНЗ, комплектація груп, склад педколективу, приміщення та їх обладнання).
2. Знайомство з віковою групою (прізвище, ім'я, по-батькові вихователів, помічника вихователя, список дітей групи).
3. Створення предметно-розвивального середовища в груповій кімнаті.

День 2

1. Спостереження і аналіз роботи вихователя в I половину дня, чергування режимних моментів, взаємодія із помічником вихователя.
2. Знайомство з дітьми (бесіда «Давайте познайомимось»), допомога вихователю в організації дітей під час режимних процесів.
3. Знайомство із плануванням навчально-виховного процесу, виявлення специфіки написання плану.

День 3

1. Спостереження і аналіз роботи вихователя в II половину дня, чергування режимних моментів, взаємодія із помічником вихователя.
2. Підготовка вихователя-наставника до нового робочого дня.
3. Ознайомлення з організацією роботи вихователя-наставника з батьками.

День 4

1. Організація навчальної діяльності: проведення занять, їх кількість, тематика, чергування, методи і прийоми.
2. Організація і проведення прогулянки: поєднання видів діяльності. Прийняття участі у проведенні рухливої гри, спостереженні.
3. Взаємодія вихователя з різними спеціалістами: музичним керівником, практичним психологом, вчителем-логопедом, вчителем-дефектологом, інструктором з фізичного виховання та ін. (за штатним розкладом).

Тематика завдань за напрямками виховання:

Фізичне виховання

1. Здійснення дослідження фізичної підготовленості дітей старшого дошкільного віку (біг, стрибки, метання).
2. Ознайомлення з методами і прийомами формування в дітей правильної постави і стопи. Підібрати по 5 вправ коригуючої гімнастики.
3. Аналіз планування фізкультурно-оздоровчої роботи на прогулянці (рухливі й спортивні ігри, самостійна рухова діяльність, фізкультурні заняття на повітрі, піші переходи).

Розумове виховання

1. Ознайомлення з формуванням у дітей певного обсягу знань про предмети і явища суспільного життя через проведення освітньої діяльності.
2. Аналіз організації розумової діяльності засобами різних видів ігор.
3. Вивчення методів і прийомів щодо засвоєння дитиною сенсорної культури.

Моральне виховання

1. Ознайомлення з напрямками патріотичного виховання дошкільників в педагогічному процесі.
2. Аналіз повсякденних ситуацій з дітьми, в яких проявляються такі моральні якості: почуття власної гідності, почуття сорому, почуття обов'язку і відповідальності.
3. Ознайомлення з методами морального виховання: які методи вихователь використовує найчастіше, а якими обмежується в своїй педагогічній діяльності.

Трудове виховання

1. Ознайомлення з методикою проведення заняття з художньої праці.
2. Аналіз зв'язку праці дошкільників з грою.
3. Ознайомлення з видами праці, які організовує вихователь з дітьми щодня та раз на тиждень.
4. Ознайомлення з формами організації трудової діяльності: в яких видах праці вони використовуються.
5. Особливості організації і проведення роботи з ранньої профорієнтації дошкільників.

Естетичне виховання

1. Ознайомлення із видами художньої діяльності.
2. Аналіз естетики оформлення приміщень дошкільного закладу та вікової групи.
3. Ознайомлення з проведенням занять з образотворчого мистецтва.
4. Проведення театралізованої діяльності з дітьми.
5. Допомога у підготовці та проведенні свята «Випускний бал»: ознайомлення зі сценарієм, розучування з дітьми окремих номерів, виготовлення декорацій тощо.

Змістовий модуль 2. Вивчення особистості дитини

Студент визначає дитину (хлопчика або дівчинку) і здійснює психолого-педагогічне спостереження за показниками «Портрету дошкільника напередодні вступу його до школи», який подається у Базовій програмі розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі». За результатами дослідження складає психолого-педагогічну характеристику дитини (*Додаток 9*). Титульну сторінку характеристики практикант оформлює як у *Додатку 13*.

Змістовий модуль 3. Оформлення звітної документації

- Щоденник психолого-педагогічних спостережень;
- індивідуальний план педагогічної практики;
- психолого-педагогічна характеристика дитини;
- організаційно-педагогічний проект «Готуємось до школи»;
- звіт про проходження педагогічної практики.

Індивідуальне навчально-дослідницьке завдання (ІНДЗ):

Організаційно-педагогічний проект «Готуємось до школи».

Розподіл балів, що присвоюються студентам:

Модуль I			Модуль II	Підсумкова конференція	Загальна кількість
ЗМ – 1	ЗМ – 2	ЗМ – 3	ІНДЗ		
20 б	20 б	20 б	30 б	10 б	100 б

2. Методичні рекомендації щодо проведення психолого-педагогічних спостережень та їх аналіз у групах старшого дошкільного віку

Тема. Фізичне виховання.

Для здійснення дослідження фізичної підготовленості дітей студент обирає одну дитину і (разом із вихователем) організовує біг на 10м, стрибки з місця та метання мішечка однією рукою з-за спини. Студент звертає увагу на правильність положення корпусу, рук, ніг під час виконання основних рухів, а також порівнює отримані дані із загальними показниками.

Практикант звертає увагу, чи знає вихователь правильну поставу корпусу і вміє навчити так ставати дітей: голова пряма, плечовий корпус симетричний і злегка відведений назад, живіт підтягнутий, ноги прямі, п'ятки разом, носки симетрично розвернуті ззовні, щоб утворився кут 15-20°.

Студент здійснює висновки, спираючись на дослідження А.Саркісян, Г.Овакімян, які вказують, що в дошкільників часто зустрічаються такі відхилення у поставі при природному стоянні:

- нахил голови (вперед, вправо, вліво, вперед-вправо або вперед-вліво);
- асиметричне положення ніг (О- або Х-образне з різним розвертанням носків);
- неправильне положення грудної клітини, животу або спини (вип'ячування або ввігнутість груднини, плоска або кругла спина, вип'ячування животу);
- порушення у поставі стоп (паралельна, з відведеними носками, асиметрична, з висуненням однієї ноги вперед).

Студент аналізує Листки здоров'я дітей, де визначає, чи є у групі дошкільники з такими порушеннями діти. За допомогою фахових джерел підбирає відповідні вправи або ігри, намагається провести із дітьми.

Під час аналізу фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми на прогулянці, студент бере до уваги, що фізкультура на повітрі проводиться, коли відсутні за розкладом фізкультурні заняття (в межах до 30-40 хв.), рухливі ігри (великої, середньої та малої рухливості) планують у зимовий період 3-4, у літній – 4-5 з такими основними рухами, які

розучуються на заняттях з фізкультури (до 15 хв.), спортивні ігри (до 20 хв.) або спортивні вправи (до 10 хв.), індивідуальні фізкультурні заняття (до 7 хв.), самостійна рухова діяльність (до 20 хв.), піший перехід (до 60 хв.). Прогулянка у I половину дня повинна тривати не менш 2-2,5 год. і 1-1,5 год. – у II половину дня.

Тема. Розумове виховання.

Аналізуючи зміст розумового виховання дошкільників, студент ознайомлюється із використанням вихователем таких його засобів: ознайомлення з предметами і явищами навколишнього світу (світ природи, предметний світ, праця дорослих, явища суспільного життя, тощо); спілкування з дорослими; різні види діяльності та навчання [17, с. 199].

Студент аналізує як у грі розвиваються здібності дітей інтегрувати знання, вибирати з досвіду те, що необхідне для теми, змісту, сюжету творчої гри. Розвиток психічних процесів студент спостерігає в процесі організації вихователем дидактичних ігор.

Студент вивчаючи питання розумового виховання старших дошкільників, звертає увагу як відбувається систематичне засвоєння дитиною сенсорної культури: які методи і прийоми використовує під час оволодіння дітьми сенсорних еталонів (чи сформовані вміння дітей співвідносити якості предмета із загальноприйнятими еталонами).

Тема. Моральне виховання.

Студент звертає увагу на основні напрями патріотичного виховання дітей:

- формування уявлення про сім'ю, родину, рід і родовід;
- країнознавство;
- ознайомлення з явищами суспільного життя;
- формування знань про історію держави, державні символи;
- ознайомлення з традиціями і культурою свого народу;
- формування знань про людство [17, с. 252].

Аналізує ефективні методи і форми організації патріотичного виховання:

- екскурсії вулицями рідного міста, до історичних пам'яток, визначних місць;
- розповіді вихователя;
- бесіди з цікавими людьми;
- узагальнюючі бесіди;
- розгляд ілюстративних матеріалів;
- читання та інсценування творів художньої літератури;
- запрошення членів родини в дитячий садок;
- спільні з родинами виховні заходи (день сім'ї, свято бабусь тощо);

- зустрічі з батьками за межами дошкільного закладу, за місцем роботи та ін. [17, с. 254].

Тема. Трудове виховання.

Студент звертає увагу, що в дошкільній педагогіці розглядаються два види трудового виховання: ознайомлення з працею дорослих і трудова діяльність дітей.

Трудова діяльність дітей:

- господарсько-побутова праця (виконання трудових обов'язків по обслуговуванню себе (самообслуговування) і потреб колективу (колективна праця);
- праця в природі (вирушування рослин, догляд за тваринами, праця в огороді, квітнику);
- художня праця (виготовлення іграшок і предметів з різних матеріалів).

Також студент аналізує форми організації трудової діяльності:

- доручення (індивідуальні та колективні);
- чергування (по їдальні, заняттях, в куточку живої природи);
- колективна праця.

Тема. Естетичне виховання.

Студент, спостерігаючи за театралізованими іграми, звертає увагу, що вони бувають режисерські (настільні: театр іграшок, картинок і стендові: стенд-книжка, фланелеграф, тіньовий театр) і ігри драматизації (пальчиковий, ляльковий (бі-ба-бо), драматизація самої дитини, імпровізація (за Л.Артемовою).

Також студент аналізує, чи є в групі різні нетрадиційні види театрів, наприклад, театр шляпок, театр пляшок, кульок, рукавичок тощо.

Театралізовані ігри плануються і проводяться з дітьми щодня, але вони можуть бути як метод в спеціально організованій діяльності, так і в повсякденні. Будь-який твір можна зіграти засобами різних видів діяльності, але, як правило, починають з режисерських ігор.

Студент аналізує план навчально-виховної роботи вихователя-наставника, чи зустрічається планування підготовчої роботи (наприклад, читання твору, розгляд ілюстрацій, розповідання твору, слухання твору за допомогою ТЗН, розподіл та розучування ролей, виготовлення атрибутів, репетиція).

Методичні рекомендації до складання організаційно-педагогічного проекту «Готуємось до школи»

Складання проекту є творчою діяльністю студента, яка розглядається як сукупність навчально-пізнавальних прийомів, які дозволяють вирішити ту чи іншу проблему в результаті самостійних дій практиканта з обов'язковою презентацією цих результатів.

Організаційно-педагогічний проект складається за такою схемою:

1. Реєстраційна картка проекту:

- назва;
- автор проекту;
- учасники проекту;
- характеристика проекту (за метою діяльності, за кількістю учасників, за тривалістю).

2. Актуальність проекту.

3. Опис проекту:

- мета проекту (дослідити, сформулювати, створити, розробити, провести, скласти тощо);
- матеріально-технічне забезпечення.

4. План реалізації проекту:

- етапи проекту:

I. організаційний (опрацювати літературу, скласти каталог, скласти план реалізації проекту тощо);

II. основний етап (спостереження за дітьми, консультації з батьками, анкетування батьків, обладнання осередків, проведення заходів з дітьми тощо).

III. підсумковий етап (ознайомлення із результатами роботи, узагальнення та оформлення матеріалів, підготовка до презентації звіту тощо).

5. Очікувані результати (про сформованість готовності дітей до школи, педагогічна просвіта батьків) [51, с. 157-208].

Студент оформлює матеріали проекту на окремих аркушах А4.

ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ В ГРУПАХ РАНЬОГО ВІКУ

1. Програма виробничої практики в групах раннього віку

Структура програми виробничої практики (за вимогами ECTS)

Загальна характеристика навчальної практики		Напрямок, спеціальність освітньо-кваліфікаційний рівень	Структура навчальної практики	
Семестр	VI	Шифр та назва напрямку 01.01 Педагогічна освіта	Практична робота	60 год.
Кількість кредитів ECTS	3			Індивідуальна робота
модулів	2	Шифр та назва спеціальності: 6.010101 Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Самостійна робота	
Змістових модулів	3			108 год.
Загальна кількість годин	108			
Тижневих годин	54			108 год.
Вид контролю	Диференц. залік			

Мета практики: поглиблення знань студентів з фахових дисциплін, оволодіння ними професійних умінь, необхідних для догляду, розвитку, навчання і виховання дітей раннього віку.

Завдання практики:

- формувати у студентів уміння застосовувати знання з курсів дитячої психології, дошкільної педагогіки, анатомії, фізіології та гігієни дітей, педіатрії, фахових методик у навчально-виховній роботі з дітьми раннього віку;
- сприяти самостійному проведенню розвивальної і виховної роботи з дітьми перших трьох років життя, враховуючи їх вікові та індивідуальні особливості;

- вчити аналізувати процес адаптації дітей раннього віку в літній період до умов ДНЗ, проводити психолого-педагогічне спостереження за розвитком дитини;
- проводити фізкультурно-оздоровчі заходи, спрямовані на зміцнення здоров'я дітей (враховуючи оздоровчий потенціал літнього періоду);
- виховувати у студентів любов до педагогічної професії, формувати турботливе ставлення до дітей, їх здоров'я.

Структура залікового кредиту виробничої практики:

№ п/п	Змістовий модуль	Кількість годин		
		Практична робота	Самост. робота	Індивід. робота
1	Самостійне виконання студентом-практикантом обов'язків вихователя	20	15	
2	Вивчення адаптації дитини до умов дошкільного закладу	20	15	4
3	Оформлення звітної документації	20	14	
Всього		60	44	4

Організація педагогічної практики:

У перші 2 дні студент-практикант, перебуваючи в дошкільному закладі, самостійно складає календарний план навчально-виховної роботи з дітьми згідно системи планування вихователя-наставника. Також виконує наступні завдання, про результати яких зазначає у Щоденнику педагогічної практики:

- знайомство із завідуючою ДНЗ, вихователем-методистом; ознайомлення з типом дошкільного закладу, його спрямуванням (профільності), особливостями функціонування;
- ознайомлення з віковою групою, в якій проходить практику, знайомство з вихователем-наставником (педстаж, кваліфікація), помічником вихователя; аналіз створених умов у групі, предметно-розвивального середовища, списочний склад дітей;
- визначення дитини для спостережень і складання на їх основі психолого-педагогічної характеристики адаптації дитини до умов ДНЗ тощо.

Починаючи з 3 дня, студент-практикант виконує обов'язки вихователя під наглядом наставника, а також щодня проводить 1 із 8 визначених форм роботи на оцінку вихователем, які заносяться до

Журналу педагогічної практики. Про графік проведення педагогічних заходів на оцінку студент повідомляє педагога-психолога педпрактики заздалегідь. У Щоденику в колонці «Зміст роботи» записує конспект визначеного заходу: вид діяльності, тема, програмовий зміст (або мета), матеріал (або обладнання), хід проведення і здійснює самооаналіз результатів проведення (у колонці «Аналіз роботи»).

Змістовий модуль 1. Самостійне виконання студентом-практикантом обов'язків вихователя

Зміст психолого-педагогічних завдань:

1. Проведення фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми, враховуючи літній період перебування їх в дошкільному закладі: ранкової гімнастики, заняття з фізкультури, прогулянки, загартування, культурно-гігієнічних заходів тощо.

2. Проведення пробних занять (малювання, фізкультура) та ігор з природним матеріалом;

3. Організація режимних процесів.

4. Здійснення допомоги вихователю в адаптації дітей до дошкільного закладу.

5. Проведення спостережень за адаптаційним періодом однієї дитини.

6. Складання (під керівництвом вихователя-наставника) календарного плану навчально-виховної роботи з дітьми.

7. Виготовлення наочних посібників або дидактичних ігор для проведення роботи з дітьми на заняттях та в інших видах діяльності.

8. Підготовка для батьків консультації щодо полегшення адаптації дітей в дитячому садку.

Змістовий модуль 2. Вивчення адаптації дитини до умов дошкільного закладу

Впродовж усієї педагогічної практики студент веде спостереження за дитиною, яка адаптується до умов дошкільного закладу, за заздалегідь складеному плану (*Додаток 10*). З цієї метою практикант заповнює «Лист адаптації дитини» (або запропонований ВНЗ, або той, що систематично ведеться у конкретному ДНЗ).

Змістовий модуль 3. Оформлення звітної документації

- Щоденник психолого-педагогічних спостережень;
- індивідуальний план педагогічної практики;
- характеристика адаптації дитини раннього віку до умов ДНЗ;
- конспект заняття з фізкультури (з урахуванням літнього періоду);

- конспект проведеного режимного моменту в повсякденні;
- календарний план навчально-виховної роботи, складений студентом;
- звіт про проходження педагогічної практики.

Індивідуальне навчально-дослідницьке завдання (ІНДЗ):

Характеристика адаптації дитини раннього віку до умов ДНЗ.

Розподіл балів, що присвоюються студентам:

Модуль I			Модуль II	Підсумкова конференція	Загальна кількість
ЗМ – 1	ЗМ – 2	ЗМ – 3	ІНДЗ		
20 б	20 б	20 б	30 б	10 б	100 б

2. Методичні рекомендації щодо виконання й аналізу психолого-педагогічних завдань під час виробничої практики студента

Запитальники до проведення самоаналізу педагогічних заходів, які показують студенти на оцінку:

1. Ранкова гімнастика:

- дотримання санітарно-гігієнічного режиму провітрювання та прибирання приміщення;
- тривалість режимного процесу згідно віковій дітей;
- кількість вправ, їх послідовність;
- забезпечення поєднання з різними видами гімнастик: дихальної, коригуючої, психогімнастики;
- навантаження на всі групи м'язів;
- використання наочності, посібників;
- правильність показів та вказівок вихователя.

2. Прогулянка:

- дотримання санітарно-гігієнічних умов, правила техніки безпеки;
- організація виходу на прогулянку, початок та закінчення згідно режиму;
- шляхи забезпечення рухової активності;
- зміст та компоненти прогулянки: спостереження (методи і прийоми керування спостереженням (чітке визначення мети, показ об'єкта, його аналіз формулювання запитань, залучення різних

аналізаторів тощо). Поєднання спостереження з грою, пошуковими діями, фольклором); ігрова діяльність; трудова діяльність; індивідуальна робота;

- участь дітей в іграх, їхня зацікавленість, знання і дотримання правил;

- дидактично-ігровий матеріал для прогулянки та його відповідність віковим особливостям, порі року;

- особистісно орієнтований підхід у спілкуванні вихователя з дітьми.

3. Заняття з фізкультури:

- дотримання санітарно-гігієнічних умов проведення заняття, правила техніки безпеки;

- підготовка до заняття (обладнання, одяг);

- методи і прийоми, використані педагогом;

- фізичне навантаження (дозування вправ, рухова активність, чергування вправ з відпочинком, способи організації дітей);

- рухові навички дітей, якість виконання;

- здійснення індивідуально-диференційованого підходу;

- виховання особистісних якостей дітей;

- правильність показів та вказівок вихователя.

4. Організація харчування:

- дотримання санітарно-гігієнічних умов: сервіровка столу, добір меблів згідно зросту дітей;

- рівень сформованості навичок дітей: охайність; вміння користуватися столовими приборами; серветкою; вміння пережовувати їжу;

- методи і прийоми керівництва з боку педагога під час їжі (увага на апетит дітей та культуру поведінки за столом);

- дотримання правил охорони життєдіяльності дітей під час прийому їжі;

- здійснення індивідуально-диференційованого підходу;

- етичні засади спілкування;

- знання дітьми страв, які вони споживають.

5. Організація культурно-гігієнічних процедур (умивання, миття рук):

- дотримання санітарно-гігієнічних умов: достатність умивальників, мила, рушників;

- рівень сформованості навичок дітей: намилювати руки до появи піни; змивати мило; насухо витирати руки, вішати рушник;

- методи і прийоми керівництва з боку педагога під час миття рук (використання ігрових дій, фольклору, надання допомоги);

- дотримання правил охорони життєдіяльності дітей під час миття рук;

- здійснення індивідуально-диференційованого підходу;
- етичні засади спілкування;
- знання дітей про особисту гігієну, її значення.

6. Організація загартування:

- дотримання режиму провітрювання та прибирання приміщення;
- температура повітря, де проводиться захід;
- види загартування: повітряні ванни; водні процедури;
- забезпечення поєднання з різними видами гімнастик: дихальної, коригуючої, гігієнічної;
- дотримання принципів загартування: систематичність; поступовість; індивідуальний підхід.

7. Ігрова діяльність з природним матеріалом

(піском, водою, листям, плодами дерев, камінчиками тощо):

- наявність природного матеріалу для організації гри;
- створення ігрової ситуації перед початком ігрового дійства;
- методи й прийоми навчання дітей користуватися підручними атрибутами (совком, лопаткою, відерцем, пасочками тощо) для гри з природним матеріалом;
- методи й прийоми формування безпечної екологічної культури;
- емоційно-позитивна налаштованість дітей на гру;
- роль вихователя у грі (керівництво);
- методи формування природодоцільної поведінки.

8. Заняття з образотворчого мистецтва (малювання):

- дотримання санітарно-гігієнічних умов та добір обладнання педпроцесу, віку дітей;
- забезпечення психологічної та емоційної налаштованості на заняття, створення мотивації;
- методи і прийоми, використані на різних етапах заняття (пояснення, показ тощо);
- зв'язок програмових завдань та тематики з порою року, сезоном;
- наповнення атмосфери заняття грою, казкою, як засобу розкриття творчих здібностей дітей;
- розвиток пізнавальних процесів, умінь і здібностей, досвіду дітей;
- дотримання правил ОБЖД;
- місце особистісно орієнтованого спілкування між вихователем та дітьми;
- здійснення аналізу робіт, підведення підсумку заняття.

На основі виявлених результатів спостережень за адаптацією дитини складається «*Характеристика адаптації дитини раннього віку до умов ДНЗ*», в якій звертається також увага на такі питання (за О.Кононко):

- Наскільки довго і важко звикає дитина до нових умов життя?
- Від чого залежить характер звикання і чому? Як його можна полегшати?
- Чи вміє дитина орієнтуватися у новому?
- Що привертає її інтерес і чому?
- Скільки часу необхідно для звикання малюка до незвичного, іншого, несхожого?
- Наскільки важко дається йому розлучення з матір'ю?
- Чи може дитина і як саме впливати на нову ситуацію, щоб зробити її найсприятливішою?
- Що саме копіює малюк легко і швидко?
- Чи довіряє малюк людям? Наскільки боїться незнайомих, чого від них чекає?
- Наскільки орієнтується у поняттях «добре», «погано»?
- Дайте рекомендації щодо полегшення адаптації дитини у новому колективі однолітків.

ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ В ГРУПАХ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

1. Програма виробничої практики за ОКР «бакалавр» у групах дошкільного віку

Структура програми виробничої практики (за вимогами ECTS)

Загальна характеристика навчальної практики		Напрямок, спеціальність освітньо-кваліфікаційний рівень	Структура навчальної практики	
Семестр	VIII	Шифр та назва напрямку 01.01 Педагогічна освіта	Практична робота	180 год.
Кількість кредитів ECTS	9			
модулів	4	Шифр та назва спеціальності: 6.010101	Індивідуальна робота	12 год.
Змістових модулів	5			
Загальна кількість годин	324			
Тижневих годин	54	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Самостійна робота	132 год.
Вид контролю	Диференц. залік			
				324 год.

Мета практики: поглиблення й закріплення теоретичних знань, набутих студентами в університеті, забезпечення розуміння майбутніми вихователями особистісних, вікових та індивідуальних особливостей дітей четвертого, п'ятого, шостого років життя.

Завдання практики:

- вчити студентів застосовувати психолого-педагогічні знання в навчально-виховній роботі з дітьми різного віку;
- формувати уміння визначати мету та планувати зміст роботи, цілеспрямовано відбирати методи, засоби, прийоми організації навчально-виховного процесу, прогнозувати

результати їх застосування, враховувати динаміку розвитку кожної дитини і всіх дітей групи;

- сприяти оволодінню студентами способами і тактикою спілкування, яке забезпечує встановлення особистісно орієнтованої взаємодії з дитиною;
- проводити організаційно-педагогічні форми роботи з батьками вихованців;
- виховувати в студентів любов до дітей, толерантне, доброзичливе ставлення до них у процесі сумісної навчально-виховної роботи.

Структура залікового кредиту виробничої практики:

№ п/п	Змістовий модуль	Кількість годин		
		Практична робота	Самост. робота	Індивід. робота
1	Спостереження й аналіз роботи вихователя-наставника	30	22	
2	Самостійне виконання обов'язків вихователя	100	20	
3	Проведення залікових занять	10	30	6
4	Проведення психолого-педагогічної діагностики дитини	20	30	6
5	Оформлення звітної документації	20	30	
Всього		180	132	12

Організація практики:

На початку I тижня практики студент здійснює перегляд роботи вихователя-наставника (3 заняття і 3 режимних процеси), обговорює їх з наставником і фіксує результати аналізу у відповідному протоколі відвідування, який додається до Щоденника (*Додаток 11*), також студент-практикант самостійно складає календарний план навчально-виховної роботи згідно системи планування вихователя-наставника. Виконує завдання, про результати яких зазначає у Щоденнику педагогічної практики.

Починаючи з II тижня, студент-практикант щодня проводить одну із визначених форм роботи на оцінку вихователем-наставником, які заносяться у Журнал педпрактики. Графік проведення педагогічних

заходів студент надає груповій старості, яка вчасно повідомляє викладачів кафедри дошкільної освіти. У Щоденник записує розгорнутий конспект визначеного заходу (у колонці «Зміст роботи») і здійснює самоаналіз результатів проведення (у колонці «Аналіз роботи»). Наприклад, конспект комплексного заняття для дітей середньої групи «Переливи осені» та конспект гри (Додаток 12).

Наприкінці практики (останній тиждень) студент узгоджує з методистом кафедри КДПУ час проведення залікового інтегрованого заняття.

Змістовий модуль 1. Спостереження й аналіз роботи вихователя-наставника

Зміст психолого-педагогічних завдань:

І тиждень

- знайомство з завідувачою ДНЗ, методистом; ознайомлення з типом дошкільного закладу, його спрямуванням (профільності), особливостями функціонування;
- ознайомлення з віковою групою, в якій проходить практику, знайомство з вихователем-наставником (педстаж, кваліфікація), помічником вихователя; аналіз створення умов у групі, предметно-розвивального середовища, списочний склад дітей; визначає дитину для спостережень і складання психолого-педагогічної характеристики тощо;
- ознайомлення із специфікою роботи групи: визначає, які інноваційні технології впроваджуються вихователями в практику роботи, яким чином це проявляється у діяльності дітей; вивчає документацію, яку веде вихователь щодня.
- ознайомлення з плануванням навчально-виховної роботи у групі, аналізує перспективне і календарне планування, кількість занять та інших видів діяльності; методичне забезпечення педагогічного процесу: каталоги демонстраційного та роздаткового матеріалів, методична література, наочність, посібники тощо;
- ознайомлення з організацією роботи з батьками: календарне планування (різноманітність форм роботи, кількість учасників), аналізує ведення документації по роботі з батьками; оформлення куточка для батьків, його доцільність, естетичність тощо.

Змістовий модуль 2. Самостійне виконання обов'язків вихователя

Зміст завдань з окремих методик:

Завдання з методики фізичного виховання

1. Провести ранкову гімнастику, заняття з фізичної культури, загартування.
2. Організувати з дітьми культурно-гігієнічні заходи.
3. Взяти участь у проведенні пішого переходу.

4. Розучити рухливу гру.
5. Організувати харчування дітей.

Завдання з методики організації образотворчої діяльності

1. Обстежити обладнання та матеріал для проведення занять з образотворчої діяльності.
2. Провести заняття з малювання, ліплення, аплікації.
3. Організувати у повсякденні конструктивну діяльність.
4. Проаналізувати планування навчально-виховного процесу за місяць: визначити жанрову різноманітність.
5. Виготовити зразки з декоративного малювання: петриківський, яворівський, косівський, опішнянський розписи (за вибором студента).

Завдання з методики проведення занять з народознавства та з ознайомлення із соціальною дійсністю

1. Проаналізувати етнографічний осередок у груповій кімнаті.
2. Розучити з дітьми малі фольклорні форми: коліскову, забавлянку, лічилку, потішку, загадку, скоромовку тощо (за вибором студента).
3. Організувати цільову екскурсію кращезнавчого змісту.
4. Підготувати і провести театралізовану діяльність за українськими народними казками.
5. Розробити посібник-макет по ознайомленню дітей з правилами дорожнього руху.

Завдання з методики розвитку мови

1. Провести бесіду з дітьми у повсякденні.
2. Провести заняття з розвитку мови.
3. Скласти з дітьми різні види розповідей: опис, повідомлення, міркування.
4. Виписати з журналу «Дошкільне виховання» 5 ігор з розвитку мови, одну з яких виготовити для занять з дітьми.

Завдання з методики ознайомлення з природою

1. Провести заняття з ознайомлення з природою, спостереження за об'єктами природи.
2. Організувати працю в природі.
3. Підібрати матеріал та провести досліди в природі.
4. Проаналізувати та підготувати авторську модель календарів природи і погоди для даної вікової групи.

Завдання з методики музичного виховання

1. Провести заняття з музичного виховання у співпраці з музичним керівником.

2. Виготовити шумові музичні інструменти для СХД дітей (за методикою К.Орфа).
3. Виготовити дидактичну гру з метою ознайомлення дітей з музичними інструментами (зокрема українськими народними).

Завдання з методики формування елементарних математичних уявлень

1. Провести заняття з ФЕМУ.
2. Створити посібник-модель для формування часових уявлень.
3. Підібрати ігри на закріплення знань дітей про геометричні фігури.

Завдання з методики взаємодії ДНЗ з родинами

1. Взяти участь у підготовці та проведенні батьківських зборів.
2. Провести з батьками одну із групових форм роботи («круглий стіл», тренінг, консультацію, практикум тощо).
3. Розробити ескіз для оформлення батьківського куточка.

Змістовий модуль 3. Проведення залікового заняття

Студент готує конспект і проводить інтегроване залікове заняття (за методикою Н.Гавриш «Сучасне заняття в дошкільному закладі») [69].

Змістовий модуль 4. Проведення психолого-педагогічної діагностики дитини

Студент визначає дитину, здійснює за нею спостереження впродовж всього терміну педпрактики та складає психолого-педагогічну характеристику в текстовому варіанті (*Додаток 13*).

Змістовий модуль 5. Оформлення звітної документації

- Щоденник педагогічної практики (з протоколами аналізу занять та режимних процесів);
- індивідуальний план педагогічної практики;
- психолого-педагогічна характеристика дитини;
- конспект залікового інтегрованого заняття та конспекти занять, затверджені методистами педпрактики;
- конспекти форми роботи з батьками вихованців та одного з режимних моментів у повсякденні;
- календарний план навчально-виховної роботи;
- звіт про проходження педагогічної практики.

Розподіл балів, що присвоюються студентам:

Модуль I					Модуль II	Підсумкова конференція	Загальна кількість
ЗМ – 1	ЗМ – 2	ЗМ – 3	ЗМ – 4	ЗМ – 5	ІНДЗ		
10 б	20 б	15б	10б	15б	20 б	10 б	100 б

2. Методичні рекомендації щодо здійснення самоаналізу навчально-виховного процесу

*Запитальники для самоаналізу форм роботи,
що проводяться з дітьми на оцінку:*

Методика фізичного виховання

1) Ранкова гімнастика:

- дотримання санітарного-гігієнічного режиму провітрювання та прибирання приміщення;
- тривалість режимного процесу згідно віковій дітей;
- кількість вправ, їх послідовність;
- забезпечення поєднання з різними видами гімнастик: дихальної, коригуючої, психогімнастики;
- навантаження на всі групи м'язів;
- використання наочності, посібників;
- правильність показів та вказівок студента-практиканта.

2) Прогулянка:

- дотримання санітарного-гігієнічних умов, правила техніки безпеки;
- організація виходу на прогулянку, початок та закінчення згідно розкладу;
- шляхи забезпечення рухової активності;
- участь дітей в іграх, їхня зацікавленість, знання і дотримання правил;
- спортивно-ігровий матеріал для прогулянки та його відповідність віковим особливостям, порі року;
- особистісно орієнтований підхід у спілкуванні вихователя з дітьми.

3) Заняття з фізкультури:

- дотримання санітарного-гігієнічних умов проведення заняття, правила техніки безпеки;
- підготовка до заняття (обладнання, одяг);
- методи і прийоми, використані педагогом;
- фізичне навантаження (дозування вправ, рухова активність, чергування вправ з відпочинком, способи організації дітей);

- рухові навички дітей, якість виконання;
- здійснення індивідуально-диференційованого підходу;
- виховання особистісних якостей дітей;
- правильність показів та вказівок студента-практиканта.

4) Організація харчування:

- дотримання санітарного-гігієнічних умов: сервіровка столу, добір меблів згідно зросту дітей;
- рівень сформованості навичок дітей:
- охайність;
- вміння користуватися столовими приборами; серветкою; вміння пережовувати їжу;
- методи і прийоми керівництва з боку педагога під час їжі (увага на апетит дітей та культуру поведінки за столом);
- дотримання правил охорони життєдіяльності дітей під час прийому їжі;
- здійснення індивідуально-диференційованого підходу;
- етичні засади спілкування;
- знання дітьми страв, які вони споживають.

5) Організація культурно-гігієнічних процедур (умивання, миття рук):

- дотримання санітарного-гігієнічних умов: достатність умивальників, мила, рушників;
- рівень сформованості навичок дітей:
  - намилювати руки до появи піни;
  - змивати мило;
  - насухо витирати руки, вішати рушник;
- методи і прийоми керівництва з боку педагога під час миття рук (використання ігрових дій, фольклору, надання допомоги);
- дотримання правил охорони життєдіяльності дітей під час миття рук;
- здійснення індивідуально-диференційованого підходу;
- знання дітей про особисту гігієну, її значення.

Методика організації образотворчої діяльності

Заняття з образотворчого мистецтва (малювання, ліплення (або аплікація):

- дотримання санітарного-гігієнічних умов та добір обладнання відповідно до віку дітей;
- забезпечення психологічної та емоційної налаштованості на заняття, створення мотивації;
- методи і прийоми, використані на різних етапах заняття (пояснення, показ тощо);
- зв'язок програмових завдань та тематики з порами року, сезонами;
- наповнення атмосфери заняття грою, казкою, як засобу розкриття творчих здібностей дітей;
- розвиток пізнавальних процесів, умінь і здібностей, досвіду дітей;
- дотримання правил ОБЖД;

- місце особистісно орієнтованого спілкування між вихователем та дітьми;
- аналіз робіт.

Методика ознайомлення з природою

1) Спостереження в природі:

- добір об'єкта для спостереження;
- підготовка вихователя і дітей до спостереження;
- організація дітей для спостереження;
- методи і прийоми керування спостереженням (чітке визначення мети, показ об'єкта, його аналіз формулювання запитань, залучення різних аналізаторів тощо);
- поєднання спостереження з грою, пошуковими діями, фольклором;
- проведення узагальнювальної бесіди;
- реалізація пізнавальних, розвивальних і виховних завдань;
- методи формування природодоцільної поведінки.

2) Заняття з ознайомлення з природою:

- умови проведення заняття;
- обсяг, відповідність програмового змісту віковій дітям та рівню розвитку;
- підготовка вихователя і дітей до заняття;
- організація дітей для заняття;
- естетика заняття;
- доцільність, різноманітність, якість наочних посібників;
- частини заняття, їх зв'язок;
- ефективність вибору, доцільність методів та прийомів;
- місце дослідно-пошукової діяльності на занятті;
- емоційна насиченість заняття;
- залучення та зосередження уваги дітей;
- активізація дітей для встановлення елементарних причинно-наслідкових зв'язків через особистий чуттєвий досвід;
- розвиток мовленнєвої активності дітей;
- охорона життя і здоров'я дітей;
- місце особистісно орієнтованого спілкування між вихователем та дітьми;
- формування базових якостей дошкільників;
- ступінь засвоєння дітьми програмового матеріалу, прояв творчості, життєвої компетентності.

3) Праця в природі:

- створення умов для проведення діяльності;
- чи враховується трудомісткість різних робіт;
- методи і прийоми керівництва з боку педагога (використання ігрових дій, показ, вказівки, пояснення тощо);
- дотримання правил ОБЖД;
- здійснення індивідуально-диференційованого підходу;
- достатність самостійних дій дітей у ході посильних доручень;

- методи привчання наслідувати безпечно спілкування з об'єктами природи;
- методи формування природодоцільної поведінки.

Методика музичного виховання

Музичне заняття:

- зовнішній вигляд дітей і вихователя (одяг, взуття), створення умов;
- взаємодія вихователя і музичного керівника на занятті;
- вміння здійснювати показ, вказівки щодо танцювальних рухів, співів, гри на музичних інструментах, рухливих народних ігор тощо;
- активність дітей, фізична й музична навантаженість.

Методика формування елементарних математичних уявлень

Заняття з ФЕМУ:

- умови проведення заняття;
- обсяг, відповідність програмового змісту вікові дітей та рівню розвитку;
- підготовка вихователя і дітей до заняття;
- організація дітей для заняття;
- доцільність, різноманітність, якість наочних посібників;
- частини заняття, їх зв'язок; внутрішня структура заняття (види діяльності – спілкування, пізнавальна, перетворювальна, оцінно-контрольна);
- використання наукової математичної термінології;
- ефективність вибору, доцільність методів та прийомів;
- місце особистісно орієнтованого спілкування між вихователем та дітьми;
- ступінь засвоєння дітьми програмового матеріалу.

Методика проведення занять з народознавства та з ознайомлення із соціальною дійсністю

Три заняття з ознайомлення з довкіллям:

- 1) з предметним довкіллям;*
- 2) з явищами суспільного життя (народознавство);*
- 3) з якостями і властивостями предметів (правила пожежної безпеки або дорожнього руху):*

- умови проведення заняття;
- обсяг, відповідність програмового змісту вікові дітей та рівню розвитку;
- доцільність, різноманітність, якість наочних посібників;
- ефективність вибору, доцільність методів та прийомів;
- раціональність обраної структури заняття відповідність змісту заняття вимогам програми, за якою працює виховatelj;
- виховна спрямованість заняття;
- зв'язок пропонованого матеріалу з раніше пройденим; прийоми повторення;

- формування оцінно-контрольних дій, їхня педагогічна цінність;
- емоційна насиченість заняття;
- місце особистісно орієнтованого спілкування між вихователем та дітьми;
- ступінь засвоєння дітьми програмового матеріалу, прояв творчості, життєвої компетентності.

Методика розвитку мови

1) Заняття з розвитку мови:

- лінгвістичний рівень знань вихователя, загальна ерудиція, рівень педагогічної та методичної майстерності;
- культура мовлення, темп, дикція, образність і виразність тощо;
- ступінь мовленнєвої активності та самостійності дітей;
- рівень розвитку мовленнєвих умінь і навичок дітей;
- ступінь зацікавленості дітей під час мовленнєвого заняття;
- наступність, доступність і науковість запропонованого мовленнєвого матеріалу;
- зв'язок мовленнєвого матеріалу з вивченим раніше;
- оптимальність обсягу мовленнєвого матеріалу;
- доцільність чергування видів діяльності дітей під час заняття;
- доцільність й ефективність використання наочності, ТЗН;
- раціональність й ефективність використання методів і прийомів;
- рівень зворотного зв'язку між дітьми та вихователем: доцільність запитань, правильність відповідей;
- рівень сформованості граматично правильного мовлення дітей та навичок організованої суспільної мовленнєвої поведінки дітей: уміння слухати інших; висловлюватись, коли запитують; слухати й розуміти мовлення тощо.

2) Організація бесіди в повсякденні:

- визначення правильності тематики бесіди;
- забезпечення засобом: картина, літературний твір;
- вид бесіди: вступна, супроводжувальна, заключна, узагальнювальна;
- дотримання структури бесіди: початок, основна, заключна частина;
- здійснення індивідуально-диференційованого підходу;
- етичні засади спілкування;
- керівництво вихователя бесідою;
- створення спокійної, стабільної, щирої, доброзичливої атмосфери;
- методи і прийоми стимулювання потреби у спілкуванні: виклик інтересу до людини, скорочення дистанції, ініціювання певних дій, демонстрація налаштованості на спілкування;
- навички володіння мовою жестів та імітаційних рухів;
- уміння інтонаційно передавати настрій;
- роль вихователя у спілкуванні (керівництво).

Методика взаємодії ДНЗ з родинами

Робота з батьками:

- час і місце проведення роботи з батьками
- методи і прийоми підготовки до проведення заходу;
- організація, інтерактивні методи, активність батьків, зворотний зв'язок.

Рекомендації щодо складання різних видів розповідей (за Н.В.Гавриш):

1. **Опис предмета** або явища (ознаки, якості, властивості, дії):
  - назва предмету: «Це – ...»;
  - загальна характеристика: «Він такий ...»;
  - виокремлення ознак, елементів, характеристик: «У нього є ...»
  - можливі дії його або з ним: «Він може ...» або «Його можна...»;
  - ставлення до предмета: «Мені так подобається, що він ...».
2. **Повідомлення** (розповідь, казка) – виклад подій з погляду оповідача, наголошення на часі їх здійснення):
  - початок: «Були собі ...» (хто, де, коли, з ким);
  - основна частина: «Одного разу..., раптом..., потім ..., відразу ж ..., після того як ...»;
  - закінчення: «З того часу..., так вони і стали ...».
3. **Міркування** (встановлення логічних зв'язків між судженнями, що входять до його складу):
  - теза;
  - доведення (тому що, адже, оскільки, через те що; по-перше, по-друге; внаслідок, зрештою, в цілому);
  - висновок (отже, таким чином, взагалі) [68].

Рекомендації до підготовки та проведення залікового інтегрованого заняття:

Інтегровані заняття – це форма навчально-виховної роботи, яка об'єднує блоки знань з різних галузей навколо однієї теми з метою інформаційного та емоційного збагачення сприймання, мислення, почуттів дітей, що дає змогу пізнавати певне явище з різних сторін, досягати цілісності знань. Результатом системного впровадження таких занять є формування системного мислення, збудження уваги, позитивно-емоційного ставлення до процесу пізнання [69, с. 17].

Наприклад, варіанти інтегрованих занять (за Н.Гавриш):

1) **Інтегроване заняття з пріоритетом інтелектуально-мовленнєвих завдань «Будуємо місто»:** коментоване складання карти міста в картинках: полілог, лексичні вправи, малювання дерев і кущів, квітів для міської алеї, розмова про призначення суспільних закладів, будов. Закріплення просторових характеристик і величин.

2) **Інтегроване заняття з пріоритетом логіко-математичних завдань «Частування»:** меню, сервіровка, інтелектуальні розваги для гостей; ділення цілого на частини; лічба пряма, зворотна, парами; геометричні

фігури; символи і знаки; етикет застільний; художнє слово – казкові частування; створення схеми-плану сервірування столу, розміщення гостей.

3) *Інтегроване заняття з пріоритетом художньо-естетичних завдань «Який я був маленький»*: звернення до досвіду дітей; полілог; розгляд фотографій; малювання; складання колажу «Приємні спогади».

Складові розгорнутого конспекту:

- тема заняття;
- категоріальні ознаки (вид, форма проведення);
- програмовий зміст (мета), матеріал;
- попередня підготовка вихователя та дітей;
- хід заняття (звернення вихователя, пояснення, сюрпризні моменти, розповіді, інструкції, вправи тощо – розписуються майже дослівно).

Орієнтовна структура сучасного заняття (за К.Крутій):

I. Етап спілкування (мотивація: вихователь розробляє мотиваційну ситуацію й проблему «включення» дітей у певну діяльність. Здійснюється позитивна установка дитини на запропоновану діяльність; презентація теми: визначення спільно з дітьми особистісно значущих цілей діяльності на занятті (що може дати це заняття дитині, про що дізнається, чого може навчитися).

II. Етап пізнавальної діяльності (надбання необхідної інформації: вихователь надає дітям інформацію, щоб на її основі виконувати практичне завдання. Залучення дітей (за можливістю) до планування майбутньої діяльності через попередню роботу).

III. Інтерактивна вправа – центральна частина заняття (перетворювальна діяльність – відбувається практичне засвоєння матеріалу: ігри інтерактивного спрямування, співробітництво).

IV. Підбиття підсумків, оцінювання результатів заняття (оцінно-контрольна діяльність: обговорення результатів роботи. Можливі запитання: - що нового дізналися?, - як це можна використати?, - Що сподобалось (не сподобалось) на занятті? Самоаналіз та взаємоаналіз оцінювання результатів).

Орієнтовна традиційна структура заняття (за Т.Поніманською):

I. Організаційний момент (пробудження у дітей інтересу до заняття, формулювання мети, пояснення шляхів її досягнення).

II. Основна частина заняття (формулювання навчальних завдань, організація самостійної діяльності, спрямованої на їх вирішення).

III. Підведення підсумків (аналіз та самоаналіз дітей, з'ясування шляхів використання здобутих знань у діяльності після заняття, окреслення перспективних можливостей на наступних заняттях).

**ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ
СТУДЕНТІВ ЗА ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНИМ РІВНЕМ
«СПЕЦІАЛІСТ»**

Програма виробничої практики студентів за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст» в групах дошкільного віку

**Структура програми виробничої практики
(за вимогами ECTS)**

<i>Загальна характеристика навчальної практики</i>		<i>Напрямок, спеціальність освітньо-кваліфікаційний рівень</i>	<i>Структура навчальної практики</i>	
<i>Семестр</i>	<i>1</i>	<i>Шифр та назва напрямку 01.01 Педагогічна освіта</i>	<i>Практична робота</i>	<i>240 год.</i>
<i>Кількість кредитів ECTS</i>	<i>12</i>			<i>Індивідуальна робота</i>
<i>модулів</i>	<i>4</i>	<i>Шифр та назва спеціальності: 7.010101</i>	<i>Самостійна робота</i>	
<i>Змістових модулів</i>	<i>6</i>			<i>Освітньо-кваліфікаційний рівень: спеціаліст</i>
<i>Загальна кількість годин</i>	<i>432</i>			
<i>Тижневих годин</i>	<i>54</i>			
<i>Вид контролю</i>	<i>Диференц. залік</i>			

Виробнича практика відбувається у трьох напрямках:

- організаційно-методичний;
- інспекторсько-методичний;
- педагогічний.

Структура залікового кредиту виробничої практики:

№ п/п	Змістовий модуль	Кількість годин		
		Практична робота	Самост. робота	Індивід. робота
1.	Спостереження й аналіз роботи керівника ДНЗ та вихователя-методиста	40	20	
2.	Виконання функцій вихователя-методиста	40	20	4
3.	Ознайомлення із інспекторсько-методичними аспектами роботи.	40	20	
4.	Інспектування дошкільного навчального закладу	40	20	4
5.	Самостійне виконання студентом обов'язків вихователя	40	76	8
6.	Оформлення звітної документації	40	20	
Всього		240	176	16

1.1. Організаційно-методичний напрям практики в дошкільному навчальному закладі

Мета практики: поглиблення теоретичних знань студентів з фахових дисциплін та формування умінь і навичок, необхідних для виконання функцій керівника та вихователя-методиста ДНЗ.

Завдання практики:

- поглибити і уточнити знання студентів з курсів «Управління в системі дошкільної освіти», «Організація і керівництво дошкільним вихованням», «Дошкільна педагогіка», методик навчання та виховання дітей дошкільного віку, інших фахових дисциплін, формувати навички застосування теоретичного матеріалу при вирішенні практичних завдань в ході виконання функцій вихователя-методиста і керівника ДНЗ;
- ознайомити студентів з питанням організації діяльності ДНЗ, зі змістом роботи вихователя-методиста і керівника ДНЗ;

- формувати вміння спостерігати та аналізувати освітній процес ДНЗ; на основі даних оцінювати ефективність педагогічної діяльності вихователів;
- виховувати оптимістичну професійну позицію, прагнення професійного самовдосконалення, бажання активно і творчо впроваджувати в практику роботи сучасних ДНЗ кращі здобутки в галузі дошкільної освіти.

Організація практики:

Практика проводиться впродовж 2 тижнів в ДНЗ. Керівництво практикою здійснюють завідувач та вихователь-методист ДНЗ. Практикант працює 6 годин на день, визначеним завідуючою або вихователем-методистом ДНЗ графіком.

На початку практики студент складає індивідуальний план проходження організаційно-методичної практики, узгоджує його зміст із завідувачем (або вихователем-методистом) ДНЗ. Впродовж практики студент веде Щоденник, в який кожного дня записує відомості про хід і результати виконання практики згідно індивідуального плану.

На II тижні організаційно-методичної практики студент самостійно виконує обов'язки вихователя-методиста на оцінку (за п'ятибальною системою) вихователем-методистом ДНЗ або завідувачем, які заносяться до журналу педагогічної практики.

Впродовж всієї практики практикант відвідує методичні заходи, допомагає вихователю-методисту працювати над вдосконаленням методичного кабінету, за домовленістю оформлює матеріали, результати цієї діяльності також фіксує у Щоденнику.

Змістовий модуль 1. Спостереження й аналіз роботи керівника ДНЗ та вихователя-методиста

І тиждень

Зміст організаційно-методичних завдань:

1. Ознайомлення з посадовими функціональними обов'язками керівника ДНЗ і вихователя-методиста.
2. Ознайомлення з кадровим забезпеченням ДНЗ.
3. Планування роботи ДНЗ: ознайомлення з річним планом роботи:
4. Хронометраж робочого часу та діяльності вихователя-методиста: спостереження за роботою вихователя-методиста, фіксація за часом кожного етапу його діяльності
5. Контрольно-аналітична діяльність керівника (або вихователя-методиста).
6. Ознайомлення з роботою методичного кабінету.
7. Ознайомлення з основними формами методичної роботи з педагогами.
8. Ознайомлення з підготовкою та проведенням педагогічних рад ДНЗ.

II тиждень

1. Відвідування разом із вихователем-методистом заняття у будь-якій віковій групі та його аналіз.
2. Складання циклограми роботи методиста на тиждень. ✓
3. Аналіз готовності вихователя до робочого дня.
4. Аналіз плану навчально-виховної роботи вихователя за жовтень.
5. Складання анотації на методичний посібник.
6. Підготовка та проведення методичного заходу практиканта з ✓ вихователями ДНЗ.
7. Робота студента у допомозі вихователю-методисту у комплектуванні методичного кабінету.

1.2. Методичні рекомендації щодо проходження організаційно-методичного напрямку практики в дошкільному навчальному закладі

I тиждень

Тема: Ознайомлення з посадовими функціональними обов'язками керівника ДНЗ і вихователя-методиста.

Форми і методи вивчення:

Співбесіда, вивчення документації, екскурсія по ДНЗ, ознайомлення з посадовими інструкціями.

Затитальник для аналізу:

Як організована діяльність ДНЗ відповідно Статуту? Яка мета та основні завдання роботи ДНЗ визначені Статутом?

Чи відповідає облаштування й утримання приміщень та прилеглої території санітарним нормам і правилам? Які умови створені для розвитку, виховання та навчання дітей? Яка проектна потужність ДНЗ і скільки функціонує груп? Чи є додаткові приміщення для здійснення педагогічного процесу, окрім вікових груп?

Які створені умови для здійснення харчування та медичного обслуговування дітей: харчоблок та медичний блок (укomплектованість, документація, організація та контроль за здоров'ям дітей)?

Яким чином здійснюється дотримання безпеки життєдіяльності дітей та охорона праці співробітників ДНЗ? Чи ведуться основні документи, які регулюють трудові відносини та забезпечують виконання організаційних заходів щодо реалізації Закону України «Про охорону праці» та інших нормативно-правових актів?

Тема: Ознайомлення з кадровим забезпеченням ДНЗ.

Форми і методи вивчення:

Співбесіда, вивчення документації з атестації педкадрів, екскурсія по групам ДНЗ, знайомство з педагогічним складом.

Запитальник для аналізу:

Який штатний розклад? Чи укомплектований кадрами ДНЗ? Який особовий склад педагогічних працівників (адміністрація, вихователі, спеціалісти)?

Яким чином здійснюється якісний та кількісний аналіз складу педагогічних кадрів (їх співвіднесення):

- за освітнім рівнем

Всього педагогів	Освіта	
	вища	середня спеціальна

- за кваліфікаційним рівнем

Всього педагогів	Кваліфікаційна категорія				педагогічне звання
	вища	I	II	спеціаліст	

- за віковим рівнем

До 29 років	30-39 років	40-49 років	50-55 років	Більше 55 р.

- за педагогічним стажем

До 3 років	До 10 років	До 15 років	До 20 років	Більше 20 р.

Яким чином відбувається розстановка педагогічних кадрів? Які методи визначення сумісності педагогів у групах, забезпечення психологічного клімату в колективі?

Як відбувається організація атестації педагогів: плани проходження атестації, атестаційні справи педагогів, заповнення атестаційних листів, робота атестаційної комісії?

3 *Тема: Планування роботи ДНЗ: ознайомлення з річним планом роботи.*

Форми і методи вивчення:

Вивчення документації.

Запитальник для аналізу:

Якість і ефективність аналізу діяльності ДНЗ за минулий навчальний рік: студент аналізує, чи всі складові враховані: робота педагогів, виконання вимог Базової програми дітьми, робота з батьками, медико-профілактична та фізкультурно-оздоровча робота та результати інших підрозділів? Чи є конкретні висновки щодо здобутків та труднощів у роботі?

Як визначені пріоритетні завдання на новий навчальний рік згідно вимог?

Які розділи річного плану передбачені (аналіз роботи за минулий рік, завдання на навчальний рік та оздоровчий період, методична робота з кадрами, вивчення стану життєдіяльності дітей, організаційно-педагогічна робота, робота методичного кабінету, адміністративно-господарська діяльність), їх тематика, обсяг, доцільність заходів згідно завдань?

Чи є додатки до річного плану?

Чи дотримані принципи планування?

Тема: Хронометраж робочого часу та діяльності вихователя-методиста: спостереження за роботою вихователя-методиста, фіксація за часом кожного етапу його діяльності.

Форми і методи вивчення:

Спостереження за роботою методиста, складання таблиці.

Запитальник для аналізу:

Студент у Щоденнику педагогічної практики фіксує у розділі «Зміст роботи» таблицю із зазначеним часом та видами діяльності:

№ п/п	Час	Вид діяльності	Зміст діяльності

У розділі Щоденника «Аналіз роботи» аналізує результати, відповідаючи на запитання:

Які види робіт виконує вихователь-методист?

Яким чином вихователь-методист розподіляє види своєї діяльності впродовж робочого дня?

Чи є час для аналітичної діяльності? Роботи з окремими категоріями педагогів? Для самоосвіти?

Тема: Контрольно-аналітична діяльність керівника (або вихователя-методиста).

Форми і методи вивчення:

Співбесіда, вивчення документації: річний план, щоденник аналізу навчально-виховної діяльності, книги наказів.

Запитальник для аналізу:

Студент у Щоденнику педагогічної практики фіксує у розділі «Зміст роботи» таблицю із вивчення стану життєдіяльності дітей:

№	Тема контролю	час проведення	вид контролю	де заслуговується	форма узагальнення матеріалів	вікова група	відповідальний

У розділі Щоденника «Аналіз роботи» аналізує результати, відповідаючи на запитання:

Які види та форми контролю плануються впродовж навчального року?

Чи всі вікові групи підлягають контролю?

Хто здійснює контроль?

За якою формою вихователь-методист веде щоденник аналізу навчально-виховного процесу?

Які види діяльності та режимні процеси аналізує вихователь-методист?

Які книги наказів є у завідувача? Чим відрізняється книга наказів із загальних питань від книги наказів особового складу?

Проаналізуйте тематику наказів з навчально-виховного процесу з 25 серпня по 1 листопада цього навчального року (Додаток 14).

Тема: Ознайомлення з роботою методичного кабінету.

Форми і методи вивчення:

Співбесіда, вивчення облаштування та матеріалів методичного кабінету.

Запитальник для аналізу:

Які матеріали є у методичному кабінеті: каталоги, документація, нормативно-законодавча база, педагогічна пропаганда, співпраця з батьками та громадськістю тощо?

Чи прослідковується зонування у методичному кабінеті: місце для роботи вихователя-методиста, місце для проведення методичної роботи з педагогами, наочно-інформаційні стенди, виставки, центр комп'ютерно-технологічного забезпечення, медіатека тощо?

Тема: Ознайомлення з основними формами методичної роботи з педагогами.

Форми і методи вивчення:

Співбесіда, вивчення документації, відвідування різних методичних заходів.

Запитальник для аналізу:

Які масові, групові та індивідуальні форми роботи проводить вихователь-методист з педагогами?

Скільки і які форми роботи проводить вихователь-методист за тиждень?

Чи є в дошкільному закладі молоді спеціалісти? Якщо так, то яким чином вони покращують свою професійну компетентність?

Чи є у дошкільному закладі вихователі, що мають узагальнений передовий педагогічний досвід? Якщо так, то проаналізуйте: тематика ППД, актуальність, мета та завдання, новизна ППД та форма узагальнення та поширення ППД.

Тема: Ознайомлення з підготовкою та проведенням педагогічних рад ДНЗ.

Форми і методи вивчення:

Співбесіда, вивчення узагальнених матеріалів, книги протоколів педрад.

Запитальник для аналізу:

Скільки педагогічних рад проводиться у навчальному році? Яка їх тематика?

Як здійснюється підготовка до педради (на прикладі однієї за вибором студента), створюється ініціативна група?

Як зберігаються матеріали педради?

Яким чином складається протокол? Чи конкретні рішення виносяться педагогічною радою?

II тиждень

Тема. Відвідування та аналіз заняття у будь-якій віковій групі.

Практикант заздалегідь визначає разом із вихователем-методистом вікову групу та тематику заняття, складає запитальник для аналізу (Додаток 11).

У Щоденнику педагогічної практики у розділі «Зміст роботи» фіксує:

- об'єкт вивчення (прізвище вихователя, вікова група, розділ програми, тема, вид заняття, програмовий зміст);
- мета, з якою здійснюється відвідування;
- критерії аналізу (запитальник спостереження).

У Щоденнику педагогічної практики у розділі «Аналіз роботи» фіксує:

- аналіз переглянутого, відмічаючи спочатку позитивні сторони заняття, а потім недоліки;
- висновки перегляду та пропозиції (рекомендації вихователю).

Тема. Складання циклограми роботи методиста на тиждень.

Студент самостійно розподіляє на тиждень різні форми та види методичної діяльності, використовуючи річний план роботи за визначеною таблицею і фіксує у Щоденнику педагогічної практики:

Дні тижня	пн	вт	ср	чт	пт
Вид та тематика діяльності					

Тема. Аналіз готовності вихователя до робочого дня.

Студент складає план підготовки до аналізу готовності вихователя до робочого дня, де визначає критерії аналізу, які вносить у розділ Щоденника «Зміст роботи». Потім практикант перевіряє вихователя і узагальнює матеріали в розділі «Аналіз роботи». Вихователь-методист спочатку затверджує план перевірки, а потім оцінює його здійснення.

Тема. Аналіз плану навчально-виховної роботи вихователя за жовтень.

Студент визначає один із розділів або видів діяльності з дітьми у плануванні роботи вихователя, складає план аналізу, здійснює ретельний аналіз.

Тема. Складання анотації на методичний посібник.

Вихователь-методист ДНЗ пропонує студенту методичний посібник (бажано виданий у поточному році), на який потрібно скласти анотацію. В анотації обов'язково вказати: автор (автори), назва, видавництво, рік видання, кількість сторінок, головна проблема, яка розв'язується, про що говориться, для кого розрахований, рекомендації для вихователів щодо використання (до 10 речень).

Тема. Підготовка та проведення методичного заходу практиканта з вихователями ДНЗ.

Студент разом із вихователем-методистом ще на початку II тижня обирають та визначають тему складання конспекту однієї із форм методичної роботи за річним планом ДНЗ (Додаток 15). Практикант спочатку опрацьовує літературу за визначеною тематикою, готує матеріали виступу, складає конспект та у запланований день виступає перед педагогами ДНЗ. Конспект заходу затверджується підписом завідувачої або вихователя-методиста.

2.1. Інспекторсько-методичний напрям практики при районному відділі освіти

Мета практики: поглиблення теоретичної підготовки студентів до управлінської діяльності в органах управління в системі дошкільної освіти, формування професійних вмінь, необхідних для виконання управлінських функцій.

Завдання практики:

- поглибити і уточнити знання студентів з курсів «Управління в системі дошкільної освіти», «Організація і керівництво

- дошкільним вихованням», «Дошкільна педагогіка», методик навчання та виховання дітей дошкільного віку, інших фахових дисциплін, формувати вміння використовувати їх у ситуаціях реальної управлінської діяльності;
- ознайомити зі структурою районного управління освіти щодо керівництва системою дошкільної освіти;
  - формувати й закріплювати вміння аналізувати діяльність дошкільних закладів, добираючи відповідні методи контролю; робити висновки та формулювати рекомендації щодо вдосконалення роботи окремого закладу; надавати необхідну консультативно-методичну допомогу;
  - ознайомити з організацією роботи методичного кабінету з дошкільної освіти, заходами із керівниками та педагогами ДНЗ, із громадськістю;
  - виховувати прагнення професійного самовдосконалення, бажання активно і творчо впроваджувати в практику роботи кращі здобутки в галузі дошкільної освіти, педагогічного менеджменту.

База практики:

відділ освіти районних органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Організація практики:

Інспекторсько-методична практика проводиться впродовж 1 тижня під керівництвом спеціаліста (методиста) з питань дошкільної освіти районного відділу освіти. Методичне керівництво практикою студентів здійснюють викладачі кафедри дошкільної освіти. На початку практики студент складає індивідуальний план проходження інспекторсько-методичної практики, узгоджує його зміст зі спеціалістом (методистом) з питань дошкільної освіти. Впродовж всього періоду практики студент веде Щоденник встановленого зразка, в який кожного дня записує відомості про хід і результати виконання завдань практики згідно індивідуального плану. Практикант працює 6 годин на день, за визначеним інспектором (або методистом) районного відділу освіти графіком.

За дорученням інспектора (або методиста) практикант працює над вдосконаленням методичного кабінету (оформлює методичні матеріали, складає анотації, каталоги, рецензує методичні розробки, добирає методичні матеріали тощо) впродовж усієї інспекторсько-методичної практики. За виконанні доручення та здійснення тематичної перевірки студенту виставляються у Журнал педагогічної практики оцінки (у загальній кількості за 3-5 видів робіт). В кінці інспекторсько-методичного напряму практики інспектор (методист) з питань дошкільної освіти

районного відділу освіти ставить підсумкову студенту рекомендовану оцінку.

Змістовий модуль 3. Ознайомлення з інспекторсько-методичними аспектами роботи.

Зміст психолого-педагогічних завдань:

1. Ознайомлення із змістом роботи та посадовими обов'язками інспектора (або методиста) з питань дошкільної освіти районного відділу освіти.
2. Ознайомлення студентів із мережею ДНЗ та кадровим забезпеченням ДНЗ району.
3. Ознайомлення з роботою інспектора (або методиста) з керівниками та педагогами ДНЗ та громадськістю.
4. Ознайомлення з організацією роботи районного методичного кабінету

Змістовий модуль 4. Інспектування дошкільного навчального закладу.

Проведення тематичної перевірки під наглядом методиста (або уповноваженого спеціаліста: завідуючої, вихователя-методиста іншого ДНЗ).

2.2. Методичні рекомендації щодо проходження інспекторсько-методичного напрямку практики в районному відділі освіти

Тема. Ознайомлення із змістом роботи та посадовими обов'язками інспектора (або методиста) з питань дошкільної освіти районного відділу освіти.

Форми і методи вивчення:

Співбесіда, ознайомлення з посадовою інструкцією, вивчення документації, аналіз узагальнених матеріалів.

Запитальник для аналізу:

Яка форма написання плану роботи інспектора (методиста) райво? Його розділи, їх тематика?

Яким чином інспектор (методист) здійснює укріплення матеріально-технічної бази та науково-методичне забезпечення дошкільної освіти в районі?

В чому полягає здійснення організаційно-масової роботи в районі?

Збір та аналіз статистичних даних з різних питань.

Тема. Ознайомлення студентів з мережею ДНЗ та кадровим забезпеченням ДНЗ району.

Форми і методи вивчення:

Співбесіда, вивчення документації, аналіз узагальнених матеріалів.

Запитальник для аналізу:

Яка мережа різних типів ДНЗ у районі?

Аналіз кількості і якості кадрового забезпечення.

Тема. Ознайомлення з роботою інспектора (або методиста) з керівниками та педагогами ДНЗ та громадськістю

Форми і методи вивчення:

Співбесіда, вивчення документації, відвідування нарад, різних методичних заходів, прийому населення.

Запитальник для аналізу:

Робота з керівниками ДНЗ: підготовка та проведення нарад (проблеми, які розглядаються, планування, тематика, ведення протоколів тощо).

Як здійснюється навчання резерву керівних кадрів (який контингент резерву, план, тематика засідань тощо)?

Як здійснюється планування та організація курсів підвищення кваліфікації педагогів?

Яким чином відбувається планування та організація атестації педагогів на районному рівні? З якою категорією педагогів?

Як здійснюється робота з громадянами: прийом, розгляд листів, заяв, скарг?

Тема. Ознайомлення із методичною роботою інспектора (або методиста) з питань дошкільної освіти районного відділу освіти.

Форми і методи вивчення:

Співбесіда, вивчення документації, аналіз узагальнених матеріалів.

Запитальник для аналізу:

Як здійснюється робота методичних об'єднань (планування, тематика, види МО, різноманітність форм проведення, оформлення матеріалів МО)?

Як планується та організовується робота шкіл передового педагогічного досвіду та опорних ДНЗ?

З якими категоріями педагогів плануються та організовуються інші форми методичної роботи?

Який методичний захід відвідали? Здійсніть його аналіз.

Тема. Проведення тематичної перевірки під наглядом методиста райво (або уповноваженого спеціаліста: завідуючої, вихователя-методиста іншого ДНЗ).

В перший день інспекторсько-методичної практики інспектор (або методист) визначає для студента тематику перевірки. Практикант

впродовж чотирьох днів збирає потрібний матеріал, опрацьовує літературу з теми перевірки, складає запитальник її проведення. На п'ятий день педпрактики студент здійснює тематичну перевірку ДНЗ, за результатами якої складає довідку за підсумками з рекомендаціями (Додаток 16).

3.1. Педагогічний напрям практики в дошкільному навчальному закладі

Мета практики: формування всіх сфер професійної компетентності студентів під час взаємодії з дошкільниками та оволодіння функціями діяльності вихователя дошкільного навчального.

Завдання практики:

- формувати у студентів систему професійних знань, умінь і навичок, необхідних для виконання функціональних обов'язків вихователя;
- сприяти оволодінню педагогічної майстерності, способами та тактикою спілкування з дітьми;
- розвивати у студентів вміння обирати педагогічні технології, адекватні пріоритетним завданням розвитку і виховання на даній віковій сходинці й індивідуальним особливостям дітей;
- формувати вміння узагальнювати як передовий педагогічний, так і особистий досвід роботи з метою здійснення науково-експериментального дослідження для використання його при підготовці кваліфікаційної роботи.

Організація практики:

Педагогічний напрям практики проводиться у тому ж дошкільному навчальному закладі, де проходив організаційно-методичний.

На початку I тижня практики студент здійснює перегляд роботи вихователя-наставника (3 заняття і 3 режимних процеси), обговорює їх з наставником і фіксує результати аналізу у відповідному протоколі відвідування, який додається до Щоденника, також студент-практикант самостійно складає календарний план навчально-виховної роботи згідно системи планування вихователя-наставника, знайомиться з умовами проходження практики, планує науково-дослідницьке завдання. Практикант виконує психолого-педагогічні завдання, про результати яких зазначає у Щоденнику педагогічної практики.

Починаючи з II тижня, студент-практикант щодня проводить 1 із 15 визначених форм роботи організації життєдіяльності дітей на оцінку вихователем-наставником і заносяться в Журнал педпрактики. Щодня

практикант виконує завдання психолого-педагогічного циклу та з окремих методик, а також практичні доручення вихователя-наставника з питань удосконалення забезпечення педагогічного процесу.

Змістовий модуль 5. Самостійне виконання студентом обов'язків вихователя

І тиждень

Зміст психолого-педагогічних завдань:

1. Ознайомлення з віковою групою, в якій проходить студент практику.
2. Ознайомлення із специфікою роботи групи.
3. Ознайомлення з плануванням навчально-виховної роботи у групі.
4. Ознайомлення з організацією роботи з батьками.

з II тижня

Зміст психолого-педагогічних завдань та завдань з окремих методик:

1. Провести педагогічні заходи та режимні процеси з дітьми на оцінку (сюжетно-рольова гра, театралізована діяльність, 5 занять, спостереження за живим об'єктом, цільова екскурсія, господарсько-побутова праця (колективна (або доручення за віком дітей), прогулянка, загартування, ранкова гімнастика, робота з батьками, керівництво СХД).
2. Скласти конспект проведення тематичного дня.
3. Скласти циклограму творчих ігор на місяць.

Змістовий модуль 6. Оформлення звітної документації

- Щоденник педагогічної практики (з протоколами аналізів занять і режимних моментів);
- ✓ - індивідуальний план педагогічної практики;
- матеріали тематичної перевірки при районному відділі освіти;
- ✓ - конспект методичного заходу, завірений підписом адміністрації ДНЗ;
- конспект розробки тематичного дня та конспекти занять, затверджені методистами педпрактики;
- календарний план навчально-виховної роботи;
- циклограма творчих ігор на місяць;
- звіт про проходження педагогічної практики.

Індивідуальне науково-дослідницьке завдання (ІНДЗ):

Проведення науково-дослідницької роботи за темою кваліфікаційного дослідження.

3.1. Методичні рекомендації щодо проходження педагогічної практики в дошкільному навчальному закладі

І тиждень

Тема. Ознайомлення з віковою групою, в якій проходить студент практику.

- знайомство з вихователем-наставником (педстаж, кваліфікація), помічником вихователя;
- аналіз створення умов у групі, предметно-розвивального середовища, списочний склад дітей тощо.

Тема. Ознайомлення із специфікою роботи групи.

- вивчення за якою програмою працює група;
- визначити, які інноваційні технології впроваджуються вихователями в практику роботи, яким чином це проявляється у діяльності дітей;
- вивчення документації, яку веде вихователь щодня.

Тема. Ознайомлення з плануванням навчально-виховної роботи у групі.

- аналіз перспективного і календарного планування, кількість занять та інших видів діяльності;
- методичне забезпечення педагогічного процесу: каталоги демонстраційного та роздаткового матеріалів, методична література, наочність, посібники тощо.

Тема. Ознайомлення з організацією роботи з батьками.

- календарне планування (різноманітність форм роботи, кількість учасників);
- ведення документації по роботі з батьками;
- оформлення куточка для батьків, його доцільність, естетичність тощо.

з II тижня

Для проведення педагогічних заходів та режимних процесів практикант у Щоденник записує конспект визначеного заходу (у колонці «Зміст роботи»: дата, тема, програмовий зміст (мета), обладнання, хід заняття (заходу) і здійснює самоаналіз результатів проведення (у колонці «Аналіз роботи»).

Конспект тематичного дня

Тематичний день – це день, впродовж якого увесь навчально-виховний процес об'єднаний однією темою, наприклад: «День казки», «День сміху», «День рідної мови», «День театру», «День бантика» тощо.

До речі, «День здоров'я» нормативно-правовими документами передбачено проводити обов'язково раз на місяць [58, с. 11].

Студент разом із вихователем-наставником повинні визначити тему дня і запланувати у календарному плані. Практикант складає розгорнутий конспект тематичного дня за такою схемою:

1. Тема дня.
2. Мета тематичного дня.
3. Вікова група.
4. План (або проект) тематичного дня.

5. Хід проведення (для кожного виду діяльності подається: назва, мета (програмовий зміст), хід) (Додаток 17).

Циклограма творчих ігор представляє собою аркуш паперу розподілений на клітинки, що відповідають робочим дням за місяць. У кожній клітинці зазначається вид творчої гри, назва, мета.

Рекомендації щодо виконання науково-дослідницької роботи:

В I тиждень педпрактики студент розробляє програму дослідно-експериментальної діяльності щодо виконання практичної частини кваліфікаційної роботи (до захисту), погоджує її з науковим керівником, ознайомлює завідувача (або вихователя-методиста) ДНЗ з методиками проведення констатувального та формувального етапів експерименту.

У Щоденнику педагогічної практики студент впродовж всієї практики вказує, які форми та методи діагностики систематично проводив, наприклад: ознайомлення з передовим педагогічним досвідом вихователів згідно теми дослідження; спостереження за роботою вихователя, поведінкою та діяльністю дітей; вивчення документації; аналіз продуктів дитячої діяльності; анкетування; бесіди тощо. В подальшому практикант впроваджує програму формувального експерименту, яку можна закінчити і після проходження педагогічної практики, попередньо домовившись із завідувачем ДНЗ і науковим керівником кваліфікаційної роботи.

Розподіл балів, що присвоюються студентам:

Модуль I						Модуль II	Підсумкова конференція	Загальна кількість
ЗМ	ЗМ	ЗМ	ЗМ	ЗМ	ЗМ	ІНДЗ		
-1	-2	-3	-4	-5	-6			
106	106	106	106	106	106	306	106	1006

ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

І. Бази практики

Студенти заочної форми навчання, які працюють у дошкільних навчальних закладах, педагогічну практику проходять за місцем роботи. Інша категорія студентів (які не працюють в ДНЗ, або працюють не за фахом) проходять педпрактику у дошкільних навчальних закладах, районних відділах освіти, які шукають самостійно.

II. Організація практики

Мета, зміст і завдання, форми контролю педагогічної практики, а також обов'язки керівника, методистів, викладачів, студентів під час педагогічної практики такі самі, як і для денної форми навчання.

Студенти, які працюють у дошкільних навчальних закладах за спеціальністю, що відповідає профілю навчання, від ведення індивідуального плану, календарного плану навчально-виховної роботи та Щоденника педагогічної практики звільняються за наявності довідки з місця роботи та позитивної характеристики керівника ДНЗ (*Додаток 18*).

Студенти, які не працюють в ДНЗ на відповідній посаді, проходять практику без відрива від основного місця роботи. Завдання педагогічної практики рівномірно розподіляються впродовж всього терміну її проходження з поступовим ускладненням, як і на денному відділенні.

Організаційно-методичний та інспекторсько-методичний напрями, які передбачені виробничою практикою за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст», всі категорії студентів проходять у повному обсязі, як і на денному відділенні (за виключенням, якщо студент обіймає посаду завідувача ДНЗ або інспектора (методиста) районного відділу освіти відповідно до напрямів педпрактики). Всі заходи, які проводить практикант на оцінку, заносяться у «Картку обліку діяльності студента» (*Додаток 19*).

III. Звітна документація

Звітна документація педагогічної практики за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр»:

- Щоденник педагогічної практики;
- індивідуальний план педагогічної практики;
- календарний план навчально-виховної роботи;
- психолого-педагогічна характеристика дитини;

- конспект залікового інтегрованого заняття із записом на диску CD-R;
- конспект форми роботи з батьками вихованців;
- характеристика студента-практиканта, яка завірена підписом завідувача і печаткою ДНЗ;
- довідка з місця роботи;
- звіт про проходження педагогічної практики.

Звітна документація педагогічної практики за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст»:

- Щоденник педагогічної практики;
- індивідуальний план педагогічної практики; +
- календарний план навчально-виховної роботи; -
- облік діяльності студента з оцінками за їх виконання керівника (вихователя-методиста) ДНЗ; +
- матеріали тематичної перевірки при районному відділі освіти, завірених печаткою та підписом інспектора (методиста) райво;
- конспект методичного заходу, завірений підписом керівника і печаткою ДНЗ; +
- конспект заняття з окремої методики (за вибором студента);
- циклограма творчих ігор на місяць + проведення й керівництво будь-якої сюжетно-рольової гри із записом на диск CD-R;
- характеристика студента-практиканта на різних посадах, яка завірена підписом завідувача і печаткою ДНЗ; +
- довідка з місця роботи; +
- звіт про проходження педагогічної практики. +

1. Основна література:

1. Амонашвили Ш. А. Размышления о гуманной педагогике / Шалва Александрович Амонашвили. – М. : Изд. Дом Ш. Амонашвили, 1995. – 496 с.
2. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / наук. ред. та упор. О.Л.Кононко. – К.: Світич, 2008. – 430 с.
3. Беленька Г. В. Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання / Ганна Володимирівна Беленька. – К. : Світич, 2006. – 304 с.
4. Буре Р. С. Воспитатель и дети : пособие для воспит. дет. сада / Р. С. Буре, Л. Ф. Островская – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Просвещение, 1985. – 144 с.
5. Дятленко Н. Самоповага дітей / Наталя Дятленко. – К.: Шк. світ, 2007. – 120 с.
6. Закон України «Про дошкільну освіту» // Збірник законодавчих і нормативних актів про дошкільну освіту / [упоряд. К. Л. Крутій, Н. В. Погребняк]. – 4-те вид., доп. – Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2005. – С. 7-37.
7. Зязюн І. А. Краса педагогічної дії : навч. посіб. / І. А. Зязюн, Г. М. Сагач – К. : Укр. фінансовий ін-т менедж. і бізнесу, 1997. – 302 с.
8. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні : наук.-метод. посіб. / під ред. О. Л. Кононко. – К. : Ред. журн. “Дошкільне виховання”, 2003. – 243 с.
9. Кононко О. Л. Психологічні основи особистісного становлення дошкільника (Системний підхід) / Олена Леонідівна Кононко. – К. : Стило, 2000. – 336 с.
10. Кононко О. Л. Соціально-емоційний розвиток особистості (в дошкільному дитинстві): навч. пос. для ВНЗ / Олена Леонідівна Кононко. – К. : Освіта, 1998. – 255 с.
11. Кононко О. Стратегічна мета виховання – життєва компетентність дитини / Олена Кононко // Дошкільне виховання. – 1999. – № 5. – С. 3-6.

12. Кононко Е. Л. Чтобы личность состоялась / Елена Леонидовна Кононко. – К.: Рад. шк., 1991. – 221 с.

13. Концепція Державної цільової програми розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року // Дошкільне виховання. – 2010. – № 9. – С. 3-7.

14. Кулачківська С. Гуманістичний підхід до розвитку дітей / Світлана Кулачківська // Дошкільне виховання. – 2002. – № 7. – С. 15-17.

15. Лешли Д. Работать с маленькими детьми, поощрять их развитие и решать проблемы / Дженни Лешли : пер. с англ.: кн. для воспитателя детсада. – М. : Просвещение, 1991. – 223 с.

16. Методичні аспекти реалізації Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі»: навч. посіб. / за ред. О.Л.Кононко. – К.: Світич, 2009.

17. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : навч. посіб. / Тамара Іллівна Поніманська. – К. : Академ-видав, 2004. – 456 с.

18. Сухомлинский В. Сердце отдаю детям / Василий Сухомлинский. – К.: Рад. шк., 1988. – 272 с.

19. Я вчуса бути вихователем: професійні поради / упоряд. Т.Вороніна. – К.: Шк. світ, 2010. – 128 с.

2. До педагогічної практики в групах раннього віку:

20. Гураш Л. Діти раннього віку та гра / упоряд. Лариса Гураш, Тетяна Науменко. – К.: Шк. світ, 2009. – 128 с.

21. Гурковська Т. Дитина до трьох: психологічний портрет з рекомендаціями / Т.Гурковська // Дошкільне виховання. – 2007. – № 12. – С.11-15.

22. Діагностика психічного розвитку дітей раннього віку: [метод. рекомендації] / упоряд. Н.В. Карпенко-Сашнюва. – К.: ІЗМН, 1996. – 60 с.

23. Здоров'я та фізичний розвиток дитини раннього віку / упоряд. В.Л. Сухар. – Х.: Ранок, 2009. – 208 с.

24. Лобода С. Сенсорні дидактичні ігри / С. Лобода // Дошкільне виховання. – 2007. – № 10.

25. Лохвицька Л. Розвивальне середовище для дітей раннього віку / Л. Лохвицька // Дошкільне виховання. – 2003. – № 11.
26. Кононко О. Особистісне зростання в ранньому віці: суть та умови сприяння / Олена Кононко // Дошкільне виховання. – 2006. – № 10. – С. 3-6.
27. Печора К.Л. Діти раннього віку в дошкільних установах: кн. для виховат. дит. садка / К.Л. Печора, Г.В.Пантюхіна, Л.Г.Голубева. – М.: Просвещение, 1986. – 144 с.
28. Підбір і використання іграшок для дітей раннього віку у дошкільних навчальних закладах // Дошкільне виховання. – 2006. – № 5.
29. Планування навчально-виховної роботи з дітьми раннього віку. – К.: Шк. світ, 2009. – 128 с.
30. Працюємо з малюками // Бібліотечка вихователя дитячого садка. – 2001. – № 1. – 56 с.
31. Шийко Е. розвиток пізнавальної сфери на третьому році життя / Е.Шийко // Дошкільне виховання. – 2000. – № 9.
32. Шинкаренко Л.М. Діти раннього віку в дошкільній установі / Л.М.Шинкаренко // Бібліотечка вихователя дитячого садка. – 2007. – № 10. – 120 с.
33. Щербакова І. Розвивальне середовище / І. Щербакова // Дошкільне виховання. – 2007. – № 12.
34. Юриста В.А. Перспективне планування роботи з дітьми першої молодшої групи: метод. посіб. / В.А. Юриста, М.О. Терещук. – Тернопіль: Мальва – ОСО, 2004. – 88 с.
3. До вивчення дітей під час адаптаційного періоду в дошкільному закладі:
35. Бех І. Значення методу педагогічного умовлення у вихованні особистості / Іван Бех // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2010. – № 6. – С. 4-7.

36. Ватутіна Н.Д. Ребенок поступаєт в дєтський сад: пособ. [длїа воспіт. дєт. сада] / Н.Д. Ватутіна; под ред. Л.И. Каплан. – М.: Просвєщеніє, 1983. – С. 61-63.
37. Гончаренко А. Аспекти розвїтку мовленнєвої особистостї у ранньому дїтинствї / А. Гончаренко // Виховатєль-методист дошкїльного закладу. – 2010. – № 6. – С. 8-19.
38. Гурковська Т. Дїтина до трьох: психологїчний портрет з рекомєндаціями / Т. Гурковська // Дошкїльне виховання. – 2007. – № 12.
39. Захарова Н. Ігровї технїки на допомогу адаптації / Н.Захарова // Палїтра педагога. – 2004. – № 4.
40. Кожина А. Психолого-педагогїчна допомога в адаптації дїтини до умов дїтячого садка / А.Кожина // Виховатєль-методист дошкїльного закладу. – 2010. – № 6. – С. 20-28.
41. Маковецька Н. Увагу адаптації / Н.Маковецька // Дошкїльне виховання. – 2001. – № 12.
42. Мартиненко С. Ранковї зустрїчі з малєтами / С. Мартиненко // Дошкїльне виховання. – 2001. – № 2.
43. Науменко Т.І. У дїтячий садок прїйшли новєнькї (Соціална адаптація дїтей молодшого дошкїльного віку) / Т.І. Науменко. – Запорїжжя: ЛПС. ЛТД, 2002. – 72 с.
44. Половєцька С. Ігри в піску та сольова анімація як психопрофілактичний засїб у перїод адаптації // Виховатєль-методист дошкїльного закладу. – 2010. – № 6. – С. 29-31.
45. Юзвак Ж.М. Особєнности адаптації дєтєй раннєго вєзраста к дошкольному учрєдженію / Ж.М. Юзвак // Индивидуальный подход к дєтям в воспітатєльно-образоватєльном процесє дєтского сада. – К.: Рад. шк., 1989. – С. 76-86.
- 4. До вивчєння особливостєй підготовкї старших дошкїльнїкїв до школи.**
46. Барташнїкова І.А. Розвїток уяви та творчих здїбностєй у дїтей 5-7 рокїв / І.А.Барташнїкова, О.О.Барташнїков. – Тернопіль: Богдан, 1998. – 88 с.

47. Барташнікова І.А. Як визначати рівень розумового розвитку дитини? Діагностика готовності дітей до навчання в школі. Тести для дітей 5-7 років / І.А.Барташнікова, О.О.Барташніков. – Тернопіль: Богдан, 1998. – 84 с.
48. Буракова Ю.Д. Проектні технології у дошкільному навчальному закладі / Ю.Д. Буракова. – Х.: Основа, 2009.
49. Готуємось до школи // Бібліотека вихователя дитячого садка. – 2007. – № 3. – 120 с.
50. Зв'язун Т. Психолого-педагогічне проектування діяльності дошкільнят 5-го та 6-го років життя / Т. Зв'язун // Палітра педагога. – 2008. – № 1.
51. Калуська Л. Інновації в дошкільлі / Любомира Калуська, Марія Отрощенко. – Тернопіль, 2010.
52. Ладивір С. Пізнавальна активність старших дошкільнят: індивідуальні особливості / Світлана Ладивір // Дошкільне виховання. – 2006. – № 11. – С. 3-4.
53. Марченко А. Метод проектів на службі у педагогів / А.Марченко // Дошкільне виховання. – 2008. – № 1.
54. Пироженко Т. Особистість дошкільника: надії та перспективи розвитку. – Ч. 2. Психолого-педагогічне проектування взаємодії вихователя з дітьми. – Житомир, 2002.
55. Психолого-педагогічна діагностика старшого дошкільника напередодні його вступу до школи: методичний посібник / за заг. ред. Н.В.Намінат, Т.Г.Андреєвої. – Кривий Ріг, 2011. – 296 с.
56. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт» // Палітра педагога. – 2010. – № 6. – С. 4-25.
57. Сироватко О. Визначення готовності дитини до навчання у школі / О.Сироватко, О.Байер // Психолог. – 2003. – № 13. – 48 с.
58. Фізичний розвиток дітей в умовах ДНЗ: методичні рекомендації МОН України (Додаток до листа від 16.08.2010 № 1/9-563 // Дошкільне виховання. – 2010. – № 9. – С. 9-14.

59. Шавровська В. Метод занурення – сучасна модель навчання й виховання у різновікових групах / В. Шавровська // Палітра педагога. – 2006. – № 1, 2.

60. Шевчук А. Дні мистецтва в дитсадку / А.Шевчук // Дошкільне виховання. – 2008. – № 2. – С. 20-21.

5. До педагогічної практики в групах дошкільного віку:

61. Богуш А.М. Діти і соціум: Особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: монографія / А.М. Богуш, Л.О. Варяниця, Н.В. Гавриш та ін. – Луганськ: Альма-матер, 2006.

62. Богуш А. Методика навчання дітей української мови в дошкільних навчальних закладах / Алла Богуш. – К.: Слово, 2008. – С. 256-409.

63. Богуш А. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років: монограф. [2-е вид.] / Алла Богуш – К.: Слово, 2010. – С. 299-308.

64. Богуш А.М. Українське народознавство в дошкільному закладі / А.М.Богуш, Н.В.Лисенко. – К., 2002.

65. Бурова А. Організація ігрової діяльності в ДНЗ: методичні рекомендації / Алла Бурова // Дошкільне виховання. – 2007. – № 10.

66. Гавриш Н. Заняття в педпроцесі: сучасний погляд / Наталя Гавриш // Дошкільне виховання. – 2010 – № 2.

67. Гавриш Н. Проблеми існують. Їх треба розв'язувати / Наталя Гавриш // Дошкільне виховання. – 2009. – № 6.

68. Гавриш Н. Розвиток зв'язного мовлення дошкільнят: навч.-метод. посіб. / Наталя Гавриш. – К.: Шк. світ, 2006.

69. Гавриш Н. Сучасне заняття в дошкільному закладі: навч.-метод. посіб. / за ред. Н.В.Гавриш; авт. кол. Н.В.Гавриш, О.О.Лінник, Н.В.Губанова. – Луганськ: Альма-матер, 2007. – 496 с.

70. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. / І.М.Дичківська. – К.: Академвидав, 2004.

71. Кононко О.Л. Особистісний підхід: суть та шляхи втілення в державній базовій програмі / О.Л. Кононко // Дошкільне виховання. – 2001. – № 9. – С. 10-14.

72. Кузьменко В. Індивідуалізація виховання і навчання в дошкільних закладах: метод. рекомендації для дошк. працівників / Віра Кузьменко. – К.: КМІУВ імені Б. Грінченка, 2002.

73. Ладивір С. Пізнавальна активність старших дошкільнят: індивідуальні особливості / Світлана Ладивір // Дошкільне виховання. – 2006 – № 11.

74. Луценко І.О. Дитина і дорослий: вчимося спілкуватись. Готуємося до мовленнєвого спілкування з дошкільниками: навч. посіб. / І. О. Луценко – К.: Світич, 2008.

75. Плетеницька Л. Логіко-математичний розвиток дошкільників: [за програмою “Дитина в дошкільні роки”] / Л.Плетеницька, К.Крутий. – Запоріжжя: ТОВ ЛПС ЛТД, 2002. – 156 с.

76. Яришева Н.Ф. Методика ознайомлення дітей з природою / Н.Ф.Яришева. – К., 1993.

6. До організаційно-методичної та інспекторсько-методичної практики:

77. Амацьєва О. Формування інноваційної культури педагога / О.Амацьєва, Н.Гавриш // Дошкільне виховання. – 2002 – № 10. – С.11-13.

78. Бондаренко А.К. Заведуючий дошкільним учреждением / А.К.Бондаренко, Л.В. Поздняк, В.И.Шкатулла. – М.: Просвещение, 1984. – 223 с.

79. Васильєва А.И. Старший воспитатель детского сада / А.И. Васильєва, Л.А. Бахтуріна, И.И. Кобитина. – М.: Просвещение, 1990. – 143 с.

80. Власов І. Уміння керувати красиво / І.Власов // Дитячий садок. – 2004. – № 16. – С. 38.

81. Гураш Л. Передовий досвід дошкільної освіти. Вивчення, узагальнення та поширення / Л.Гураш, В.Якубенко // Дошкільне виховання. – 2001. – № 6. – С. 26-28.

82. Живаєва Т. Імідж освітнього закладу та особистість керівника / Т.Живаєва // Дошкільне виховання. – 2002. – № 5. – С.18-19.

83. Калмыкова В.А. Руководство общественным дошкольным воспитанием в районе: кн. для инспектора и методиста райно / В.А.Калмыкова. – М.: Просвещение, 1988. – 192 с.
84. Карабаева І. І. Інтерактивні методи в роботі вихователя-методиста та практичного психолога / Ірина Карабаева // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2009. – № 3. – С. 26-30.
85. Корнєєва О. Л. Використання інтерактивних технологій у методичній роботі / Оксана Корнєєва // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2009. – № 6. – С. 14-22.
86. Касянович О. Методичний місяць у дошкільному закладі. Авторська модель роботи з кадрами / О.Касянович, Л.Терещенко // Дошкільне виховання. – 2000. – № 5. – С. 8-10.
87. Крутій К.Л. Інноваційна діяльність у сучасному дошкільному закладі: методичний аспект / К.Л.Крутій, Н.В. Маковецька. – Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2004. –128с.
88. Крутій К.Л. Педагогічний аналіз як функція управління дошкільним навчальним закладом / К.Л.Крутій. – Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2007. – 236 с.
89. Крутій К.Л. Планування роботи сучасного дошкільного навчального закладу: поняття, особливості, умови ефективної реалізації / К.Л.Крутій. – Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2005. – 208 с.
90. Крутій К.Л. Управління дошкільним закладом освіти: організація контролю та керівництва / К.Л.Крутій, Н.В.Маковецька. – Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД, 1999. – 100 с.
91. Кузьменко В. Педагогічний менеджмент у системі дошкільної освіти / В.Кузьменко // Дошкільне виховання. – 2002. – № 5. – С.10.
92. Литвин О. Аналіз відкритого заняття / О.Литвин // Дошкільне виховання. – 2000. – № 4. – С.12-13.
93. Мартинюк Н.А. Інтерактивна ділова гра / Надія Мартинюк // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2009. – № 3. – С. 22–25.
94. Масові форми методичної роботи з педагогами в сучасному дошкільному закладі / за заг. ред. К.Л.Крутій. – Запоріжжя: ТОВ ЛПС ЛТД, 2004. – 128 с.

95. Методична робота в ДНЗ / упор. Л.А. Швайка. – Харків: Основа, 2007. – 288 с.
96. Пісоцька Л. До проблем управління дошкільною освітою в регіоні / Л.Пісоцька // Дошкільне виховання. – 2001. – № 12. – С. 20-21.
97. Фролова А.Н. Инспектирование детских дошкольных учреждений / А.Н.Фролова. – М.: Просвещение, 1989. – 64 с.
98. Чикало О.А. Організація методичного кабінету в дошкільному закладі / Ольга Чикало // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2009. – № 2. – С. 4-10.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Зразок оформлення титульної сторінки індивідуального плану

<p>Криворізький державний педагогічний університет</p> <p>Кафедра дошкільної освіти</p> <p>Індивідуальний план роботи студента-практиканта __ курсу педагогічного факультету групи _____</p> <hr/> <p>(прізвище, ім'я, по батькові)</p>
--

Зразок написання індивідуального плану

№	Дата виконання	Зміст роботи	Відмітка про виконання

Для навчальної практики:

***Зразок оформлення титульної сторінки
Щоденника психолого-педагогічних спостережень***

<p>Криворізький державний педагогічний університет</p> <p>Кафедра дошкільної освіти</p> <p>Щоденник психолого-педагогічних спостережень студента-практиканта __ курсу педагогічного факультету групи _____</p> <hr style="width: 50%; margin: 0 auto;"/> <p>(прізвище, ім'я, по батькові)</p>

Зразок ведення Щоденника психолого-педагогічних спостережень

Дата	Зміст роботи	Аналіз спостережень

Для виробничої практики:

**Зразок оформлення титульної сторінки
щоденника педагогічної практики**

Криворізький державний педагогічний університет

Кафедра дошкільної освіти

Щоденник педагогічної практики
студента-практиканта __ курсу
педагогічного факультету
групи _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Зразок ведення щоденника педагогічної практики

1 сторінка:

Назва ДНЗ (за Статутом) _____

завідувач ДНЗ _____

(Прізвище, ім'я, по батькові)

Вихователь-методист ДНЗ _____

(Прізвище, ім'я, по батькові)

Вихователь-наставник _____

(Прізвище, ім'я, по батькові)

Помічник вихователя _____

(Прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник педагогічної практики _____

(Прізвище, ім'я, по батькові)

Педагог-психолог _____

(Прізвище, ім'я, по батькові)

Методисти з фахових дисциплін _____

(Прізвище, ім'я, по батькові)

2 сторінка:

Список дітей групи

№	Прізвище, ім'я дитини	Дата народження	Група здоров'я

3 сторінка:

Розклад занять

4 сторінка:

Дата	Зміст роботи	Аналіз роботи

**Зразок оформлення титульної сторінки
звіту про педагогічну практику**

Криворізький державний педагогічний
університет

Кафедра дошкільної освіти

Звіт про педагогічну практику
студента-практиканта __ курсу
педагогічного факультету
групи _____

_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Орієнтовна схема звіту:

1. Відомості про вид, місце і термін проходження практики.
2. Характеристика бази проходження педагогічної практики: кадрове забезпечення, особливості діяльності дошкільного закладу, створення розвивального простору тощо.
3. Відомості про вікову групу, в якій перебував студент.
4. Самоаналіз виконання завдань індивідуального плану (досягнення, успіхи, недоліки, труднощі).
5. Перелік з обґрунтуванням самооцінки проведених студентом видів та форм роботи.
6. Загальні висновки щодо значення педагогічної практики для особистого удосконалення педагогічної компетентності студента.
7. Пропозиції щодо удосконалення організації педагогічної практики.

**Зразок оформлення титульної сторінки папки
звітної документації педагогічної практики**

Криворізький державний педагогічний університет

Кафедра дошкільної освіти

Звітна документація про проходження
педагогічної практики
студента-практиканта ___ курсу
педагогічного факультету
групи _____

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Місце проходження практики _____

Термін практики _____

Оцінка _____

*Технологія дидактичного (методичного) аналізу заняття**(за К.Л.Крутії)*

1. Основна мета (програмовий зміст) заняття:
  - правомірність постановки цієї мети в циклі або блоці занять;
  - досягнення мети на занятті (на різних рівнях, наприклад: на рівні ознайомлення й осмислення, на рівні репродукції і використання, на рівні комбінування і використання, на продуктивному рівні).
2. Супутні завдання:
  - правомірність їхньої постановки;
  - співвіднесення з основною метою;
  - досягнення супутних цілей.
3. Супутні виховні цілі, що розвивають:
  - правомірність їхньої постановки;
  - співвіднесення з їхньою основною метою;
  - ступінь і рівень досягнень.
4. Методична логіка заняття:
  - структура заняття (назвати структурні компоненти);
  - обґрунтованість структури заняття;
  - хронометраж заняття (його структурні компоненти) і доцільність розподілу часу;
  - доцільність і характер запитань;
  - характер мотивування дітей (приховане, відкрите);
  - характер презентування нового матеріалу з боку педагога і характер його сприйняття й осмислення дітьми, ступінь самостійності дошкільників;
  - розвиток навичок і вмінь (запам'ятання і використання матеріалу);
  - результативність заняття, завдання на формування оцінно-контрольної діяльності.
5. Використання різних засобів навчання: завдань різного характеру, зразків, інструкцій, алгоритмів, опор (схем, моделей, вербальних орієнтирів, ілюстративна та інша наочність тощо):
  - адекватність використаних засобів основної мети заняття;
  - правомірність використання засобів на певному етапі заняття – на етапі подачі нового матеріалу, на етапі засвоєння, контролю (переходу до більш високого рівня оволодіння і використання матеріалу), на етапі самооцінки;
  - ефективність використання засобів;
  - грамотне використання і сполучення різних засобів.
6. Використання різних методичних прийомів:
  - адекватність певного прийому меті або супутним завданням;
  - обґрунтованість місця використання певного прийому.

7. Використання різних організаційних форм під час навчання (індивідуальна, диференційована, групова, парна, фронтальна).
8. Змістова логіка заняття, його інформаційна цінність.
9. Підсумок заняття, його результативність і досягнення основної мети, прийоми формування оцінно-контрольних дій у дошкільників.
10. Рекомендації і пропозиції [88, с. 204].

Технологія психологічного аналізу заняття

(за К.Л.Крутії)

1. Психологічний аналіз рівня організації заняття:

- рівень організації заняття (частка спонтанності і педагогічної дії в настрої дітей на заняття);
- співвідношення мнемічно-репродуктивної (відтворення інформації) і самостійної, творчої діяльності дітей, розвиток мислення;
- співвідношення монологічного і діалогічного спілкування між педагогом і дітьми на занятті;
- темп і рівень складності, їхня адекватність віковим особливостям дітей групи;
- відповідність форм і методів роботи віковим психофізіологічним особливостям особливостям дошкільників.

2. Психологічний аналіз навчальної діяльності дошкільників:

- позиція дітей: активна (суб'єкти навчальної діяльності, які діють за внутрішнім спонуканням) або пасивна (об'єкти, виконавці мети і завдань вихователя);
- володіння деякими компонентами навчальної діяльності (уміння оцінювати себе й інших (самооцінка і взаємооцінка), самоконтроль і взаємоконтроль процесу і результатів діяльності);
- націленість заняття на результат діяльності;
- наявність умов для успіху дітей, підвищення їхньої віри в себе і позитивного само сприйняття;
- наявність ініціативи в дошкільників у процесі діяльності;
- наявність запитань, додавань, коментарів із боку дітей;
- адекватне і конструктивне ставлення до помилок (чи є страх, напруженість у ситуації помилки або вона викликає живий інтерес і потребу її аналізу).

3. Психологічний аналіз діяльності вихователя на занятті:

- наявність фізичної або психологічної дистанції між вихователем і дитиною («над», «поряд», «разом»);
- комунікабельність, уміння встановлювати контакт із групою і кожною дитиною;
- способи активізації роботи дітей (їхня різноманітність і педагогічна доцільність);
- співвідношення індивідуального і групового спілкування на занятті;

- уміння слухати;
- емпатійність;
- співвідношення заохочення дітей (позиція психологічної підтримки);
- здатність до індивідуалізації і диференціації навчальної діяльності;
- стимулювання запам'ятовування або розуміння, самостійності мислення;
- робота з формування розумових дій (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, абстрагування, класифікація, систематизація);
- співвідношення примушення і фасилітації (надання допомоги, супровід) у способах організації діяльності дитини;
- емоційна стійкість, володіння собою, емоції, що переважають;
- адекватність індивідуальної манери поведінки педагога властивостям його темпераменту;
- зовнішній вигляд вихователя (поза, міміка, пантоміміка, одяг, зачіска, відчуття смаку, стилю) тощо [88, с. 193].

Додаток 6

Бесіда «Чи подобається тобі у дитячому садку?»

1. Як називається твій дитячий садок?
2. Як зовуть твоїх вихователів?
3. Чи завжди у тебе гарний настрій у дитячому садочку?
4. Чи є у тебе друзі? В які ігри ти з ними граєшся?
5. Яка твоя улюблена справа у дитсадку?
6. За які вчинки тебе хвалили вихователі?
7. Чи любиш ти ходити у дитсадок? Чому?

Тест «Чи шанобливо я ставлюсь до своїх вихованців?»

(за Н.Дятленко)

Ознайомившись із твердженням, визначтеся, чи відповідає воно вашим педагогічним переконанням (поставте значок в колонці «так» чи «ні»):

№	Зміст тверджень	так	ні
1.	Кожна дитина варта того, щоб її вислухали	+	
2.	Агресивність стосовно інших автоматично позбавляє дитину права пояснювати причини своєї поведінки		+
3.	Варто пробачати дітям їхню неправильну поведінку	+	
4.	Якщо дитина не розуміє доброго ставлення до неї можна використати всі засоби впливу: засудження, висміювання, лайку	+	
5.	Дитина має право на будь-які почуття	+	
6.	Щоб у дитини склалася адекватна самооцінка, необхідно їй розповісти, що в її роботі зроблено правильно, а що – неправильно	+	
7.	Якщо дитина розгубилася і не може швидко відповісти на запитання, потрібно терпляче зачекати		
8.	Надання дітям можливості обирати вид діяльності, – міра складності дезорганізовує їхню поведінку і гальмує розвиток		
9.	Діти мають бути впевнені, що вихователь завжди правий	+	
10.	Можна допустити як покарання незначні фізичні утиски дитини, наприклад, міцно стиснути їй руку, силоміць тримати біля себе чи посадити на стілець тощо		-
11.	Грізний окрик, рішучий жест завжди дають хороший ефект у вихованні		-
12.	Організуючи діяльність, варто прагнути до партнерства з дитиною: запитати її думку і взяти до уваги, спробувати реалізувати її пропозицію тощо	+	
13.	Найкращий спосіб сформувавши у дитини реалістичне уявлення про себе, – налаштуйте її на те, що б вона порівняла себе з іншими	+	
14.	Якщо дитина погано вчинила, варто привернути до цього увагу всіх дітей групи і рішуче засудити таку поведінку		-
15.	Перед дитиною інколи потрібно вибачатися	+	
16.	Хороший ефект у вихованні дає умовний поділ дітей на більш і менш здібних		-

17.	Є діти, які не заслуговують на шанобливе ставлення до себе		
18.	Правильно виховує дитину лише домірна, обґрунтована, заслужена і зрозуміла оцінка	✓	
19.	З дошкільниками ще зарано говорити про їхні права		✓
20.	Щоб прийняти важливе для всіх дітей рішення, потрібно вислухати кожну дитину	✓	

Обробка та оцінка результатів:

За кожну відповідь «так» на питання: 1, 3, 5, 7, 12, 15, 18, 20 і «ні» – на всі інші запитання: 2, 4, 6, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 17, 19 – досліджуваний дістає 1 бал; за умови іншої відповіді ставиться 0 балів.

16-20 балів свідчать про те, що дорослий загалом досить шанобливо ставиться до своїх вихованців, використовуючи для цього різні способи: зважає на права дітей, намагається не домінувати в фізичному та психологічному просторі, налаштований на співробітництво.

11-15 балів ознака того, що у стилі роботи вихователя є позитивні тенденції, які засвідчують шанобливе ставлення до дітей. Разом із тим окремі моменти взаємин поки що залишаються поза увагою і вимагають переосмислення.

0-10 балів є тривожним сигналом низько вартісного ставлення до дітей. Потрібно серйозно замислитися над власною педагогічною концепцією та її відповідності сучасним тенденціям [5, с. 53-55].

**Діагностичні матеріали щодо психічного розвитку
дітей раннього віку**

Вимоги до проведення діагностики:

- діагностику здійснювати відповідно методиці і матеріалу, який рекомендується для використання;
- враховувати ситуації, які пропонуються: спеціально створені та природні;
- перед діагностуванням встановити міжособистісний контакт з дитиною;
- вживати такий тон спілкування, щоб дитина відчула впевненість у своїх силах, бажала виконувати завдання, була зацікавлена;
- під час діагностичних завдань не навчати дитину, не показувати, а лише вміло виявляти сформовані вміння;
- якщо дитина впоралась із завданням, обов'язково позитивно оцінити її;
- якщо дитина не справляється із запропонованим завданням, то їй дається таке ж завдання на епікризний вік нижче. Якщо малюк справився, то похвалити;
- під час оцінки рівня розвитку дитини проставляється той вік, якому відповідає виявлений показник.

**Зразок оформлення титульної сторінки
протоколів діагностики психічного розвитку дитини**

<p>Криворізький державний педагогічний університет</p> <p>Кафедра дошкільної освіти</p> <p>Протоколи діагностики психічного розвитку дітей дошкільного навчального закладу № _____</p> <p>Підготувала: студентка-практикантка __ курсу педагогічного факультету групи _____</p> <p>(прізвище, ім'я, по батькові)</p>
--

Показники нервово-психічного розвитку і методика їх визначення (діагностика за К.Л. Печорою, Н.М.Аскаріною, Г.В.Пантюхіною)

1 рік 4 місяці-1 рік 6 місяців

Розуміння мовлення

Узагальнює предмети за суттєвими показниками у зрозумілому мовленні (в конфліктній ситуації).

Матеріал: 2 однорідних предмети, які відрізняються між собою за яким-небудь показником (кольором), предмет, який схожий на них за цим показником (наприклад, біла кішка, чорна кішка, чорний пес), і контрольний предмет лялька.

Методика. Ситуація, спеціально підготовлена. Перед дитиною розкладають предмети у наступній послідовності: пес чорний, кішка чорна, кішка біла, лялька. Вихователь пропонує показати спочатку одну кішку, потім іншу, потім песика, ляльку. Після цього предмети міняють місцями і дитині пропонують знайти їх ще раз.

Поведінка дитини. Знаходить однорідні предмети за словами вихователя.

Активне мовлення

Словами, полегшеними (наприклад, «бі-бі») і вимовленими правильно («машина»), називає предмети і дії у момент сильної зацікавленості.

Матеріал. 4 предмети (наприклад, лялька, зайчик, півник, кошеня), мішечок або коробка, з якої вони виймаються.

Методика. Вихователь виймає з мішечка предмет і питає: «Хто там?», «Хто це?», «Що це?».

Поведінка дитини. Називає предмети правильно або полегшеними словами.

Сенсорний розвиток

Орієнтується у 4 контрастних формах предметів (куля, куб, цеглина, призма).

Матеріал. По 3 кулі, куба, цеглини, призми, скат (одного кольору і близькі за розміром).

Методика. Вихователь розкладає матеріал перед дитиною врозсіп. Бере кубик, ставить його перед дитиною, називає, пропонує взяти ще такі ж кубики і побудувати будинок. Якщо малюк утруднюється це зробити за словами вихователя, йому потрібно показати, як треба це зробити (поставити один кубик на інший), потім зняти кубики, наново перед нею поставити один кубик і запропонувати виконати завдання. Після цього дорослий бере кульку і скочує її по жолобу, потім пропонує дитині знайти ще кульки і виконати це завдання.

Поведінка дитини. За зразком і словами вихователя виконують завдання: підбирають предмети потрібної форми.

Гра і дії з предметами

Відображають у грі окремі дії, які постійно спостерігають.

1. Матеріал. Лялька, носова хустинка.

Методика. Вихователь розкладає перед дитиною предмети і говорить: «У ляльки забруднений носик. Ось хустинка».

Поведінка дитини. Прикладає носову хустинку до носика ляльки.

2. Матеріал. Лялька з волоссям, розчіска.

Методика. Вихователь розкладає перед дитиною предмети і говорить: «Лялька Катруся розпатлана. Ось розчіска».

Поведінка дитини. Прикладає розчіску до голови ляльки і водить по її волоссю.

Завдання вважається виконаним, якщо дитина вирішує дві ситуації.

Рухи

Переступає через перепони (бруски) приставним кроком.

Матеріал. 4 бруски.

Методика. На підлогу на деякій відстані один від одного кладуть бруски.

Дитині пропонується переступити через них. Якщо вона не розуміє завдання, можна показати, потім встати перед нею і покликати до себе.

Поведінка дитини. Переступає через бруски приставним кроком самостійно чи за показом вихователя.

Навички

Самостійно їсть рідку їжу ложкою.

Матеріал. Глибока тарілка з рідкою кашею, десертна ложка.

Методика. Ситуація природна (під час обіду).

Поведінка дитини. Самостійно з'їдає $\frac{3}{4}$ рідкої каші ложкою, тримаючи черешок ложки рукою зверху (у кулаці).

1 рік 6 місяців-1 рік 9 місяців

Розуміння мовлення

Розуміє нескладну розповідь за сюжетною картинкою, відповідає на питання дорослого.

Матеріал. Зображення знайомих картинок, які раніш розглядалися вихователем: хлопчик напоює конячку; діти вмиваються; діти поливають квіти; дорослий ремонтує машину.

Методика. Вихователь розкладає картинки, пропонує дитині розглянути їх і питає: «Хто на цій картинці?», «Що роблять?». Якщо малюк утруднюється відповісти, можна задати додаткові питання, які відносяться до окремих персонажів картинки: «Що хлопчик робить?», «Що конячка робить?» і т. п.

Поведінка дитини. Відповідає на питання вихователя відразу або за допомогою додаткових запитань. При цьому користується словами і реченнями, які складаються із двох слів.

Активне мовлення

Під час гри озвучує словами або двослівними реченнями свої дії.

Методика. Ситуація природна. Мовні прояви дитини спостерігаються під час гри, режимних процесів, занять.

Поведінка дитини. Під час гри або іншої діяльності супроводжує свої дії словами або двослівними реченнями.

Сенсорний розвиток

Орієнтується у 3 контрастних величинах предметів (типу кубів) із різницею у 3 см.

Матеріал. 3 куби-втулки одного кольору. Довжина ребра першого 10 см, другого – 7 см, третього – 4 см.

Методика. Вихователь на очах дитини дістає куби один з іншого і ставить у перемішку, після чого пропонує дитині їх знову зібрати.

Поведінка дитини. Збирає куби у співвідношенні їх величини. При цьому може розбити декілька спроб (не більш 3).

Гра і дії з предметами

Здійснює нескладні сюжетні будівлі: перекриття типу «воріт», «лавки», «будинку».

Матеріал. 3 цеглинки і маленька лялька або мотрійка, машина.

Методика. Вихователь пропонує дитині побудувати «ворота». При цьому може один раз показати. Ставить 2 цеглинки вертикально, один зверху горизонтально.

Поведінка дитини. За словами вихователя або за показом здійснює будівлю. При цьому може спробувати 2-3 рази.

Рухи

Ходить по обмеженій поверхні (шириною 15-20 см), піднятою над підлогою (15-20 см).

Матеріал. Лава висотою 15-20 см, ширина дошки 15-20 см.

Методика. Дитині пропонують пройти по дошці без допомоги дорослого (піднятися і зійти можна за допомогою вихователя).

Поведінка дитини. Походить по обмеженій поверхні (дошці) без допомоги дорослого.

Навички

Частково роздягається з невеликою допомогою вихователя (знімає колготи, чоботи, шапку).

Методика. Ситуація природна (під час роздягання дитини).

Поведінка дитини. Знімає чобітки (розв'язані, розстібнуті), шапку.

1 рік 9 місяців-2 роки

Розуміння мовлення

Розуміє коротку розповідь дорослого без показу про події, які відбувалися у досвіді дитини.

Матеріал. Спеціально підготовлена коротка розповідь про події, добре знайомі дитині.

Методика. Вихователь розповідає першу частину розповіді, після чого задає дитині 2 питання, потім продовжує розповідь і задає наступні 2 питання.

Поведінка дитини. Відповідає на питання дорослого.

Активне мовлення

Під час спілкування з вихователем користується трислівними реченнями, з прикметниками і займенниками.

Методика. Ситуація природна (під час гри, режимних процесів, під час спілкування з дорослим).

Поведінка дитини. Спілкується з вихователем за допомогою мови (2- і 3-слівними реченнями).

Сенсорний розвиток

Підбирає за зразком і словом 3 контрастних кольори.

Матеріал. 3 пари рукавичок (червоного, синього, зеленого кольору).

Методика. Перед дитиною розкладають рукавички у такому порядку: червона, зелена, синя, червона, синя, зелена. Вихователь дає дитину рукавичку одного кольору і пропонує знайти таку ж. Потім порядок змінюється: синя, червона, зелена, синя, червона, зелена. Завдання повторюється.

Поведінка дитини. Правильно підбирає за зразком 3 кольори.

Ігри і дії з предметами

Відтворює ряд послідовних дій (початок сюжетної гри).

1. Матеріал. Лялька без одягу розміром 30 см, мочалка, рушник, кубик (замість мила), ванночка.

Методика. Перед дитиною розкладають іграшки і говорять: «Лялька забруднена».

Поведінка дитини. Відтворює з лялькою ряд послідовних дій: садить ляльку у ванну, використовує кубик замість мила, мочалку, миє рукою частини тіла, витирає рушником. Всі предмети використовує за призначенням.

2. Методика. Спостереження за дитиною у природній ситуації, коли вона у грі відтворює ряд послідовних дій: годує ляльку і миє посуд під іграшковим краном або миє посуд і витирає його, лікує ляльку (занурює піпетку у баночку, а потім прикладає до ляльки).

Поведінка дитини. Якщо дитина у будь-якій ситуації виконує ряд послідовних дій (2-3), використовуючи предмети за призначенням, можна вважати завдання виконаним.

Рухи

Переступає через перешкоди чергувальним кроком

Матеріал. 3-4 бруска

Методика. На відстані 20 см кладуть бруски, дитині пропонують переступити через них. Якщо дитина не розуміє завдання, вихователь показує, як треба діяти.

Поведінка дитини. Крокує через бруски чергувальним кроком.

Навички

Частково одягає одяг (черевики, шапку).

Методика. Ситуація під час одягання на прогулянку або після сну. Дитині пропонують самостійно надягнути черевики, шапку.

Поведінка дитини. Самостійно, без допомоги вихователя може одягти названі речі.

2 роки-2 роки 6 місяців

Активне мовлення

1.Говорить багатослівними реченнями (більше 3 слів).

Методика. Ситуація природна. Вихователь невимушено спілкується з дитиною на будь-яку тему (під час режимних процесів або під час діяльності).

Поведінка дитини. У своєму мовленні вживає хоча б одне із багатослівних речень (більш 3 слів).

2.З'являються питання: де?, куди?

Методика. Ситуація природна. Вихователь записує мовлення дитини (під час режимних моментів або самостійної діяльності) впродовж 30 хвилин.

Поведінка дитини. Хоча б раз задає питання «де?» або «куди?».

Сенсорний розвиток

1.Підбирає за зразком основні геометричні фігури у різноманітному матеріалі.

Матеріал. Два комплекти основних геометричних фігур (кубик, куля, цеглинка, призма, циліндр, конус).

Методика. Один комплект дають дитині, інший знаходиться у дорослого. Дорослий показує дитині одну з геометричних фігур і просить дати таку ж.

Поведінка дитини. Правильно подає вихователю відповідну фігуру.

2.Підбирає за зразком різноманітні предмети 4 основних кольорів

Матеріал. Кольорове лото, в якому є 4 картки, відповідного кольору, і 4 картки із зображенням різноманітних предметів таких же кольорів (брати зображення відомі дітям, які у занятті не використовувались).

Методика. Вихователь роздає дитині картки 4 кольорів, потім показує картки із зображенням предметів, які зафарбовані у ті ж 4 кольори (колір чергують). Потім питають дитину, на який фон цю картинку треба покласти.

Поведінка дитини. Правильно підбирає по 2 картинки кожного кольору.

Гра

Гра носить сюжетний характер. Дитина відображає з життя навколишнього взаємозв'язок і послідовність дій (2-3).

Матеріал. Обладнання для гри в лікаря, перукаря, побутові ігри.

Методика. Підібрані іграшки для декількох сюжетних ігор. Іграшки розкладені довільно.

Поведінка дитини. Дає розгорнутий сюжет будь-якого одного змісту, в якому є взаємозв'язок і послідовність у виконанні дій.

Конструктивна діяльність

Самостійно здійснює прості сюжетні побудови і називає їх.

Матеріал. Будівельний матеріал різноманітної геометричної форми (10-14 шт.) по 2 шт. кожної.

Методика. Спеціально організоване заняття з будівельним матеріалом. Дитині дають набір будівельного матеріалу і пропонують будь-що побудувати.

Поведінка дитини. Здійснюють 1-2 прості сюжетні будівлі, обов'язково називають їх. Будівля повинна бути схожа на названий предмет (наприклад, стіл, стілець, ліжка, дім тощо).

Навички

Повністю одягаються, але ще не може застібати гудзики і зав'язує шнурки.

Методика. Ситуація природна (під час одягання після сну або збирання на прогулянку).

Поведінка дитини. Самостійно одягає сорочку, штани, колготи, шапку, пальто.

Руки

Переступає через палицю або мотузку, горизонтально підняту на 20-28 см.

Матеріал. Палиця або мотузка.

Методика. Вихователь пропонує дитині переступити через палицю або мотузку, яка піднята від підлоги на 20-28 см.

Поведінка дитини. Переступає вільно, не торкаючись палиці або мотузки.

2 роки 6 місяців-Зроки

Активне мовлення

Починає вживати складнопідрядні речення.

Методика. Вихователь невимушено спілкується з дитиною на будь-яку, близьку для дитину, тему.

Поведінка дитини. Хоча б раз дитина у своїй розповіді використовує складнопідрядне речення.

Сенсорний розвиток

У своїй діяльності правильно використовує геометричні фігури за призначенням.

Матеріал. Геометрична мозаїка, у ній картки із зображенням нескладних предметів (будинок, корабель, будинок із парканом), в основі яких лежать основні геометричні фігури.

Методика. Вихователь дає дитині геометричну мозаїку, карточку-зразок і пропонує зробити відповідні малюнки, накладаючи їх на зразок.

Поведінка дитини. Правильно підбирає мозаїку до малюнка.

Називає 8 кольорів

Матеріал. 8 однотонно пофарбованих предметів по 2 одного кольору, але різної форми (наприклад, червоний кубик, червоний конус і т. п.).

Методика. Вихователь показує дитині один предмет за іншим і питає: «Якого кольору?» (колір чергує).

Поведінка дитини. Правильно називає хоча б по одному разу 4 основні кольори.

Гра

1.Проявляють елементи рольової гри.

Матеріал. Різноманітні сюжетні іграшки.

Методика. В ігровій кімнаті підібрані атрибути для різних сюжетних ігор. Вихователь веде запис гри впродовж 20-30 хвилин.

Поведінка дитини. Відображають будь-яких сюжет, виконують роль, яку супроводжують словом.

2.Методика. Вихователь спостерігає за грою дитини, питає її: «Хто ти?»

Поведінка дитини. На питання вихователя називає свою роль у відповідності з виконаним завданням.

Конструктивна діяльність

З'являються складні сюжетні будівлі.

Матеріал. Різноманітні геометричні фігури (10-14 шт.) по 2 шт. кожної форми. Величина матеріалу залежать від місця організації заняття дитини (за столом або на підлозі), якщо за столом, дається середній або дрібний матеріал, якщо на підлозі – габаритний конструктор (можна дати додатковий матеріал: машину, дрібні іграшки).

Методика. Запропонувати побудувати що-небудь.

Поведінка дитини. Здійснює сюжетну будівлю, наприклад, гараж, доріжку до нього. Обіграє будівлю.

Образотворча діяльність

1.За допомогою пластиліну, олівця зображує прості предмети і називає їх.

Матеріал. Шматок пластиліну циліндричної форми, довжиною 4-6 см, діаметром 1,5-2 см.

Методика. Дитині дають пластилін і пропонують що-небудь зліпити.

Поведінка дитини. Ліпить з пластиліну який-небудь предмет і обов'язково називає його, при цьому він повинен мати схожість з предметом, який називає дитина.

2.За допомогою олівця або фарби зображує прості предмети і називає їх.

Матеріал. Аркуш паперу (розміром А5), олівець або фарба (гуаш).

Методика. Вихователь пропонує дитині що-небудь намалювати.

Поведінка дитини. Зображує який-небудь предмет і обов'язково називає його. Малюнок повинен мати схожість з предметом, який називає дитина.

Навички

1.Самостійно одягається, може застібати гудзики, зав'язувати шнурки з невеликою допомогою вихователя.

Методика. Ситуація природна (під час одягання на прогулянку. За необхідності вихователь допомагає застібати гудзики, зав'язувати шнурки.

Поведінка дитини. Самостійно одягається. Іноді можлива незначна допомога вихователя.

2. Користується серветкою по мірі необхідності без нагадування.

Методика. Ситуація природна (під час обіду).

Поведінка дитини. Під час забруднення обличчя або рук дитина сама користується серветкою.

Руки

Переступає через палицю чи мотузку, горизонтально покладену над підлогою на 30-35 см.

Матеріал. Палиця, мотузка, натягнута над підлогою на вказану висоту.

Методика. Вихователь пропонує дитині переступити через палицю або мотузку.

Поведінка дитини. Вільно переступає через палицю або мотузку, не торкаючись її [27, с. 133-141].

Рівні розвитку:

I група – нормальний розвиток, тобто коли всі показники відповідають календарному віку, а також з випередженим розвитком:

Ступені розвитку:

- нормальний;
- прискорений розвиток (на один епікризний термін);
- високий розвиток (на 2 епікризні терміни).

II група – першочергова затримка в розвитку на один епікризний термін;

III група – більш глибока затримка у розвитку (на 2 епікризні терміни);

IV група – велика затримка у розвитку (на 3 епікризні терміни).

Ступені розвитку в II, III, IV групах:

- зверхгармонійний розвиток (частина показників вища на 1, інша нижча на 2 епікризні терміни);
- негармонійний (частина показників вища на 1, інша – нижча на 1 епікризний термін);
- нижчегармонійний розвиток (частина показників нижча на 1, інша – нижча на 2 епікризні терміни).

Затримка на 1 епікризний термін: на 2 році життя – 3 місяці, на 3 році життя – півроку.

ПРОТОКОЛ

діагностики психічного розвитку дитини раннього віку
(за методикою К.Л. Печори, Н.М. Аскаріної, Г.В. Пантюхіної)

Прізвище, ім'я дитини _____
Дата народження _____
Календарний вік на момент діагностики _____
Дата вступу в дошкільний заклад _____

Показники розвитку	Виявлений психічний вік розвитку	Група розвитку	Ступінь розвитку

Висновки діагностики _____
Рекомендації щодо подальшого розвитку дитини _____

Шкала оцінки психічного розвитку від 1 до 3 років (15-36 місяців) (за методикою В.С. Манової-Томової)

Шкала для оцінки психічного розвитку від 1 до 3 років складається з чотирьох поділок для другого року і двох для третього. Кожна поділка включає 6 показників (відповідно до шести сторін психічного розвитку); 4 поділки для другого року – 15, 18, 21, 24 місяці – охоплюють по 3 місяці і кожний показник має величину 1-2 місяці. Для третього року шкала оцінки психічного розвитку побудована з двох поділок, які охоплюють по 6 місяців – 30 місяців, 36 місяців; кожний показник має величину 1 місяць. Шість показників шкали для 1-3 років розподілені так: моторика (М), уміння (У), навички (Н), образотворча діяльність (О), емоційно-соціальний розвиток – (ЕС), мовлення (М).

15 місяців

М. Ходить сама, але часто падає.

Спосіб виявлення: перебування дитини у стані бадьорості.

Оцінка: на відстані 10 м допускається одне падіння.

У. Ставить п'ять кубиків один на одний.

Спосіб виявлення: запропонувати дитині побудувати вежу. Можна 2-3 кубики показати.

Оцінка: допускається 3 спроби.

Н. Тримає ложку під час їжі.

Спосіб виявлення: під час обіду.

Оцінка: з 3 спроб спрямовує їжу до рота.

О. Може тримати олівець і залишає сліди.

Спосіб виявлення: дитина звертає увагу на олівець і як ним користується.

Оцінка: виконує завдань з 3 спроб.

ЕС. Виконує два завдання за вказівкою дорослого.

Спосіб виявлення: даємо завдання: «Підійди до скриньки, вийми м'ячик і поклади на стіл», «Візьми ляльку з ліжечка і поклади її на стіл».

Оцінка: доручення мають бути виконані.

М. Користується десятьма і більше словами.

Спосіб виявлення: показуємо 10-12 картинок: «Що це?»

Оцінка: називає 10-12 предметів.

18 місяців

М. Ходить упевнено, рідко падає.

Спосіб виявлення: спостереження впродовж 1 хв., допускається певне похитування.

Оцінка: ходить вільно, якщо падає, то сама підводиться.

У. Відтворює побачене в діях з іграшками.

Спосіб виявлення: проводиться бесіда з батьками щодо ігор дитини: як грається, якими іграшками, що відображає в іграх? Покласти перед дитиною ляльку, ложку, чашку і спостерігаємо за її діями.

Оцінка: батьки описують, що дитина любить відображати дії з двома іграшками, і якщо починає гратися з покладеними предметами.

Н. Пробує їсти самостійно.

Спосіб виявлення: під час їжі.

Оцінка: протягує ложку до їжі, зачерпує і підносить самостійно до рота.

О. Креслить спонтанно і старанно.

Спосіб виявлення: кладемо аркуш, даємо олівець і спостерігаємо за дитиною.

Оцінка: здійснює хоча б 2-3 рухи олівцем і залишає сліди з 2 спроб.

ЕС. Хочє все робити сама.

Спосіб виявлення: спілкування з батьками.

Оцінка: дитина прагне все робити сама.

М. Пробує зв'язати два слова у речення.

Спосіб виявлення: запис мовлення дитини.

Оцінка: говорить два речення з 2 слів.

21 місяць

М. Робить спроби бігти.

Спосіб виявлення: взявши за руки, вихователь пропонує: «А тепер побігаймо!»

Оцінка: дитина вдало прискорює ходіння і долає відстань 10 м вдвічі швидше за звичайне ходіння.

У. Кидає м'ячик у коробку (корзинку).

Спосіб виявлення: даємо м'ячик діаметром 5 см, на відстані 0,5 м ставимо кошик, пропонуємо кинути.

Оцінка: допускається 3 спроби.

Н. Їсть самотійно.

Спосіб виявлення: під час їжі.

Оцінка: вся зачерпнута їжа має потрапити до рота.

О. Креслить у межах аркуша.

Спосіб виявлення: даємо аркуш, олівець: «Можеш креслити на аркуші, не виходячи за межі?».

Оцінка: виконує з 3 спроб.

ЕС. Шукає допомоги в дорослого, коли хтось забирає іграшку.

Спосіб виявлення: ситуація щодо звертання дитини до дорослого за допомогою.

Оцінка: звертається з 3 ситуацій хоча б 1 раз за допомогою.

М. Може назвати п'ять зображень на картинці.

Спосіб виявлення: з 20 картинок вибираємо 5 і пропонуємо назвати дитині зображений предмет.

Оцінка: одне зображення можна замінити, якщо дитина не назве.

24 місяці

М. Сходить і спускається східцями, тримаючись за поручні.

Спосіб виявлення: ставимо дитину перед 5 сходами, висота однієї – 10 см, показуємо, як триматися за поручні, щоб не впасти. Допускається 3 підходи.

Оцінка: виконує один з трьох підходів.

У. Перегинає надвоє аркуш паперу.

Спосіб виявлення: даємо папір шириною 10 см, пропонуємо скласти «хустинку».

Оцінка: даємо 2 спроби.

Н. Регулює свої фізіологічні потреби – майже не мочить штани.

Спосіб виявлення: проводимо бесіду з батьками.

Оцінка: дитина може мочити штани не більше 1-2 рази на добу.

О. Наслідуючи, креслить вертикальні та горизонтальні лінії.

Спосіб виявлення: зробити при дитині 2-3 рази.

Оцінка: виконує з 2 спроб.

ЕС. Вступає у контакт з іншими дітьми.

Спосіб виявлення: природна ситуація.

Оцінка: дитина вступає у позитивні стосунки.

М. Ставить перші запитання.

Спосіб виявлення: спостереження за дитиною.

Оцінка: ставить два запитання: «Що це?», «Де?».

30 місяців

М. Бігає значно краще.

Спосіб виявлення: говоримо дитині: «А ти можеш бігати? Принеси мені іграшку».

Оцінка: на відстані 10 м дитина бігом приносить іграшку.

У. Розстібає три гудзики.

Спосіб виявлення: показуємо як застібати гудзики на спеціальній рамі, пропонуємо розстібнути.

Оцінка: виконує одну з 2 спроб.

Н. Систематично сповіщає про фізіологічну потребу.

Спосіб виявлення: бесіда з батьками.

Оцінка: дитина сповіщає словами про фізіологічну потребу.

О. Креслить криву замкнену лінію.

Спосіб виявлення: малюємо коло, пропонуємо дитині намалювати м'ячик.

Оцінка: правильність кола не береться до уваги, треба, щоб збіглося початок і кінець лінії.

ЕО. Можна впевнити словами відмовитись від чогось.

Спосіб виявлення: природна ситуація.

Оцінка: 2 рази з трьох дитина постапається, наприклад, іграшкою.

М. Ставить різноманітні запитання.

Спосіб виявлення: спостереження за дитиною.

Оцінка: двічі поставила питання: «Чому?», «Як?».

36 місяців

М. Сходить і спускається східцями без опори.

Спосіб виявлення: пропонуємо дитині самостійно, не тримаючись поручнів, зійти і піднятися сходами.

Оцінка: допускається 3 спроби.

У. Вставляє п'ять кубиків один в один.

Спосіб виявлення: вставлені кубики виймають, розкидають, переміщують і пропонують вкласти один в один.

Оцінка: виконує з 3 спроб.

Н. Самостійно роздягається і роззувається.

Спосіб виявлення: під час роздягання.

Оцінка: самостійно може зняти 2 предмети.

О. Малює кульку, м'ячик, яблуко та ін.

Спосіб виявлення: малюємо кульку і пропонуємо дитині.

Оцінка: за 2 критеріями: утворення кривої замкненої, і ставлення дитини до намальованого.

ЕС. В іграх відображає навколишнє життя і входить у роль.

Спосіб виявлення: спостереження за ігровою діяльністю.

Оцінка: виконує систему певних дій з іграшками, відіграє певну роль.

М. Може зв'язно розказати (переказати) простий випадок або оповідання.

Спосіб виявлення: спостереження (наприклад, переказ казки).

Оцінка: розповідає щось 4-5 реченнями з трьох і більше слів.

Використання шкали показників у діагностиці психічного розвитку

Для того щоб дати оцінку психічного розвитку дитини у даний момент через «коефіцієнт розвитку», необхідно встановити точно:

її календарний вік (КВ);

вік її психічного розвитку (ВР).

Календарний (хронологічний) вік (КВ) – це реальний вік дитини на момент дослідження. Він визначається різницею між датою народження і датою дослідження.

Психічний вік, або вік розвитку (ВР) становить рівень психічного розвитку. Він визначається здатністю при дослідженні за шкалою залежно від кількості показників, які реалізувала дитина у своєму розвитку для даного вікового мікроперіоду. Вік розвитку рідко збігається з хронологічним віком. Найчастіше він або більший або менший від календарного віку.

Часто трапляється, що один із показників засвоюється дитиною швидше, а інші – повільніше. Це доводить, що у загальному розвитку все це не є нерозривною єдністю, існує відносна самостійність розвитку окремих напрямів. Наприклад, може відбуватися швидкий розвиток моторики, а відставати відносний розвиток мовлення або емоцій. Отже, систематизація показників-норм у наведених шкалах дає можливість визначити, не лише загальний вік розвитку (загальний психічний вік), а й вік розвитку в даний момент кожного з основних напрямків психіки: вік розвитку моторики, емоцій, мовлення та ін.

Приклад:

календарний вік (КВ) дитини Л. М. 23 місяці.

Дані оцінки віку розвитку (ВР) такі:

моторика – 24-місячний вік;

уміння руки – 21-місячний вік;

навички – 21-місячний вік;

образотворча діяльність – 18-місячний вік;

емоційно-соціальний розвиток – 18-місячний вік;

мовлення – 18-місячний вік.

Загальний психічний вік – (ВР) – 20 місяців.

Це свідчить: загальний психічний вік дитини 20 місяців, тобто менший від хронологічного віку на 3 місяці (23 місяці); розвиток рухів випереджає календарний вік (на 1 місяць); вік мовлення, емоційно-соціального розвитку та образотворчої діяльності значно нижчий від хронологічного віку (на 5 місяців).

Дані за кожним показником для перегляду при дослідженні занотовуємо у спеціально розграфлені аркуші. Але саме визначення психічного віку (віку розвитку) не може дати задовільну оцінку психічного розвитку. Вона дуже часто визначається на основі безпосереднього оволодіння показниками, і тому одне й те саме числове вираження психічного віку може мати різне значення у двох дітей або в однієї дитини в різні періоди розвитку. Наприклад, дві дитини можуть мати однаковий вік розвитку – 18 місяців, але в одній це буде наслідком розвитку аспектів психіки, а в іншій картина розвитку може бути відмінною:

Показники	Дитина А	Дитина В
Моторика	18 місяців	18 місяців
Уміння	18 місяців	16 місяців
Навички	18 місяців	24 місяців
Образотворча діяльність	18 місяців	18 місяців
Емоційно-соціальний розвиток	18 місяців	16 місяців
Мовлення	18 місяців	16 місяців
Загальний вік розвитку	18 місяців	18 місяців

Загальний рівень (вік розвитку) в обох випадках дорівнює 18 місяцям, але по суті внутрішня будова і співвідношення окремих аспектів розвитку у них різні. В першій дитини розвиток здійснюється послідовно, систематично і гармонійно, у другій існує певна дисгармонія: деякі з основних аспектів (навички) випередили календарний вік, а інші (емоції, мовлення, уміння) відстали від календарного віку.

Психічний вік має велике значення в оцінці та діагностиці, оскільки виявляє рівень розвитку, але його значення є не абсолютним, а відносним. Щоб доповнити неточність і відносність оцінки виявленням психічного віку, співвідносимо два віки – календарний і психічний і через коефіцієнт розвитку визначаємо оцінку. Коефіцієнт розвитку КОР – це число, яке отримуємо від співвідношення психічного і календарного віку. Ним визначається ступінь психічного розвитку. Коефіцієнт 80 означає, що розвиток цієї дитини – на межі слабкого; коефіцієнт 93 означає нормальний, добрий розвиток.

Коефіцієнт розвитку КОР може визначити і коефіцієнт загального психічного розвитку (середню всіх аспектів), і кожного аспекту розвитку зокрема. Таким чином, картина психічного розвитку при оцінці постає точнішою, оскільки можна бачити рівень і ступінь розвитку в аналізованому і синтезованому вигляді [22].

ПРОТОКОЛ

діагностики психічного розвитку дитини раннього віку
(за методикою В.С. Манової-Томової)

Прізвище, ім'я дитини _____

Дата народження _____

Календарний вік на момент діагностики _____

Дата вступу в дошкільний заклад _____

Показники розвитку	шкали	Виялений психічний вік розвитку	Коефіцієнт психічного розвитку

Висновки діагностики _____

Рекомендації щодо подальшого розвитку дитини _____

Методики психолого-педагогічної діагностики Старшого донькільника напередодні вступу його до школи

1. Фізичний розвиток

Методика «Каша з гречки» (рухлива гра)

Мета: Визначити рівень активності під час виконання ігрових вправ.

Правила гри: діти стоять у колі. Вибирають дівчинку-ведучу, яка стає у центрі. З початком вірша всі діти рухаються підскоками по колу. Дівчинка-ведуча так само всередині кола проти ходом. Після закінчення вірша педагог запитує: «Кого ти, Ірочко, почаствовала?». Ведуча називає ім'я іншої дитини, і гра починається з іншим ведучим.

Каша з печі
До смаку малечі!
Гречка добре впріла.
Ірочка (Валечка)
Вже їла.
Їла, хвалила,
Всіх пригостила.

Критерії оцінювання:

4 бали – високий рівень (дитина проявляє у різноманітних іграх, вправах, заняттях вправність, витриманість, енергійність);

3 бали – достатній рівень (дитина проявляє активність у різноманітних іграх, вправах, заняттях, але виконує завдання з незначними помилками);

2 бали – середній рівень (активність під час виконання ігрових вправ не значна, виконує лише за вказівками дорослого);

1 бал – низький рівень (активність під час виконання ігрових вправ не проявляє, виконує лише за вказівками дорослого або взагалі відмовляється від вправ).

Примітка: Рухливі ігри вихователь може використовувати на свій розсуд із запланованих.

2. Емоційний розвиток

Методика «Закінчи речення»

Мета: виявити рівень усвідомленого розуміння дитиною причин різних емоційних станів

Матеріал: перелік речень.

Інструкція: проводиться з кожним окремо.

Процедура проведення: вихователь пропонує гру «Закінчи речення».

- Я плакала, тому що...
- Мені сумно, тому що ...
- Я злякався, коли...
- Я здивувався, коли...
- Я дуже раділа, коли...
- Мені було неприємно, коли... .

Критерії оцінювання:

4 бали - високий рівень (дитина чітко розуміє емоційний стан та пояснює можливі причини);

3 бали – достатній рівень (дитина розуміє позитивний стан, але пояснити можливі причини затрудняється);

2 бали – середній рівень (пояснення невпевнені, потребують допомоги у половини випадках);

1 бал – низький рівень (невідповідність можливих причин та пояснень у разі необхідності щодо подій).

3. Соціальний розвиток

Методика «Справжній друг» (гра)

Мета: визначення рівня комунікабельності дитини та її вміння розуміти емоційні стани оточуючих людей.

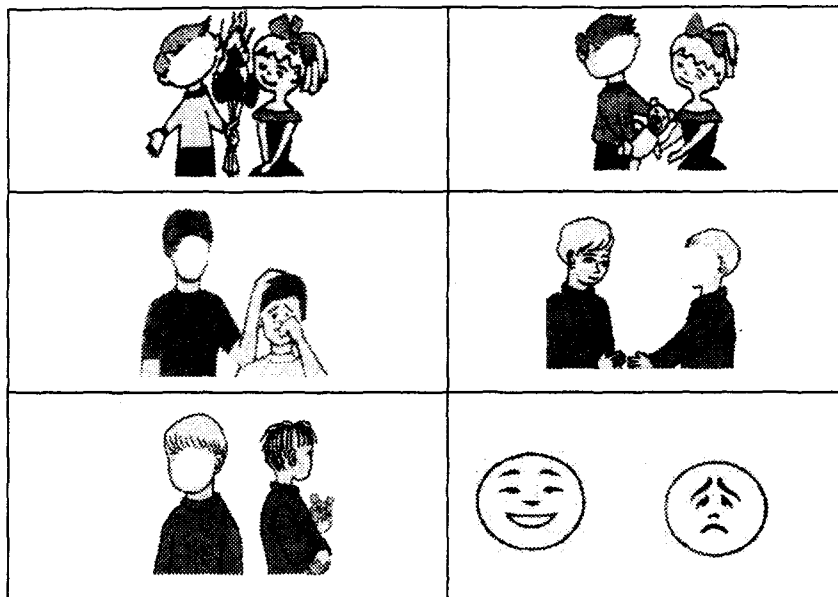
Матеріал: картки з ситуаціями із життя дошкільників, де замість обличч персонажів – білі плями; набір карток з веселими та сумними обличчями.

Інструкція: методика проводиться індивідуально з кожною дитиною

Процедура виконання: дошкільнику пропонуються картки з зображеними ситуаціями, на яких обличчя у персонажів відсутні. Дитині видається набір веселих і сумних обличч, які можна використовувати, щоб закрити білу пляму і надати персонажу сумного чи веселого виду.

Ситуації:

1. Хлопчик дарує дівчинці квіти.
2. Дитина втішає хлопчика, який плаче.
3. Хлопчик посварився з товаришем.
4. Дитина намагається помиритися з другом.
5. Хлопчик грається з дівчинкою ведмедиком

Критерії оцінювання:

Вибір піктограми, яка відповідає змісту ситуації – 2 бали, вибір піктограми, яка не відповідає змісту ситуації – 0 балів.

4 бали – (10-8 балів) – високий рівень комунікабельності дитини;

3 бали – (7 -6 балів) – комунікабельність дитини на достатньому рівні;

2 бали – (5-4 бали) – середній рівень вміння налагоджувати стосунки з однолітками; відчуває труднощі у розумінні емоційних станів дітей;

1 бал – (3-0 балів) – низький рівень – дитина має проблему у налагодженні стосунків, комунікабельності.

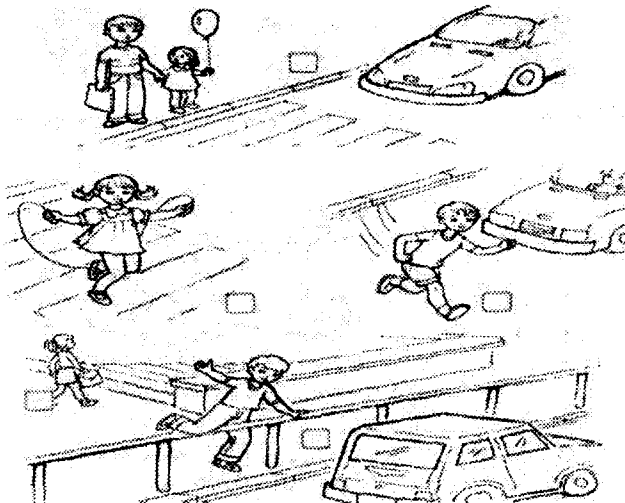
4. Моральний розвиток

Методика «Я відповідальний» (бесіда)

Мета: визначити рівень схильності дитини до самопокладання відповідальності за когось, за щось.

Інструкція: вправа проводиться індивідуально з кожною дитиною

Процедура виконання: запропонувати дитині розглянути картинки і позначити червоним квадратиком ті ситуації, де діти демонструють відповідальну поведінку, не зафарбовувати – квадратики біля картинок з зображенням безвідповідальних вчинків

Критерії оцінювання:

4 бали – високий рівень схильності дитини до самопокладання відповідальності за когось (за щось). Дитина розуміє і пояснює необхідність відповідальної поведінки у зображених ситуаціях;

3 бали – достатній рівень здатності дитини до самопокладання відповідальності за когось (за щось). Дитина правильно визначила відповідальну та безвідповідальну поведінку;

2 бали – середній рівень здатності дитини до самопокладання відповідальності за когось (за щось). Дитина потребує допомоги дорослого у визначенні відповідальних на безвідповідальних вчинках;

1 бал – низький рівень – дитина не схильна до самопокладання відповідальності за когось (за щось).

6. Розвиток пізнавальної активності та основ логіки

Методика «Ланцюг дій»

Мета: виявити рівень самоконтролю та довільного запам'ятовування у старших дошкільників.

Матеріал: олівець, лист формату А4.

Інструкція: дитині дати таке завдання: «Сядь за цей стіл (вказати, який саме), візьми олівець, папір та намалюй людину. Потім поклади олівець на місце, візьми малюнок і підійди до мене».

Процедура виконання: дитині пропонується у повільній та чіткій формі виконати ряд послідовних дій. Інструкція дається тільки до виконання завдання, у ході виконання завдання підказки не припустимі!

Критерії оцінювання:

- 4 бали – високий рівень (відсутність помилок);
- 3 бали – достатній рівень (одна помилка);
- 2 бали – середній рівень (дві помилки);
- 1 бал – низький рівень (не виконав завдання).

7. Розвиток математичних умінь дітей

Методика «Розв'язки задачі» (вправа)

Мета: визначити рівень вміння розв'язувати арифметичні задачі.

Матеріал: аркуш з варіантами прикладів, олівець.

Хід обстеження:

Дитині пропонуються такі завдання:

1. Скажи, яке число більше і на скільки: 6 і 3; 2 і 3; 7 і 7.
2. Підкресли приклади, де правильно названі сусіди чисел: 5 та 6; 3 та 7; 8 та 10; 9 та 10; 4 та 5.
3. Дитині пропонується відшукати однакові числа в кожному ряду і закреслити їх. Скільки цифр закреслено в 4-му ряду?

1	2	3	4	1	5	6	1
6	7	4	2	4	3	4	5
8	1	3	6	3	9	3	7
5	3	2	5	7	5	4	5
6	1	4	7	6	3	5	6

Критерії оцінювання:

- 4 бали – високий рівень (дитина легко розв'язує завдання);
- 3 бали – достатній рівень (дитина з легкістю вирішує завдання, але робить 1 помилку);
- 2 бали – середній рівень (дитина дає відповіді, але 2-3 із них не вірні);
- 1 бал – низький рівень (дитині важко виконувати завдання, але дає 1-2 відповіді).

8. Креативний розвиток

Методика «Чарівні перетворення»

Мета: виявлення рівня кмітливості та швидкості мислення; індивідуальних особливостей уяви дітей старшого дошкільного віку.

Матеріал: фігурки людей або тварин, зроблені з пластиліну; дощечки для ліплення.

Інструкція: вихователь опитує кожну дитину окремо.

Процедура виконання: вихователь пропонує дитині перетворити підготовлені фігурки із пластиліну тварин та людей на казкових, неіснуючих істот, вигаданих дитиною: «Назви їх та розкажи, де вони живуть та з ким дружать». Час на виконання завдання – 10 хвилин.

Критерії оцінювання:

4 бали – високий рівень (оригінальне та швидке перетворення фігури із пластиліну на казкову істоту, вдалий опис та цікава назва);

3 бали – достатній рівень (перетворення фігури, вдалий опис, але великий проміжок часу);

2 бали – середній рівень (незначна зміна запропонованого шаблону, опис окремими фразами);

1 бал – низький рівень (відсутнє практичне змінювання запропонованого шаблону, опис окремими словами).

9. Мовленнєвий розвиток

Методика «Складання опису за сюжетною картиною»

Мета: визначити рівень вміння дитини складати опис.

Матеріал: сюжетні картинки, бланк проміжної таблиці.

Інструкція: проводиться індивідуально з кожною дитиною.

Процедура виконання: розглянь картину і опиши, що на ній зображено.

Критерії оцінювання:

4 бали – високий рівень (опис містить всі основні смислові одиниці в правильній послідовності, між ними є поєднальні ланцюжки);

3 бали – достатній рівень (пропуск окремих смислових ланцюжків, відсутність поєднальних елементів або поодинокі і необґрунтовані повтори слів);

2 бали – середній рівень (неодноразові необґрунтовані повтори слів або поодинокі необґрунтовані повтори граматичних конструкцій, або наявність непродуктивних слів, потребує допомоги у формі навідних питань);

1 бал – низький рівень (поєднання декількох помилок із попереднього пункту, неможливість самостійної побудови зв'язного тексту, є опис за допомогою вихователя).

10. Художньо-естетичний розвиток

Методика «Ми малюємо вірші»

Мета: виявити рівень ставлення дитини до різних видів мистецтва, вміння за допомогою віршованого твору виражати свої емоції та почуття через засоби зображувальних мистецтв.

Матеріал: аркуш білого паперу А4, кольорові олівці або кольорові фарби.

Інструкція: вихователь опитує кожну дитину окремо.

Процедура виконання: вихователь пропонує дитині прослухати вірш (за Базовою програмою) та відповісти на запитання:

1. Чи сподобався він тобі?
2. Які відчуття у тебе з'явилися, та який у тебе зараз настрій?

3. Спробуй відобразити в малюнку те, про що ти почув.

Критерії оцінювання:

4 бали – високий рівень (дитина проявила зацікавленість, позитивне ставлення до різних видів мистецтв, малюнок відповідає темі);

3 бали – достатній рівень (дитина проявляє схвальне ставлення до літературних творів, але зображення передає за допомогою дорослого та інших дітей);

2 бали – середній рівень (дитина розуміє види мистецтва, але своє ставлення виразити чітко не вміє, тема малюнку не відповідає темі завдання);

1 бал – низький рівень (дитина погано орієнтується у видах мистецтва, не розуміє запропонованого завдання).

11. Екологічний розвиток

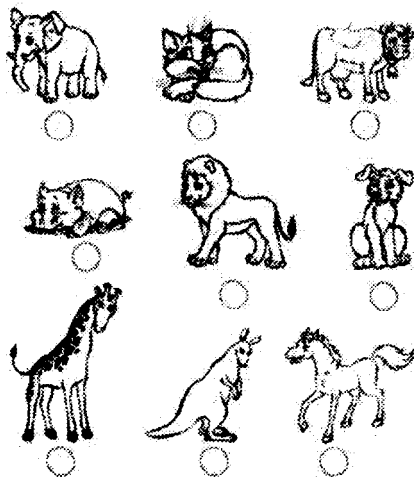
Методика «Знайди тваринку» (вправа)

Мета: визначити рівень знань дитини про свійські та дики тварини, їхні характерні ознаки.

Обладнання: предметні картинки, олівці.

Хід обстеження:

Назви тварин. Кружечки біля диких тварин розфарбуй у жовтий колір, а коло свійських тварин – у зелений.

Критерії оцінювання:

4 бали – високий рівень (дитина легко виконує завдання);

3 бали – достатній рівень (дитина з легкістю виконує, але робить 1-2 помилки);

2 бали – середній рівень (дитина виконує, але 3-4 із них не вірні);

1 бал – низький рівень (дитині важко виконувати завдання або дає 1 відповідь).

12. Розвиток позитивного ставлення до себе

Методика «Гімн імені»

Мета: визначення рівня сформованості певної думки про себе (позитивної самооцінки), визначення рівня вміння вирізняти себе з-поміж інших, оперувати займенником “Я”.

Інструкція: експеримент проходить з кількома дітьми одразу.

Процедура виконання: дітям пропонується по черзі називати своє ім'я. За сигналом ведучого усі повторюють ім'я, проспівують його в одній тональності, а також повторюють жести і міміку того, хто починає.

Критерії оцінювання:

4 бали – високий рівень (дитина активна та правильно виконує завдання);

3 бали – достатній рівень (виконує завдання, але дещо невпевнена);

2 бали – середній рівень (дитина потребує підказки дорослого);

1 бал – низький рівень (дитина називає чуже ім'я, що свідчить про низьку самооцінку, підказки дорослого не бере до уваги).

13. Розвиток ігрових умінь

Методика «Де були ми, вам не скажемо, що робили – вам покажемо» (театралізована гра)

Мета: виявити вміння домовлятися, узгоджувати виконання ролі з учасниками гри.

Хід гри: Обирається ведучий, він виходить з кімнати. Інші учасники гри домовляються між собою, як і які дії вони будуть виконувати. Після цього запрошуються в кімнату ведучого і промовляють слова: «Де були ми, вам не скажемо, що робили – вам покажемо». І всі разом показують задуману дію. Якщо ведучий вгадує дію, то обирається інший, якщо ні – залишається на своєму місці і гра продовжується.

Критерії оцінювання:

4 бали – високий рівень (якщо вміє домовитися з іншими, які дії вони будуть виконувати і, як показувати їх під час гри, чітко, разом з іншими демонструє їх);

3 бали – достатній рівень (якщо не вміє домовитися з іншими, наполягає на своєму, але уступає і виконує дії з усіма);

2 бали – середній рівень (якщо не домовляється з іншими, але виконує, як всі);

1 бал – низький рівень (якщо не вміє домовитися з іншими і виконує «свої дії», або не виконує взагалі).

14. Розвиток загальнонавчальних умінь

Методика «Чим схожі, чим відрізняються» (дидактична вправа)

Мета: виявити рівень сформованості у дитини слухового синтезу, образних уявлень. Вміння порівнювати предмети.

Хід проведення: дорослий називає дитині два предмети. Дитина має порівняти їх і вказати спільні та відмінні якості.

Наприклад: слива – персик; маленька дівчинка – лялька; фломастер – крейда; птах – літак.

Критерії оцінювання:

4 бали – високий рівень (без допомоги дорослого розуміє завдання, віднаходить до 5-6 ознак відмінних та спільних);

3 бали – достатній рівень (потребує підказок дорослого, віднаходить до 4 ознак);

2 бали – середній рівень (завдання виконує за допомогою дорослого, віднаходить 2-3 ознаки);

1 бал – низький рівень (потребує детального втручання дорослого. Без допомоги дорослого відсутнє виконання завдання).

ПРОТОКОЛ

психолого-педагогічної діагностики:

Прізвище, ім'я дитини _____

Вік дитини _____

№	Характеристика розвитку дитини	Назва методики	Бал	Рівень розвитку
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
11.				
12.				
13.				
14.				
Згальний результат				

**Групи дітей за індивідуальними особливостями
під час адаптації до умов дошкільного навчального закладу
(за Ж. М. Юзвак):**

Перша група – це діти, досвід спілкування яких, як правило, обмежений сім'єю. Близька людина для дитини – це ласкавий, турботливий, доброзичливий дорослий, він джерело відомостей про навколишнє, але не пов'язаний з предметною діяльністю дитини. В таких сім'ях до дітей не ставлять ніяких вимог, не формують прагнення до самостійних дій і навіть до спільної діяльності із дорослим. За таких умов у дитини виникає тісний зв'язок із дорослим, гостра потреба у постійній присутності близької людини. Залишаючись в незнайомих обставинах, дитина сильно плаче, кричить. Впродовж дня сумує, плаче з невеликими перервами, чекає батьків. Деякі діти шукають підтримку у вихователя (намагаються від нього не відходити). Деякі зовсім не реагують на доброзичливе ставлення вихователів, навколишні предмети, іграшки не привертають їхньої уваги.

Діти першої групи потребують особливої уваги і турботи вихователя. Передусім потрібно, щоб дитина довірилася дорослому. Тому потрібно вихователю встановити позитивно-довірливий контакт з батьками дитини. Під час зустрічей з батьками у присутності дитини, вихователь відмічає, яка гарна дитина прийшла до дошкільного закладу. В свою чергу, батьки позитивно відгукуються про ставлення вихователя до дитини, виконують всі вимоги педагога. Вихователь повинен намагатися постійно організовувати сумісну ігрову і предметну діяльність з дитиною.

Друга група – це діти, які знаходяться на етапі переходу від емоційно-особистісного спілкування до предметно-дійового. У них вже є досвід спілкування з незнайомими дорослими. Впродовж дня діти проявляють занепокоєння (підходять до дверей, видивляються близьких біля вікна, іноді плачуть). Вони потребують переконання в тому, що мама обов'язково прийде і забере їх. Але, в той же час, в них є потреба співпрацювати із дорослим, отримувати нові знання про довкілля. Діти із задоволенням розглядають предмети, іграшки, спостерігають за діями вихователя, вступають у сумісну діяльність, але самі ініціативу не проявляють.

Дії вихователя повинні бути спрямовані на знайомство дитини з навколишніми предметами, іграшками, їх способами використання тощо.

Третя група – у цих дітей сформована предметно-дійова форма спілкування. В них яскраво виражений пізнавальний інтерес, мовленнєва активність, що засвідчує про початок формування позаситуативно-пізнавального етапу.

Діти після уходу батьків не плачуть (якщо плачуть, то швидко заспокоюються). У відповідь на доброзичливе звернення вихователя посміхаються, із задоволенням виконують доручення. Вони емоційно реагують на появу дорослого, проявляють ініціативність у встановленні контакту з вихователем. Вихователь повинен включати дитину у сумісну діяльність з новими іграшками, показувати варіанти дій з ними.

Основні види звертань вихователя до дітей: прохання, вказівка, схвалення, несхвалення.

Показники поведінки до впливів вихователя:

- зовнішні емоційні прояви (міміка обличчя, поза, жести, вокалізація);
- характер відповідної дії (виконав із задоволенням, без задоволення, неохоче, не виконав);
- наявність або відсутність настрою.

За ступенем виразності цих проявів діти розподіляються на групи за емоційною сприйнятливістю під час адаптації:

I група «Н» – низька емоційна сприйнятливість (відсутні яскраво виражені емоційні прояви, на звернення вихователя зберігається спокій, уважно дивляться на дорослого, виконують дії після першої вимоги, але без задоволення).

II група «С» – середня емоційна сприйнятливість (із задоволенням виконують будь-яке прохання дорослого, позитивно-емоційно реагують на схвалення. Коли вихователь не схвалює їх дії, вони опускають голову, відвертаються, уходять від вихователя і переключаються на іншу діяльність).

III група «В» – висока емоційна сприйнятливість (із великим задоволенням виконують прохання дорослого, які виражаються м'яким, ласкавим тоном. Вони відкрито посміхаються на схвалення вихователя, можуть зберігати гарний настрій декілька годин) [45, с. 76-86].

***Педагогічні правила введення дітей в умови
суспільного виховання адаптаційний період
(за Н.Д.Ватуліною):***

1. Враховувати органічні потреби дитини у їжі, питві, туалеті, сні. Якщо вона не привчена до режиму, то треба врегульовувати режим до її потреб (наприклад, раніше покласти спати, якщо відмовилася від сніданку, то нагодувати раніше обідом, ніж всіх інших дітей тощо).
2. Привчати до режимних процесів поступово. Якщо дитина, наприклад, смочче соску, засинає під час колисання або на руках дорослого, то треба проводити відповідну роботу поступово. Хоча в перші дні дитини у садочку можна зберегти ці звички.
3. Випрацювати з батьками єдині вимоги до дитини. Але не можна, щоб було забагато заборон.
4. Вимоги повинні бути відповідно до можливостей дитини, щоб вона могла їх виконати. Якщо дорослий сам не дотримується правил, які встановив, то дитина стає неслухняною, бо слово дорослого перестає бути регулятором поведінки.
5. Створювати установку дитині на всі режимні моменти, які будуть здійснюватися. Наприклад: «Наталочка зараз буде їсти», «Михайлик буде спати». Слова дорослого налаштовують на процес, який буде, а мовчазні дії дорослого лякають її.
6. Проводити всі режимні процеси спокійно, без зайвої метушні, без надання дитині неприємних відчужень.
7. Не примушувати дитину довго чекати що-небудь. Наприклад, посадивши дитину за стіл, треба відразу подати їжу; роздягнувши, треба запропонувати відразу лягти у ліжко тощо.
8. Привчати до активної участі дитини у режимних процесах. Все, що вона може зробити без допомоги, повинна виконувати самостійно. Якщо не може, треба поступово привчати.
9. Використовувати в формуванні культурно-гігієнічних навичок методи й прийоми диференційовано. Спочатку використовувати показ, сумісні дії з дитиною, вправлення в діях, неодноразове повторення. Наприклад: «Постав ручки ось так, човником. Подивись, як я це роблю. Тепер ти. Добре!»
10. Дотримуватися принципів щодо формування режиму й культурно-гігієнічних навичок: наступність, послідовність, поступовість в ускладненні вимог, які висуваються дитині, врахування її вікових й індивідуальних особливостей [36, с. 61-63].

ЛИСТ АДАПТАЦІЇ ДИТИНИ
(за Н.Д. Ватугіною)

Дошкільний навчальний заклад _____

Прізвище, ім'я дитини _____

Вік _____

Дата прибуття _____

Група адаптації під час вступу _____

Апетит		
Сон	засинання	довге
		характер
	сон	довгий
		характер
Емоційний стан	негативний	
	неврівноважений	
	врівноважений	
	бездіяльний	
Діяльність	спостереження, наслідування	
	предметна діяльність	
Навики взаємодії	з дорослим	відсутня
		відповідає
		ініціює
	з ровесником	відсутня
		відповідає
		ініціює
Мова	пов'язана з пригадуванням близьких	
	відповідає	
	ініціативна	
Змінення групи адаптації		
Рекомендації вихователю		

**ПРОТОКОЛ ПЕДАГОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ЗАНЯТТЯ,
ПРОВЕДЕНОГО ВИХОВАТЕЛЕМ-НАСТАВНИКОМ**

(за К.Крутії)

Прізвище, ім'я, по батькові вихователя-наставника _____

Вікова група _____

Дата проведення _____

Присутніх дітей _____

Тема заняття _____

Програмовий зміст _____

№	Питання, що аналізуються	Висновки
1.	Місце заняття в системі занять, правильність постановки мети	
2.	Організація заняття: а) тип заняття; б) структура, окремі елементи, їхня послідовність і дозування за часом; відповідність побудови заняття його змісту і меті; в) організація дітей для активної роботи на занятті; поєднання фронтальної, групової, індивідуальної роботи; г) раціональне використання часу.	
3.	Зміст заняття: а) науковість матеріалу; б) правильність добору матеріалу для різних етапів заняття і видів діяльності; в) відповідність змісту заняття вимогам програми, за якою працює вихователь; г) виховна спрямованість заняття; ґ) зв'язок пропонованого матеріалу з раніше пройденим; прийоми повторення; д) мовлення вихователя.	

4.	<p>Методика проведення заняття:</p> <p>а) використання наочності, дидактичного матеріалу на всіх етапах заняття;</p> <p>б) методи і прийоми, уживані педагогом на кожному етапі заняття;</p> <p>в) відповідність методів змісту і меті заняття, віку і рівню підготовки дітей, ефективність уживаних методів;</p> <p>г) робота з дітьми низького рівня пізнавального розвитку;</p> <p>г) володіння методами активного навчання; доцільність їхнього застосування на цьому занятті;</p> <p>д) формування оцінно-контрольних дій, їхня педагогічна цінність.</p>	
5.	<p>Спілкування на занятті: тон, стиль відносин, манера спілкування зі всіма й окремими дітьми.</p>	
6.	<p>Діяльність дітей на занятті:</p> <p>а) активність;</p> <p>б) зацікавленість матеріалом заняття;</p> <p>в) ставлення до педагога;</p> <p>г) мовлення дітей, їхні запитання.</p>	
7.	<p>Загальні висновки до заняття</p>	
8.	<p>Як буде враховано досвід заняття в подальшій роботі</p>	

Конспект заняття для дітей середньої групи

(підготувала вихователь С.А.Кіосе КДНЗ № 142 м. Кривого Рогу
– переможниця обласного етапу конкурсу «Вихователь року – 2006»)

Вид заняття: комплексне

Освоєння БКДО: сфери «Природа», «Культура», «Я сам»

Лінії розвитку дитини: пізнавальний, художньо-естетичний, соціально-моральний розвитку.

Тип заняття: систематизація і узагальнення набутих знань та вмінь

Тема заняття: «Переливи осені»

Програмовий зміст: систематизувати знання дітей про рослинний та тваринний світ восени. За допомогою дидактично-пізнавальних ігор та дослідів узагальнити з дошкільниками елементарні зв'язки між явищами природи і змінами в житті тварин.

Закріпити навички у складанні паперових прямокутників вдвоє, рівняти сторони аркушу, розгладжувати лінії згину, витинати ножицями окремі елементи на папері.

Розвивати логічне мислення, пам'ять, почуття прекрасного.

Виховувати шанобливе ставлення до навколишньої краси природи, традицій українського народу; прививати морально-етичні еталони за допомогою творів Василя Сухомлинського.

Матеріал та обладнання:

Матеріал виготовлений вихователем:

витинанки (дерево, листя, сонце, клин птахів); книга Василя Сухомлинського «Насіння – основа життя», дидактична гра «Чарівні хмаринки», пазли (4 шт.) для витинанок.

Матеріал для дослідів: стакан із водою, ґрунт.

Матеріал для ігрових прийомів: осінній вінок з листя, пташка, природний матеріал (жолуді, каштани, горіхи), жива квітка хризантеми та зелена цибуля;

Матеріал для виготовлення витинанок дітьми: кольоровий папір, ножиці, клей, пензлики, шаблони, олівці, серветки.

Попередня робота вихователя з дітьми:

- милування осінньою природою, спостереження за птахами, за змінами погоди; читання творів В.О.Сухомлинського «Яблуко в осінньому саду», «Оля чарівниця», «До побачення сонечко», «Дід Осінник»;

- дидактичні вправи та ігри типу «Який птах прилетів на дерево», «З якого дерева листочок», «Барви осені» та ін.;

- дослідно-пошукова діяльність: змішування фарб; бесіди, заняття, ігри із ознайомлення з мистецтвом – витинанка.

Хід заняття:

Діти з вихователем заходять у групу і звертають увагу на віночок з осіннього листя.

- Як ви гадаєте, хто господар цього віночка? *(Осінь)*
- Так, це віночок чарівної Осені. Скоро прийде інша пора року, і Осінь думає, що ми про неї забудемо. Ось і залипила нам на згадку свій віночок. Давайте з вами пригадаємо, чим же пишається красуня-Осінь, які явища в природі відбуваються? Чи яскраво восени світить сонечко?
- Ось осіннє сонечко, воно світить, але вже не гріє. *(Вихователь на одному із пазел виставляє витинанку «сонечко»).*
- А в які кольори одягає все навкруги Осінь? *(Діти називають кольори осіннього листя, а вихователь на другому пазлі виставляє витинанку «дерево і листя»).*
- Ось, які гарні осінні листочки. Давайте пограємося: ми з вами листочки, які тихо кружляють і падають на землю *(психогімнастика: діти під музику імітують опадання листя з дерев).*

(У вікно стукає пташка).

- Ой, погляньте: пташка прилетіла, з нами прощається! До побачення, пташечко! *(пташка зникає)*
- Діти, а чому пташка з нами прощається?
- Ось таким клином пташки відлітають в далекі, теплі країни. *(Вихователь на третьому пазлі розміщує витинанку «журавлинний клин у небі»)*
- А чому вони відлітають у теплі краї?
- Так, їм замало їжі. А куди комахи сховалися?
- А чи зможуть комахи жити в землі, чи є там повітря? Давайте перевіримо. *(Вихователь проводить дослід: кидає шматочок ґрунту у склянку з водою, діти спостерігають як з'являються бульбашки. Діти роблять висновок: справді у ґрунті є повітря).*
- Але ж не всі птахи покинуть нас. Які птахи залишаться зимувати?
- Вони голодними не залишаться, їм допоможуть дерева. Ось подивіться скільки різних плодів *(Вихователь показує дітям кошик, в якому горіхи, жолуді, каштани).* А розібратися, з якого дерева, який плід нам допоможе «Книга природи» В.Сухомлинського *(В книзі розміщені 4 дерева: каштан, дуб, абрикос, горіх. Діти розкладають біля них справжні плоди. Роблять висновок, що біля дерева абрикос немає плода, бо він дозріває влітку).*
- Скільки незвичайних осінніх подій ми з вами пригадали. Ви, молодці! Але скажіть, а чи розквітають восени квіти? *(Діти називають хризантеми).*

- У нас в групі теж стоїть хризантема. Але вона чомусь засумувала. *Вихователь звертається до живої квітки у вазі:*
- Хризантемо, чому ти така сумна? *(Вихователь робить вигляд, що слухає відповідь квітки).* Діти, вона сказала, що ми про неї забули і їй одній дуже сумно. А давайте підніmemo їй настрій і створимо букет квітів-хризантем?!
- А як можна їх створити? *(Діти говорять, що можна зліпити, намалювати, вирізати).*
- Так, діти, можна вирізати. Прикраси, ажурно вирізані з паперу, як називаються?*(витинанки)*
- Хризантеми – це чудові квіти, вони мають різні кольори. А визначити, яких кольорів будуть наші квіти нам допоможе гра «Чарівні хмаринки» *(Проводиться гра на змішування кольорів і визначення їх відтінків: дві краплинки різних кольорів, коли впадуть, то вийде інший колір (гра за принципом втулок), діти підбирають потрібні відтінки).*
- А тепер давайте пригадаємо: у скільки разів ми будемо складати папір для витинання квітів? листочків? Де відрізати краї? *(діти показують на папері почерговість виконання роботи, самостійна робота дітей, вихователь спостерігає, допомагає. Діти наклеїли квіти на 4^т пази).*
- Які гарні ви вирізали квіти, як гарно поєднані кольори. Добре попрацювали. А тепер давайте зєднаємо наші частинки. Подивіться, яку гарну велику картину ми створили за допомогою витинанок. Як радісно стало! Подивіться, Хризантема теж зраділа і шепочеться про щось із Цибулею. Вони ведуть розмову, як у казці В.Сухомлинського «Цибуля і Хризантема». Ви хочете послухати про що вони шепочуться? Тоді слухайте і дивіться. *(Двоє дітей одягають наголовники персонажів казки, вихователь розповідає казку, а діти відтворюють події. Проводиться пластично-імітаційна імпровізація змісту художнього твору).*
- Діти, а як ви гадаєте, чим прекрасна цибуля?
- Так, і хризантема гарна, і цибуля прекрасна й корисна. Багато осінь нам приносить дарів. *(Вихователь звертає увагу на картину).*
- Діти, подивіться, як ми поєднали нашу картину. Ось так і в природі: все одне з одним поєднано.
- Сонце стало менше гріти. Що сталося з листочками? *(Листочки опадають)*
- Яка погода надворі? *(Стало холодно)*
- Куди поділися комахи? *(Комахи заховалися)*
- Птахи, що зробили? *(Птахи відлетіли)*
- То яка пора року скоро прийде? *(Зима)*

- Молодці, діти! (підсумок заняття: контрольна-оцінна діяльність вихователя).
- Але подивіться у вікно. Залишилися останні деньки осені. Давайте підемо надвір і помилуємося цією порою року. (Заняття закінчено).

Конспект гри-посібника

(склала вихователь С.С.Овчаренко КДНЗ № 76 м. Кривого Рогу)

Назва гри-посібника: «Щоб не сталося лиха» (за мотивами української народної казки «Котик і півник»)

Мета: вчити дітей орієнтуватися у пересуванні за дорожніми знаками, дотримуватись правил дорожнього руху. За допомогою героїв казки виховувати чемність, уважність одне до одного. Заохочувати контролювати виконання правил іншими гравцями.

Обладнання: настільний театр за казкою «Котик і Півник», дорожні знаки.

Хід гри:

Ігрова ситуація №1. Діти пригадують казку. Вихователь пропонує знайти дорогу до будинку за допомогою дорожніх знаків.

Ігрова ситуація № 2. Побудувати дві дороги із вказівними дорожніми знаками: 1) для Котика, щоб швидше знайшов будинок Лисички; 2) для Лисички – з перешкодами, щоб не змогла далеко втекти від Котика.

Ігрова ситуація № 3. Вкравши Півника, Лисичка вирушає в дорогу. Разом із дітьми придумати проблемні ситуації (наприклад, за кольорами світлофора) , які можуть виникнути під час руху. Дітям пропонується розіграти альтернативне розв'язання ситуації.

**Зразок оформлення титульної сторінки
психолого-педагогічної характеристики дитини**

Криворізький державний педагогічний університет

Кафедра дошкільної освіти

Психолого-педагогічна характеристика
дитини _____

(прізвище, ім'я)

дошкільного навчального закладу № _____

Підготувала:

студентка-практикантка __ курсу
педагогічного факультету
групи _____

_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

**Орієнтовна схема для складання психолого-педагогічної
характеристики дошкільника
(за О.Л.Кононко)**

Прізвище, ім'я дитини _____

Загальний фізичний стан _____

Стан здоров'я _____

Склад сім'ї _____

1. Сприймання:

- a) точне, цілісне, емоційне, цілеспрямоване;
- b) недостатньо точне і емоційне, аналіз переважає над синтезом, не довільне;
- c) схематичне, емоційно збідніле, не довільне.

2. Пам'ять:

- a) логічна, довільна, довготривала;
- b) образна, недовільна, достатньо довготривала;
- c) механічна, недовільна, короткочасна.

3. Уявлення:

- a) багате – вирізняється силою, широтою, змістовністю, реалістичністю, яскравістю, дієвістю;
- b) збідніле – образи швидко зникають, вони недостатньо яскраві і реалістичні, рідко призводять до активних дій.

4. Увага:

- a) стійка, концентрована, довільна;
- b) недостатньо стійка, концентрована, не довільна;
- c) розсіяна, нестійка.

5. Мислення:

- a) самостійне, критичне, гнучке, абстрактне та конкретне;
- b) недостатньо самостійне, критичне, гнучке, конкретне переважає над абстрактним;
- c) залежне, некритичне, негнучке, конкретне.

6. Мова:

- a) шлавна, у міру голосна, виразна, правильна;
- b) відривчаста, занадто голосна, виразна, недостатньо правильна;
- c) відривчаста, тиха, маловиразна, недостатньо правильна;

7. Емоції:

- a) переважають позитивні (оптиміст), стійкі, сильні;
- b) позитивні чергуються з негативними, нестійкі, середньої сили;
- c) переважають негативні (песиміст), стійкі, достатньо сильні.

8. Воля:

- a) розвинута добре – проявляє цілеспрямованість, уміє долати труднощі, звертається за допомогою у випадку об'єктивної необхідності;

- b) розвинута не достатньо – може спростити мету, якщо вона для нього складна, легко звертається за допомогою під час зіткнення з труднощами;
- c) не розвинута - під час зіткнення з труднощами дезорганізується, без допомоги та керівництва дорослого не може діяти;

9. Уміння та навички:

- a) добре розвинуті ігри, трудові та навчальні вміння;
- b) недостатньо розвинуті трудові та навчальні вміння, переважають ігри;
- c) не розвинуті ігри, трудові, навчальні вміння («невміяка»).

10. Мотиви поведінки і діяльності (переважають):

- a) пізнавальні;
- b) обов'язок;
- c) самоствердження;
- d) оцінка дорослого.

11. Інтереси:

- a) чітко виражені, достатньо широкі, відносно стійкі;
- b) чітко виражені, вузькі, відносно стійкі;
- c) ситуативні, невизначені.

12. Здібності:

- a) високі загальні (розумові);
- b) невисокі загальні (розумові);
- c) спеціальні (художні, літературні, математичні, фізичні, організаторські...).

13. Темперамент:

- a) сильний, рухливий, урівноважений (сангвінік);
- b) сильний, рухливий, неруівноважений (холерик);
- c) сильний, малорухливий, урівноважений (флегматик);
- d) слабкий (меланхолік).

14. Характер:

- a) гармонійний – переважає продуктивна активність, вирізняється гуманним ставленням до навколишнього, єдність індивідуального і колективного начал, критичність, самокритичність;
- b) демонстративний - переважає продуктивна активність, вирізняється конкурентним ставленням до інших, індивідуалізм, критичність;
- c) конформний - переважає процесуальна активність, вирізняється залежністю поведінки, нездібність проявити критичність.

15. Сумлінність:

- a) висока – завжди акуратний, старанний, намагається перевірити зроблене, за необхідністю вносить до нього корективи;
- b) недостатньо висока – акуратність, старанність проявляє ситуативно, перевіряє зроблене і вносить до нього корективи лише після нагадування дорослого;

- с) низька – здебільшого недбайливий, ухиляється від необхідності перевірити зроблене та внести корективи.
- 16. Організованість:**
- а) висока – відразу і енергійно береться за діло, не відволікається на стороннє, вкладається у відведений час;
  - б) недостатньо висока – приступає до роботи після деякого часу, періодично відволікається, іноді не встигає довести розпочате діло до кінця;
  - с) низька – приступає до роботи із запізненням, часто і довго відволікається, не доводить розпочате діло до кінця.
- 17. Самооцінка:**
- а) висока, адекватна;
  - б) висока, неадекватна (завищена);
  - с) невисока, адекватна;
  - д) низька, адекватна;
  - е) низька, неадекватна (занижена).
- 18. Товариськість:**
- а) висока – легко йде на контакт, має широке коло друзів, товаришів;
  - б) невисока – встановлює контакти важко, не підтримує ініціативу інших, має певне коло товаришів;
  - с) низька – сторониться незнайомих, не завжди підтримує ініціативу інших, має одного-двох товаришів або називається «одинаком».
- 19. Моральна поведінка:**
- а) характерно для дитини – намагається бути в нагоді іншим, самотужки береться за виконання обов'язкового, може відмовитися від задоволення;
  - б) ситуативно – то намагається бути в нагоді іншим, то залишається глухим до прохань про допомогу. Відмовляється від задоволення на користь обов'язкового лише на розрахунок на похвалу, заохочення;
  - с) не характерно для дитини – завжди знаходить особисту користь, не може відмовитися від задоволення на користь обов'язкового.
- 20. Позиція під час суперечки з однолітками:**
- а) свариться, щоб довести істину. Може вивести, відстояти та довести особисте судження. Якщо не правий, приймає доводи інших;
  - б) свариться, щоб сваритися. Протиставляє себе іншим, навіть якщо не має своєї точки зору. Не приймає докази групи.
  - с) ухиляється від участі у суперечці. Не може вивести і відстояти свою точку зору. Легко приймає точку зору більшості [12, с.154 - 158].

ОБЛІК НАКАЗІВ ЗА ВЕРЕСЕНЬ-ЛИСТОПАД 200__ / 200__ Н. Р.

№	Назва наказу	№ наказу, Дата видання	Де заслуховується	Термін дії наказу, довідки	Хто підлягає контролю

«Затверджено»

_____
(підпис)
Завідувач ДНЗ
(або вихователь-методист)

_____
(прізвище, ініціали)

Методичний захід

_____
(назва заходу)

на тему: _____
студента-практиканта __ курсу
педагогічного факультету
групи _____

_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Оцінка _____

**Зразок оформлення титульної сторінки
довідки тематичної перевірки**

«Затверджено»

_____

(підпис)

Методист РМК

_____

(прізвище, ініціали)

ДОВІДКА

тематичної перевірки

на тему: _____
студента-практиканта __ курсу
педагогічного факультету
групи _____

_____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Оцінка _____

Орієнтовний план довідки тематичної перевірки

Тема: _____
Ким проведена перевірка _____
В присутності _____
Дата проведення _____
Назва допкільного закладу (за Статутом) _____

I. Загальні відомості про ДНЗ:

1. Керівник ДНЗ _____
2. Вихователь-методист _____
3. Адреса ДНЗ _____
4. Комплектація групи дітей: вікова група _____
кількість за списком _____, на день перевірки _____
5. Відомості про вихователів, групи яку перевіряють (прізвище, ініціали, педагогічний стаж, кваліфікація) _____
6. Програмно-методичне забезпечення (за якими програмами, методиками працюють) _____

II. Аналіз системи роботи з теми перевірки:

7. Стан роботи вихователів з проблеми перевірки (здійснюється аналіз проведення роботи з даного питання за розробленим студентом запитальником) _____
8. Рівень сформованості у дітей компетентності з питання, яке контролюється _____
9. Аналіз плану навчально-виховної роботи з теми перевірки _____

III. Підсумки перевірки:

10. Висновки _____
11. Рекомендації _____

Конспект тематичного дня

(склала творча група вихователів КДНЗ № 76 м.Кривого Рогу)

Тема дня: День здоров'я.

Мета тематичного дня: за допомогою здоров'язберігаючих технологій формувати у дітей усвідомлене ставлення до здорового способу життя, спонукати до розуміння оберігання, підтримки і збереження його; формувати валеологічну компетентність, яка дозволяє особистості дошкільника самостійно й ефективно вирішувати завдання соціального, фізичного, психічного та духовного здоров'я. Розвивати психічні процеси, фізичні якості. Виховувати відповідальність за власне здоров'я, соціально-моральні якості.

Вікова група: старша**План проведення «Дня здоров'я»:**

№	Час проведення	Заходи
1.	Ранок	1) Дидактична вправа «Хто згадає більше привітань»; 2) Психологічна гімнастика: «Сонячний зайчик»; 3) Ранкова гімнастика: «Здорові діти – майбутнє нації»; 4) Дидактична гра: «Гігієна»; 5) Народна рухлива гра «Чий вінок крапцій?» 6) Ігрова ситуація: «Карлсон в гості завітав».
2.	I половина дня	1) Дидактична гра "Корисне - не корисне"; 2) Гра «Намалюй відгадку»; 3)Спостереження з елементами досліду; 4)Спортивна розвага: «Козацькі забави»; 5) Дослід: «Де ховаються мікроби»; 6) Ароматерапія.
3.	II половина дня	1) Гімнастика пробудження; 2) Музична театралізована казка: «Якщо хочеш бути здоровим»; 3) Дидактична вправа: «Враження по колу».

Хід проведення:**РАНОК****Привітання:****Дидактична вправа:** «Хто згадає більше привітань»**Мета:** систематизувати і узагальнити правила ввічливої поведінки.

Збагачувати словник дітей словами привітання.

Хід вправи:

Група дітей ділиться на дві команди і кожна з них, по черзі, називає слова привітання: «Доброго дня», «Доброго здоров'я» тощо.

Після вправи діти стають півколом.

Вихователь:

- Гляньте, сонечко сміється. Давайте привітаємося з сонечком:

- Здрастуй, сонце золоте!
- Здрастуй, небо голубе!
- Здрастуй, теплий вітерець!
- Здрастуй, травка й деревце!

- Діти, сонечко почуло наші привітання і прислало до нас сонячного зайчика.

Психологічна гімнастика: «Сонячний зайчик»:

Сонячний зайчик заглянув тобі в оченята. Закрий їх. Він лагідно пробіг по твоєму обличчю. Погладь його там. Погладь лагідно, легко, щоб не злякати: на лобі, щічках, носіку, ручках, животіку, ніжках. «Сонячний зайчик» зігрів нас своїм теплом. А тепер відкрийте оченята.

Ранкова гімнастика: «Здорові діти – майбутні нації»

Вихователь :

Розквітає країна рідна
Щедра і багата,
І її турбота ніжна –
Це про вас малята .
Щоб росли ви вмілими,
Сильними і смілими .
Нумо разом з татом й мамою –

Досять бігати,
час спочити
будемо вправи ми робити.
Сонце, діти, вже високо,
Всі вдихаємо глибоко .

Вправа друга.
Певна річ.
Пальці рук зведемо до пліч,
Руки вгору почергово,
Вправу зробимо чудово.
Чітко руки підіймаємо,
Всі вдихаємо – видихаємо .
Руки вже за головою,

Руки вперед, пальці в кулак,
Зробимо вправу діти так :
Пальці стискаємо і розтискаємо .

Наступає вправа п'ята.
Щоби гнучкість добру мати,
Будемо тулуб нахиляти.
І направо, і наліво,

Дружно виконаймо вправи ми .
Ні хвилинки не марнуєм
І на місці всі кроком,
Переходимо на біг
Дуже корисний для всіх.
Біг завжди допомагає,
Всі хвороби проганяє.

Руки вниз ми опускаємо,
І повільно видихаємо,
Раз, два – всі вдихаємо,
Три, чотири – видихаємо.

Тож дивись перед собою,
Виправляємо хребет,
Лікті зводимо вперед .
Мов метелики літаєм,
Крильця зводимо, розправляємо .
Раз, два, три, чотири –
Ми в садочку подружили .

Будемо фігури ми різні ліпити ,
З фізкультурою завжди дружити .

Щоб нічого не боліло .
І направо, і наліво –
Хай м'якше наше тіло .

Вправо, простеньку зробимо, діти .
Прошу вас слухати , не гомоніти .
Діти хороші, дружні і чесні,

Руки руками зробимо схресні .
Колю, Володо, Олю, Галинко,
Цікава у нас фізкультурна розминка.

Руки за головою ставимо сміло
І повертаємось вправо і вліво .
Дивіться наліво, дивіться направо,
Будемо мати гарну поставу .
Раз – підняли руки вгору,
Два – нагнулись всі додолу,
Не згинайте, діти, ноги,
Як торкаєтесь підлоги.

Не згинайте ноги, ні,
Як торкаєтесь землі .
Руки до пліч ви поставите усі,
Будемо руки робить коліві.
Вперед – вперед ,назад - назад ,
Фізкультурі кожен рад .
Раз, два, три, чотири –
Ми живемо в дружбі й мирі .

Дидактична гра: «Гігієна»

Мета: забезпечити умови для здійснення гігієнічного виховання дітей у дошкільних навчальних закладах.

Хід гри:

На столах розкладенні предмети: зубна щітка, гребінець, виделка, ложка, іграшки. Необхідно відібрати тільки ті предмети, якими не можна ділитися з іншими дітьми. Діти пояснюють свої дії.

Народна рухлива гра: «Чий вінок кращий?»

Мета: формувати духовний світ дитини за допомогою фольклорних українських ігор, розвивати спритність, увагу.

Хід гри:

Діти поділені на дві рівні групи. Кожна група стає у коло. На слова вихователя:

Візьмемось за руки,

Підемо на луки,

Там сплетем віночок,

Станемо в таночок.

Діти беруться за руки і йдуть по колу ліворуч. На останні слова зупиняються і піднімають руки догори.

Вихователь в цей час проказує:

Чий найкращий вінок,

Той і піде у танок.

Діти швидко опускають руки на плечі своїм сусідам. Вихователь відзначає, в якому колі діти швидко поклали руки на плечі і додержують форми кола. Діти з відзначеного кола танцюють під будь-яку пісню вихователя, а решта дітей їм плеще у долоні. Гра повторюється.

Ігрова ситуація: «Карлсон в гості завітає»

(перед сніданком)

Карлсон:

- Ой, куди це я потрапив, і чим це так пахне ?

- Де я ?

- А ви що зараз снідати будите ? А, що так смачно пахне у ваших тарілках? (це пахне каша).

Карлсон:

- Каша? Фі, ні за що на світі

Каші їсти я не стану,

Не люблю я сиру, не терплю сметану!

Шоколад-цукерки – ось смачний сніданок.

На бочку буду схожий

І в двері не ввійду,

Але варення банку з рук не відпущу.

Хай зуби випадають, зникає апетит,

А банку меду в чашку чаю

Ніхто нам класти не заборонить!

- Ось що треба їсти і будете такі, як я !

Маленьким, товстеньким –

Товстеньким, маленьким.

Вихователь:

- Ой, ні, Карлсоне, діти не хочуть бути беззубими, кволими. А хочуть бути здоровими, сильними. А щоб бути сильними і здоровими треба займатись спортом і їсти різні каші, бо вони дуже корисні, в них багато мінеральних речовин та вітамінів. А ще каша - це наша улюблена українська страва нашого народу.

- Діти, ви каші любляете?

- А які назви каш ви знаєте?(гречана, вівсяна, манна, рисова, перлова, пшонна...).

- Ну так що, Карлсоне, переконався, що треба їсти каші?! Якщо будеш їсти каші, тоді і ти станеш сильним та здоровим.

- А діти сядуть зараз за столи та скуштують кашу, щоб потім сказати, яку кашу нам приготували кухарі.

Карлсон:

- А можна я піду на кухню і подивлюся, як готують цю корисну та смачну страву. Бо я хочу бути сильним, здоровим та красивим, а також самому навчитись готувати кашу.

І ПОЛОВИНА ДНЯ

Дидактична гра "Корисне - не корисне"

Мета: Вчити дітей класифікувати продукти на корисні і некорисні для здоров'я. Закріпити знання дітей про здорову корисну їжу. Розвивати пам'ять, спостережливість. Виховувати духовне здоров'я.

Матеріал: картки або муляжі, (цукерки, шоколад, яблуко, жуйка, груша, цибуля, каша.)

Правила гри:

Діти повинні вибрати ті малюнки, на яких зображена корисна їжа для здоров'я і обгрунтувати свої відповіді.

Гра «Намалюй відгадку»

Мета: Створити умови для відображення в малюнку отриманих культурно-гігієнічних знань і навичок за їх описом у загадках. Залучати дітей до колективної ігрової взаємодії з однолітками; виховувати оптимістичне світовідчуття.

Матеріал: аркуш паперу розділений на 8 частин, фарби, пензлики, баночки з водою, серветки, олівці, крейда, загадки.

Хід гри:

Вихователь пропонує дітям прослухати загадки, але відповідь на загадки не промовляти вголос, а малювати. Вихователь загадує загадки по одній, надаючи дітям час для роздумів, хто перший відповідає, той починає малювати відгадку на одній із 8 частин аркушу паперу.

Загадки:

Мию, мию без жалю, мию там де брудно,
А купатись не люблю, бо від цього худну.

(Мило)

Вдень у небі гуляє, а ввечері на землю
сідає.

(Сонце)

Яким ти є, таким покаже,
І без слів про все розкаже.

(Дзеркало)

Зубаста шука ходить в ліс,
Зубів багато, а нічого не їсть.

(Гребінець)

Висять теліпається, всі за нього
хватаються.

Не звір, а з ногами,
Не птах, а з пір'ям,
Не людина, а в одязі.

(Піжмо і подушка)

В земляній сиджу коморі, а коса моя
на дворі.

(Морква)

А гумова гулено все гуля мені по
спинці

І поки вона гуляла, спина рожевою
стала.

(Мочалка)

Спостереження з елементами досліду:

У кожної людини є своє дерево, яке може лікувати хвороби, підтримувати сили. Але для цього потрібно знати своє дерево. Для того щоб знайти своє дерево, треба потерти рукою фольгу, наприклад, від звичайної шоколадки та підійти до дерева. Якщо фольга потяглася до нього, дерево ваше. Якщо прилипла до вас, під цим деревом краще не стояти.

(Вихователь роздає дітям фольгу, разом з ними проводить експеримент біля різних дерев, потім спостерігають за станом дерев, листям на них тощо)

Спортивна розвага: «Козацькі забави»

Мета: спонукати дітей до відповідального ставлення до свого здоров'я. Дати корисні поради щодо збереження і зміцнення здоров'я. Удосконалювати уміння перетягувати канат, метати м'ячі, розвивати

спритність у грі «Півники». Закріпити вивчені прислів'я. Поповнювати знання дітей про життя та побут козаків. Виховувати у дітей сміливість, волю, честь, бажання бути здоровими і сильними. Викликати у дошкільнят веселий настрій, бажання брати участь у розвазі.

Обладнання : канат, палиці, українські прислів'я та народні пісні, одяг козака, пояс червоного кольору .

Попередня робота: розучування прислів'їв, українських народних пісень, танцю «Козачок», віршів.

Хід заходу :

Вихователь : Діти, сьогодні у нас незвичайний день . Ми з вами здійснимо подорож у минуле . Та й поглянемо, як жили давним – давно наші діди – прадіди, наші славні козаки . А я думаю, що козаки в Україні не перевилися, може й до нас славний козак завітає. Тож слухайте уважно про козаків – героїв, щоб і ми такими ж вирости.

За Дніпровськими порогами,

Мали козацьку силу,

За південними дорогами,

Цінували волю - вільну,

За степами широкими

Україну свою рідну,

Наші прадіди жили.

Як зинцю берегли.

- Діти, я сьогодні розповім все про козаків. З давніх-давен існувала заповідь козаків: жити чесно, не зазіхати на чуже, трудитися, любити свою землю, мову. Козаки були спритними, сміливими, кмітливими, а головне – здоровими. Адже їм потрібно було захищати Україну від ворогів.

- Діти, пропоную вам, уявити себе козаками. Козачата-діти слухняні, виховані, поважають дорослих і один одного.

(з'являється Котигорошко)

Котигорошко : Здорові були, козаки-українські юнаки! Ви знаєте, хто я такий ? Так, я славний козак Котигорошко! Я сильний, сміливий. А ви знаєте, що треба робити, щоб бути здоровими? *(Відповіді дітей: чистити зуби, добре їсти, купатися, умиватися, робити зарядку).*

-Так, правильно, ви хороші дітки, справжні козаки: і хлопчики, і дівчатка. Тож посвячую вас у козачата і пов'язую вам пояс.

Мої друзі – дошкільнята,

Гей, музико, марш заграйте,

Ви сьогодні – козачата!

Наші ігри починайте.

Тож давайте повправляймось,

Ми на коники сідаємо,

В різних іграх позмагаймось!

На майдан всі поспішаємо.

(Діти беруть гімнастичні палиці)

Рух по колу з імітацією їзди на конях. Характер руху змінюється відповідно до музики (йдуть ряссо на спокійну музику, галопом – на швидку).

Потомились ворони,
Розсідлаймо їх самі.
Ну, а самі не сідаймо
У танок мерщій рушаймо.

(Діти виконують танець «Козачок»).

- А тепер порозважаймося,

В різних іграх позмагаймося .

1. *Гра «Силачі» (перетягування канатів).*
2. *Гра «Цілься точніше» (метання м'яча в ціль).*
3. *Конкурс «Закінчи прислів'я» (на кращого знавця прислів'їв).*
4. *Гра «Півник» (Руки за спиною, двоє дітей стають в коло і випихають один одного із кола).*

Котигорошко : Силу й спритність показали,

А про пісню й не згадали .

- Адже козаки люблять співати українські пісні, шанують і поважають українську народну мудрість, яка лине із пісень.

- Діти, а ви впізнаєте пісню, якщо я вам заграю ?

Конкурс «Впізнай мелодію української народної пісні»:

- «Грицю, Грицю до роботи» - українська народна пісня,
- «Подoliaночка» - українська народна пісня,
- «Ой, на горі жито» -- українська народна пісня,
- «Ой, є в лузі калина» -- українська народна пісня .

Котигорошко : Молодці ! Оце так порадували козацьку душу, бо з честю впорались з усіма завданнями і не посоромили звання нащадків славних українських козаків. Ростіть здоровими, загартуйте тіло і душу та будьте готові до різноманітних життєвих випробувань. А на прощання заповідаю вам любити Україну, вивчати її історію і примножувати її славу.

Дитина :

Про минуле пам'ятати

Хочемо пообіцяти.

З давніх-давен і донині

Знати історію України .

Вдома прибирати

Будем вчитись, працювати,

Щоб хвалили мама й тато.

Тіло й душу гартувати.

(Діти прощаються з Котигорошком. Він йде.)

Вихователь: Діти, фізичне та духовне здоров'я для людини було і є найціннішим скарбом. Всі люди хочуть бути здоровими. Навіть ті, яким випало народитися із слабким фізичним здоров'ям, завдяки сильній волі можуть зміцнити його. Пам'ятайте, що рости здоровими і сильними вам допоможуть спортивні заняття, заняття у спортивних секціях, ігри та забави на свіжому повітрі, а найбільше – здоровий спосіб життя у ваших сім'ях.

Дослід: «*Де ховаються мікроби*» (перед обідом)

Мета: поглибити знання дітей про значення чистоти для збереження і зміцнення здоров'я; з'ясувати призначення мила; формувати культурно-гігієнічні навички.

Матеріал: мило, фломастер.

Хід досліді:

Намалювати на складці лінії руки лінію. Зігнути долоньку, намальована лінія зникає. Пояснити, що, потрапляючи в складочки шкіри, мікроби і бруд стають невидимими. Вихователь пропонує помити руки лише водою:

- Чи змінилася кольорова лінія ?

(Потім діти миють руки з милом).

- Чи стали руки чистими? Який висновок можна зробити? *(діти йдуть мити руки і сідають обідати)*

Ароматерапія (перед сном):

Вихователь обходить дітей, які лежать в ліжках і махає перед ними гілочкою з зеленими листочками (розмарин або м'ята).

- Зелений колір пестить тіло, дарує спокій душі. Трави зелені в гаях та лісах, колір зелений світліє в очах. *(Діти заплющують очі і відпочивають, у спальні пахне м'ятою або розмарином.)*

II ПОЛОВИНА ДНЯ

Гімнастика пробудження:

Гей, веселі дошкільнята,

Треба вам уже вставати.

Снялись вам хороші сни

Раді і веселі ви.

1. Щоб стрункими всім нам стати
Треба спинку розрівняти.

- (діти виконують перекачування з боку на бік, лежачи в ліжках.)
2. Руки вгору підіймайте та на місце опускайте.
(рухи руками.)
  3. Піднімаємо дружно ніжки та носочок тягнемо трішки.
(почергове піднімання прямих ніг.)
  4. Ось працюють руки й ніжки, щоб сильніше стати трішки
(коліна обхопити руками.)
  5. Подивіться на хмаринку, а потім знайдіть травинку.
(прогинання спинки)
  6. А тепер нам треба встати, нову вправу починати.
Ох і гарна нова вправа, нахил вправо, нахил вліво.
  7. Щоб гарненькі ніжки мати треба трішки пострибати.
  8. Дихальні вправи.
  9. Масаж стоп ніг: діти сідають на килимок і пальцями рук розтирають ступні ніг.

Музична театралізована казка: «Якщо хочеш бути здоровим»

(діти старшої групи показують виставу для молодших дошкільників)

Мета: Формувати у дітей валеологічний світогляд; учити свідомо ставитися до свого здоров'я; дати дітям корисні поради щодо збереження і зміцнення здоров'я. Вчити малят культурі спілкування, вправляти в аналізуванні вчинків і поведінки героїв; виховувати ввічливість, взаєморозуміння.

Драматизація

Зайчик: Я ціную й поважаю всіх, хто любить чистоту.

Їх запрошую у гості, з ними дружбу я веду.

Всі, хто чисто миє вушка, зранку чистить зуби,

До зайчика хай приходять, буду радий дуже!

(Дивиться навколо, кличе мешканців лісу)

- Збирайтесь швидко всі до мене! Всі, хто хоче бути здоровим. Йдіть сюди, ось на цю лісову галявину! (Виглядає)

Каченята: Ми – маленькі каченята, нас звати Кря-Кря! Ми хочемо бути здоровими, дозволь нам з тобою дружити.

Зайчик: А що ви робите, щоб бути здоровими?

Каченята: Ми багато плаваємо, любимо пірнати. Гріємо на сонечку свої пухнасті боки, чистимо дзьобами своє пір'ячко.

Танок каченят.

Зайчик: Гарзд, буду з вами дружити!

Каченята (разом): Будемо разом плавати, на сонечку загоряти, причісувати голівку, пір'ячко очищати!

Пісня « Хлюп, хлюп водиченько! »

1. Ми були на річці, грались на травичці,
Потім роздягались, весело купались.
Весело, весело, весело купались!

Приспів:

Хлюп, хлюп водиченько,
Хлюп, хлюп на личенько,
І на руки і на ніжки,
Хлюп, хлюп, хлюп.

2. На піску лежали, дружно засмагали,
Після засмагання, знов було купання.
Знов було, знов було, знов було купання.

(Підходять кошенята)

Кошенята: Ми – кошенята Няв-Няв. Візьміть нас до себе. Мур – мур – мур.

Зайчик: А чому ви з нами хочете дружити? Ви теж любите чистоту?

Кошенята: Дуже, дуже любимо! Ми вмиваємося 20 разів на день! Миємо носик, миємо лапки, вушка (*показують*) Подивіться, які ми чистенькі і пухнасті!

Танок кошенят.

Зайчик: Ну, гаразд, будемо з вами дружити. Давайте пограємося в нашу улюблену гру.

Пісня-гра «Всі навкруг стараються»

1. Скаче жабенятко: Ква – ква –ква!
Плава каченятко: кря- кря- кря!
Всі навкруг стараються (2р.)
Спортом всі займаються.
2. Скаче козенятко: Ме- ме- ме!
А за ним ягнятко: Бе- бе- бе!
Всі навкруг стараються (2р.)
Спортом всі займаються.
3. Ось ми на зарядці: раз, два, три.
На галяві вранці: раз, два, три.
Бачите стараємось, (2 р.)
Спортом ми займаємось.

Зайчик: Подивіться, ще хтось поспішає до нас! (*Виходить ведмідь*)

Ведмідь: Здоровенькі були! У вас так весело, візьміть мене до вашого гурту.

Зайчик: А ти щось робиш для того, щоб бути здоровим?

Ведмідь: (*повільно*) Я кожен день гуляю. Коли треба сплю. Збираю малину і мед. Ягоди їм завжди чистими, і тому в мене ніколи не болить живіт. Ось так! А ще ... кожного ранку я роблю зарядку. Подивіться, які в мене м'язи! (*Демонструє*). Я міцніший за всіх звірят у лісі!

Зайчик: Молодець!

Каченята й кошенята: (*підбігають до Ведмедика*). Молодець, молодець!
Зайчику, візьми Ведмедика до нас!

Зайчик: Я згоден!

Ведмідь: Дякую, Зайчик! Дивись, вже сонечко зійшло! А я сьогодні ще зарядку не робив, до вас поспішав. Нумо разом зарядку робити!

Всі: Нумо, нумо!

Зайчик: Ну що ж, спробуємо! Ведмедико, ти навчиш нас виконувати напгу лісову зарядку?

Ведмідь: Із задоволенням! *(Усі виконують зарядку. Ведмедик декламує і показує).*

Фізкультхвилинка

Раз, два. Ліва, права!
Лапки вліво, лапки вправо!
А тепер усім лягти,
Стати разом на носки!
Лапки ширше розвести!

Присідання і стрибки!
Біг на місті починай!
Спинку, спинку не згинай!
Сісти – видих, встати – вдих.
Припиніть розмови й сміх!

Зайчик: Як хороше зразу після зарядки стало! Хто це летить сюди?
(Влітає Сова).

Сова: Пугу, пугу, привіт вам, звірята! Я почула запрошення Зайчика і прилетіла до вас. Є в мене чарівний мішечок. А в ньому ягоди і плоди, трави, які я назбирала по лісам і полям. Вони теж не прості, а чарівні, бо вони лікують. Якщо у вас заболить голівка, горличко чи животик, то вони допоможуть вам вилікуватися. Ви ж хочете бути здоровими? Але я забула, яку назву вони мають. *(Виймає почергово ягоди, трави, діти називають їх. Розказують що ними можна лікувати, як вживати. Сова відлітає).*

Зайчик: А хто це ще до нас іде? *(Заходить Порося в брудному одязі із зав'язаною щогою. Сідає в калюжу і задоволено хрюкає).*

Порося: Хрю-хрю-хрю! *(Зайчик соромить його, намагається витягнути з калюжі).*

Порося: Поросятко я Хрю-Хрю,
В калюжі спати я люблю!
Я носом рию бруд –
Ось так, ось так, ось тут! *(Показує).*

- І це так приємно, що бруд пристає до боків! *(Роздивляється).* І я хочу дружити, веселитися разом з вами. Але в мене дуже зуби болять. *(Хапається за щоку).* Ой, хрю! Ой, хрю! Боляче мені! Візьміть мене до себе.

Всі: Ні, нам не треба такого замазури!

Порося: Візьміть, візьміть мене, будь ласка! У вас так весело! Я хочу з вами гратися. Хрю-Хрю. *(Заходить Лісовик).*

Лісовик: Добрий день, звірята!

Всі: Добрий день, дідусю Лісовику!

Лісовик: Як вас тут багато! А що це у вас сталося? Хто тут плаче?

Зайчик: Це, дідусю, поросятко плаче. Воно до нас проситься. Але поглянь, дивись, яке воно брудне.

Лісовик: Ось бачиш, Хрю-Хрю, не хочуть звірята брати тебе до гурту, занадто вже ти вже брудний. А зуби в тебе болять тому, що ти їх не чистиш щіткою і зубною пастою. Але, якщо ти обіцяєш виправитися, проси звірят взяти тебе до їхнього гурту.

Поросятко: Обіцяю! Обіцяю! Я більше не буду в калюжах валятися, не буду таким нечепурою.

Лісовик: Ну що ж, малята, я гадаю, треба взяти Хрю-Хрю у вашу компанію. Повіriamo йому? Поросятко обіцяє виправитися. Візьмемо його до себе звірята?

Каченята: Кря-кря-кря! Візьмемо до себе поросятко, ми навчимо його митися.

Кошенята: Няв-няв! А ми навчимо його розчісувати щетинку.

Ведмедик: А я навчу його зарядку робити.

Зайчик: Ну, а я навчу чистити зуби.

Всі: Приймаємо, приймаємо, пішли, Поросятко, митися.

Поросятко: Добре, добре.

Лісовик: Каченята несить швидше воду й мило! Кошенята, мочалку й гребінець! Зайчику та Ведмедик, несить швидше зубну пасту і щітку, а Жабенята – рушники.

(Лісовик заводить поросятко за ширму і імітує купання. Чути вереск поросяти. Вихователь переодягає поросятко, воно виходить чистим)

Лісовик: Ось і чистеньке стало поросятко.

Поросятко: Подивіться, тепер на мене, яке я стало чистеньке. *(крутиться, стрибає)*

Я тепер таке щасливе, що від радості співаю,

Я тепер таке гарненьке, що ніхто і не впізнає!

Чисто вимитий животик, вушка мої аж блищать,

І навчу тепер я митись всіх немитих поросят.

Лісовик: Звірята, бачите, як ми всі гуртом допомогли поросяті виправитися. І надалі будьте такими чуйними, добрими, дружними.

(Виконують веселу пісеньку, драматизація закінчена)

Прощання:

Дидактична вправа: «Враження по колу»

Мета: вчити дітей ділитися своїми враженнями, викликати бажання вести здоровий спосіб життя; правильно харчуватися, допомагати один одному у складну хвилину.

Хід вправи:

Діти стають в коло. Передають один одному «сонячного зайчика» і діляться своїми враженнями та знаннями набутими впродовж всього дня. Обговорюють, чи був цей день справжнім «Днем здоров'я».

**Зразок оформлення першої сторінки
характеристики студента-практиканта**

<p style="text-align: center;">ХАРАКТЕРИСТИКА студента-практиканта _____ курсу педагогічного факультету групи _____</p> <hr/> <p style="text-align: center;">(прізвище, ім'я, по батькові)</p>

**Орієнтовна схема для складання
характеристики студента-практиканта**

1. Відомості про термін, місце проходження практики, посаду, на якій перебував студент.
2. Відомості про різні види робіт студента: захід, тематика, якість та педагогічна грамотність виконання.
3. Ставлення практиканта до своїх обов'язків, до дітей, батьків, наставників.
4. Наявність та рівень прояву педагогічної майстерності, такту, педагогічних умінь та здібностей.
5. Труднощі, недоліки та помилки, які допустив студент у ході практики.
6. Загальне враження від студента-практиканта із зазначенням рекомендованої підсумкової оцінки за практику (за п'ятибальною системою).
7. Підпис керівника та печатка дошкільного навчального закладу.

КАРТКА ОБЛІКУ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТА

 прізвище, ім'я, по батькові студента

а) організаційно-методичний напрям практики

№	Дата	Зміст діяльності	Оцінка	Підпис вихователя-методиста або керівника ДНЗ
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
10.				

б) інспекторсько-методичний напрям практики

№	Дата	Зміст діяльності	Оцінка	Підпис інспектора або методиста РМК
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				

в) педагогічний напрям практики

№	Дата	Зміст діяльності	Оцінка	Підпис вихователя або керівника ДНЗ
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
10.				
11.				
12.				
13.				
14.				
15.				

Навчальне видання

Руслана Василівна Кондратенко

Педагогічна практика студентів спеціальності «Дошкільна освіта»

Навчально-методичний посібник

Підписано до друку 17.03.2011.

Формат 60x84/16. Ум. др. арк. – 9,0. Обл.-вид. арк. – 6,7.

Тираж – 200 прим.

Друкарня СПД Щербенок С. Г.

Свідоцтво ДП 126-р від 12.10.2004.

вул. Рокоссовського, 5/3, м. Кривий Ріг, 50027